ŞĀNTİDEVA

BODHİÇARYĀVATĀRA
-AYDINLANMA YOLUNA GİRİŞ-

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

HİNDİ VE İNGİLİZCE ÇEVİRİLERİYLE KARŞILAŞTIRARAK
SANSKRİT ASLINDAN ÇEVİREN: KORHAN KAYA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 5012

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ŞĀNTİDEVA
BODHİÇARYĀVATĀRA
-AYDINLANMA YOLUNA GİRİŞ-

ÖZGÜN ADI
बोधिचर्यावतार

HİNDİ VE İNGİLİZCE ÇEVİRİLERİYLE KARŞILAŞTIRARAK
SANSKRİT ASLINDAN ÇEVİREN
KORHAN KAYA

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2019
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
DEFNE ASAL

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM, KASIM 2020, İSTANBUL

ISBN 978-625-405-194-4 (CİLTLİ)
ISBN 978-625-405-192-0 (KARTON KAPAKLI)

BASKI-CİLT
DERYA MÜCELLİT SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ
MALTEPE MAH. LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/80-81 TOPKAPI
ZEYTİNBURNU İSTANBUL
Tel: (0212) 501 02 72 - (0212) 501 35 91 Faks: (0212) 480 09 14
Sertifika No: 40514

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ŞĀNTİDEVA

BODHİÇARYĀVATĀRA
-AYDINLANMA YOLUNA GİRİŞ-

HİNDĪ VE İNGİLİZCE ÇEVİRİLERİYLE KARŞILAŞTIRARAK
SANSKRİT ASLINDAN ÇEVİREN: KORHAN KAYA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

Sunuş vii

Bodhiçaryāvatāra 1
Birinci Bölüm – Bodhi Zihnine Yakarış 3
İkinci Bölüm – Günahların İtirafı 7
Üçüncü Bölüm – Bodhi Zihninin Benimsenmesi 15
Dördüncü Bölüm – Bodhi Zihninde Uyanık Olma 19
Beşinci Bölüm – Uyanıklığın Korunması 25
Altıncı Bölüm – Sabrın Mükemmelliği 37
Yedinci Bölüm – Gayretin Mükemmelliği 51
Sekizinci Bölüm – Düşünsel Yoğunlaşmanın Mükemmelliği 59
Dokuzuncu Bölüm – Bilgeliğin Mükemmelliği 77
Onuncu Bölüm – Bodhi Konusunu Bitiriş 95

Kaynaklar 103
Bodhiçaryāvatāra Sözlüğü 105

Sunuş

"Aydınlanma Yoluna Giriş" anlamına gelen *Bodhiçaryāvatāra* VII. yüzyılda yaşamış Buddhist düşünür Şāntideva tarafından yazılmış önemli bir eserdir. Yaşadığı tarih 685-763 olarak verilir. Buddhizmin Mahāyāna kolunu izlemiştir. Bir göksel figür olarak Mancuşrī'ye[1] bağlıdır. Aktardığı bilgileri bir anlamda ondan kazanmış gibi gösterilir.

Şāntideva'nın yaşamıyla ilgili şu kısa bilgi verilir: Güney ülkesi Saurāshtra'da[2] Kral Kalyānavarman'ın bir oğlu varmış. Adı Şāntivarman'mış. Bu çocuk daha çok küçük yaşlarda birçok bilgi kitabı okumuş. Bir şifacıdan Mancuşrī'ye tapınma ve onun takdirini kazanma yollarını öğrenmiş. Bir gün babası ölmüş, kral olarak onun yerine tahta geçecekmiş. Fakat rüyasında Mancuşrī görünüp ona koruyucusu olarak tahtın kendisine ait olduğunu, tahtı ikisinin paylaşması gerektiğini söylemiş. Sabahleyin uyanan Şāntivarman tahta çıkamayacağını anlamış, oradan ayrılmış. Kuzey Hindistan'da Bihar eyaletinde bulunan Nālanda Manastırı'nda Cayadeva'dan dersler almış. O zamandan sonra Şāntideva olarak bilinmiş.

Şāntideva büyük Buddhist külliyatı Tripitaka'yı bütünüyle öğrenmiş. Bundan sonra *Şikshāsamuççhaya*[3] ve *Sūtra-*

1 Mancughosha.
2 Bugünkü Gucarat.
3 Bütün Öğretilerin Kavranması.

samuççhaya[4] ve *Bodhiçaryāvatāra*'yı yazmış.[5] Amacı bir bodhisattva olarak bir gün aydınlanmaya kavuşmak, bunun için çabalarken merhamet duyduğu bütün canlıların da kavuşmalarını sağlamakmış. Diğer iki eserinde olduğundan daha fazla *Bodhiçaryāvatāra*'da buna çabalamıştır.

Bodhiçaryāvatāra'nın ilk bölümü bodhi zihnine[6] bir yakarışla başlar. Bodhi sözcüğü "uyanış" olarak karşılanabilir. Buradan insanların ayakta uyuyan varlıklar olduğunu, gerçek anlamda bir uyanışın ise Buddha'nın öğretisinin ve disiplininin izlenmesiyle elde edilebileceği anlaşılır. I, 8'de bodhi zihninin önemi belirtilirken şöyle denir:

8. Varlığın yüzlerce sefaletinin içinden geçen, canlıların kederlerini ortadan kaldırmak isteyenler ve yüzlerce zevk için özlem duyanlar bodhi zihninden asla vazgeçmezler.

İkinci bölümde günahlar itiraf edilir. Buddhizm'de işlenen suçlar, günahlar sadece itiraf edilir, bütün ceza budur, yani kişinin duyacağı utanç ceza niteliği taşır. Bu bölüm buna çok uygundur. Şāntideva burada tathāgatalara, bodhisattvalara yakarır, onlara tapınır. Avalokiteşvara'ya ve belli başlı göksel figürlere sığınır.

Üçüncü bölümde bodhi zihni benimsendikten sonra bütün canlıların acısına bir son verme azmi ele alınır. III, 6-8'de şöyle denir:

6. Bu söylenenleri yaparak elde edilen iyiliklerle ben acı çekmekte olan bütün varlıkların acılarını dindireyim.
7. Ben hastalığı iyileştirenim. Hastalık yeniden ortaya çıkmayana kadar ben onun hekimi olayım.

---

4 Bütün Sütraların Kavranması.

5 Şāntideva'nın da Nāgārcuna'nın da *Şikshāsamuççhaya* ve *Sūtrasamuççhaya* adında birer eseri vardır. Şāntideva'nın *Sūtrasamuççhaya* adlı eseri, Nāgārcuna'nın da *Şikshāsamuççhaya* adlı eseri kayıptır.

6 Bodhiçittam.

8. Açlık ve susuzluğun acısını yiyecek ve içecek yağmuruyla gidereyim. Kıtlığın orta devirlerinde kendim yiyecek ve içecek hâline geleyim.

Dördüncü bölüm bodhi zihninde uyanık olmayla ilgilidir. Aydınlanma yolunda gösterilecek azim ve çabadan asla vazgeçilmemelidir. Beşinci bölüm uyanıklığın korunması gereğini belirtir. Bir yerde (90-95) birtakım ahlak kuralları sayılır.

Altıncı, yedinci, sekizinci ve dokuzuncu bölümler pāramitālarla ilgilidir. Pāramitā "mükemmellik" anlamına gelir. Pāramitālar bodhisattvaların buddhalığa erişmek için yürüdükleri yolda onlara gerekli olan altı özelliktir. Burada bunlardan dördü, sabır, çaba, konsantrasyon ve bilgelik için birer bölüm yazılmıştır.

Bütün eserin en zor kısmı dokuzuncu bölümdür. Şāntideva burada "her şey hayaldir, sadece bilinçli zihin gerçektir" diyen Çittamātra düşünürlerinin, Hīnāyanacıların, Sāmkhyacıların ve daha başka felsefe okullarının fikirleriyle kendisinin dâhil olduğu Mādhyamaka[7] felsefesini tartıştırarak ilerler. Şāntideva koyu bir Nāgārcuna taraftarı ve onun en güçlü takipçilerinden biridir. Nāgārcuna II. yüzyılda yaşamış ve Mādhyamaka (veya Mādhyamika) okulunu kurmuştur. Mahāyāna'ya ait olan şūnyatā[8] kavramını ilk öğreten odur. Şāntideva da bu bölümde hem boşluk kavramını irdeler hem de iyi-kötü karşıtlıklarının bilinçteki bir yansıma olup olmadığını araştırır. Ancak burada bahsi geçen yüksek bilgi ile gerek bu bölümde gerekse eserin başka yerlerinde geçen "cehennem" kavramı arasında çok büyük bir tezat da vardır. Zira her şeyin boş olduğunu öne süren bir görüşte cennet ve cehennem gibi kavramlar da hayalden ibaret olur.

Onuncu bölüm eserin bitiş bölümüdür. Tanrılar, insanlar ve bütün varlıklar için iyilik, güzellik ve mutluluklar dilenir.

---

7 Orta Yol.

8 Boşluk.

Bodhiçaryāvatāra Buddhizme ait metinler arasında en önemlilerinden biridir. Birçok Buddhist sūtradan daha sonra yazılmış olsa da onlar kadar önemli bir eserdir. Elime ilk geçen eser Kate Crosby ve Andrew Skilton'un İngilizceye yapmış oldukları *Bodhiçaryāvatāra* çevirisiydi. Bu mükemmel çeviri beni bu konuda çalışmaya itti. Hindistan'dan getirttiğim Sanskrit orijinalin ve onun Hindī çevirisinin bir arada bulunduğu Şāntibhikshu Şāstri'nin kitabı metni daha rahat ve güvenilir çözmemde anahtar rol oynadı. Bu kitapta okunmayan Devanāgarī sözcükleri daha rahat okuyabilmek için ikinci bir Sanskrit metni daha, Parmanda Sharma'nın metnini edindim. Daha sonra bulduğum iki İngilizce metin ve konu hakkındaki kitaplar ve bilgilerle eseri Türkçeye çevirip ortaya çıkaracak olanağa kavuşmuş oldum.

Dünya din ve felsefe edebiyatında önemli yeri olan bir eseri Türk diline kazandırmış olmaktan mutluluk duyuyorum. Umarım bir gün Nāgārcuna'nın *Mūlamadhyamakākarikā*'sını da Türkçeye çevirmek mümkün olur.

Korhan Kaya
Ankara, 2020

BODHİÇARYĀVATĀRA

Birinci Bölüm

Bodhiçittānuşamsā
(Bodhi Zihnine Yakarış)

1. Sugataların, oğullarının ve onların dharma bedenlerinin ve tüm hürmete değer olanların önünde saygıyla eğilirim. Kutsal metinlerin bir özeti olarak Sugata evlatlarının üzerlerine aldıkları görevleri açıklayacağım.
2. Burada yeni söylenmiş bir şey yok, ben de yazımda bir hüner göstermiş değilim. O yüzden başkalarına bir yarar sağlamayı düşünmüyorum. Bunu sadece kendi zihnime bir rayiha kalsın diye yaptım.
3. Bunu yaparken becerikli olanı yetiştirmek için duyduğum esin kabarıp artar. Ayrıca benimle aynı dertte olan bir kimse de buna bakıp yararlanabilir.
4. Böylesine bir fırsatı yakalamak fazlasıyla zordur. Bir kere bulunduğunda da insanlığın yararına kullanılmalıdır. Böyle bir fırsat görmezden gelinirse bir daha ne zaman bulunabilir ki?
5. Geceleyin bulutların yarattığı kesif karanlıkta çakan şimşek bir anlık aydınlanma yaratır. Bunun gibi bazen Buddha kavrayışıyla zihinler bir an için dünyanın iyiliği yönüne dönebilir.
6. Böyle bir durumda iyinin gücü her zaman zayıftır, kötünün gücü ise geniş ve korkunçtur. Bodhi zihni de olmasa hangi erdemle galip gelmek mümkün olurdu ki?

7. Bu munilerin indraları[1] tarafından kalpalar[2] boyunca sürdürülen düşüncenin yararıdır. Dipten kaynayıp gelen mutluluk tek bir kişininken sayısız varlığı coşturur hâle gelir.

8. Varlığın yüzlerce sefaletinin içinden geçen, canlıların kederlerini ortadan kaldırmak isteyenler ve yüzlerce zevk için özlem duyanlar bodhi zihninden asla vazgeçmezler.

9. Varlığa hapsolmuş zavallı kişide bodhi zihni uyandığı zaman ona hemen sugataların oğlu denir ve o kişi hem tanrıların hem de insanların dünyasında saygı görür.

10. Bu temel fikir bir kez alındı mı o paha biçilmez bir Buddha mücevherine dönüşür. Bodhi zihni diye bilinen ve üzerinde adamakıllı çalışılması gereken bu iksiri edin.

11. Yeniden doğuş ülkelerinin şehirlerini ziyarete gitmeye alışmış olan sen, bu bodhi zihni mücevherini iyi yakala. O değeri dünyanın biricik kervanbaşı olan yegâne uzmanı tarafından biçilmiş bir mücevherdir.

12. Meyvelerini ve her şeyini döküp kuruyan muz ağacı gibi değildir o, bodhi zihni devamlı meyve veren bir ağaçtır. O hiç solmaz, hep ürün verir.

13. Bir kimse onun koruması altında bir kahramanın koruması altındaymış gibi büyük tehlikelerden kaçabilir, en kötü davranışlardan bile! O zaman neden cahil kişi ona sığınmak istemesin?

14. O tıpkı dünyanın sonunda çıkacak yangın gibi büyük kötülükleri bir anda emip yok eder. Bilge Maitreya ona dair ölçülemeyecek övgüleri Sudhana'ya bildirdi.

15. Bodhi zihni iki türlü anlaşılabilir: uyanmaya karar vermiş zihin ve uyanmaya doğru yol alan zihin.

---

1 Ermişlerin en büyükleri.

2 Brāhman ve Hindu mitolojilerinde tanrı Brahmā'nın bir günü. İnsan yılı olarak 4.320.000.000 yıl. Fakat Buddhist mitolojide hesabın daha farklı olması da mümkündür.

16. Akılı kişi bu ikisi arasındaki farkı bu amaç için gitmek isteyen bir insanla gitmekte olan bir insan arasındaki fark gibi anlamalıdır.

17. Samsārada[3] uyanmaya karar vermiş zihin karar verip eyleme geçmiş zihnin kesintisiz olarak topladığı yarar kadarını toplayamaz.

18. Geri dönülmez bir kararlılık oluştuğunda kişi o andan itibaren o zihni sınırsız varlıklar ülkesine dağıtmak için edinir.

19. O andan itibaren kişi uyuklasa veya sık sık aklı başından gitse de yararın kesintisiz akışı gökten boşalan yağmur gibi devam eder.

20. O sebeple Tathāgata, Subāhu'nun Sorusu'nu[4] aşağı yola meyilli canlıların yararı için bizzat açıkladı.

21. Canlıların baş ağrısını gidereyim diye düşünen iyi niyetli kişi ölçüsüz yararların sahibi olur.

22. Her bir canlının çektiği büyük acıyı yok etmeye çalışan kişinin kazandığı sonsuz erdem için ne denebilir ki?

23. Kimin annesinin ya da babasının böyle bir iyilik isteği vardır; hangi tanrı, ermiş ya da Brahmaların?

24. Bu varlıklar böyle bir şeyi daha önce kendileri için bile ve rüyalarında dahi istememişlerdi. Başkaları için nasıl istesinler?

25. Böyle bir varlık daha önce görülmemiş kusursuz bir mücevherdir, başkaları kendilerini düşünmezken bu kişide böyle bir ilginin doğması nasıl mümkün olmuştur?

26. Tüm dünyanın saf mutluluğunun tohumu olan ve dünyanın çektiği acının ilacı olan bu mücevher zihnin yararlılık derecesi nasıl ölçülebilir ki?

---

3 Doğum-ölüm döngüsü.

4 Subāhupriççha. Bir sūtra adı.

27. Başkalarına iyilik yapma isteği Buddha'ya tapınmaktan daha önemlidir. Her canlının mutluluğu için çalışmak ne kadar da inatla sürdürülmesi gereken bir çabadır!

28. Istırap çekmekten kurtulmak isteyerek koştukları yine ıstıraptır. Yanılgıya düştükleri için mutluluk ararken bir düşman gibi kendi mutluluklarını öldürürler.

29. O mutluluğa susamış her canlıyı mutlulukla doyurur; çeşitli yollardan zulme uğrayanları bu zulümden kurtarır.

30. O hayal görmeyi ortadan kaldırır. Kendisine eşit böyle kutlu bir insan, böyle bir dost var mıdır, bu nasıl bir yardır?

31. Yaptıkları iyilikler geri çevrilse bile yine de övülürler. Hiçbir yükümlülüğü olmadan iyilik yapan bodhisattvaya ne söylenebilir ki?

32. Hakir gören ve bu iyidir diyen bir insan bazı insanlara sadece yarım gün yetecek kadar yiyeceği sadaka verir ve insanlar bu kişiyi onurlandırır.

33. O zaman sayısız varlığın sınırsız zamanda tüm isteklerini karşılayan, şu gökyüzü gibi uçsuz bucaksız olan varlıklara iyilik yapan kişiye ne demeli?

34. Önder dedi ki, böyle bir efendiye, bir Cina oğluna karşı kalbinde çamurlu düşünceler barındıran kişi, o düşünceleri taşıdığı zaman kadar kalpa boyunca cehennemlerde kalacaktır.

35. Akıl sakinliğiyle güven duyan kişiye ise bunun meyveleri akar gelir. Çünkü Cina evlatlarına kötülük etmek büyük güç ister, iyilik ise çabasızca gelir.

36. Kafalarında bu mücevher zihni oluşanların önlerinde saygıyla eğilirim. Onlara yapılan kötülük bile iyiliğe dönüşür. Ben bu akılları mutlulukla dolu olanlara sığınırım.

İkinci Bölüm

Pāpadeşanā
(Günahların İtirafı)

1. Bu en üstün zihin mücevherini elde etmek için tathāgatalara, gerçek dharma mücevherine, erdem okyanusu olan Buddha evlatlarına tapınırım.
2. Dünyada ne kadar açılmış çiçek, olmuş meyve, şifalı bitki varsa, ne kadar mücevher, ne kadar temizleyici saf su varsa...
3. Mücevher gibi dağlar, ıssızda başka güzel yerler, ormanlar, çiçeklerden mücevherleri olan parlak sarmaşıklar, meyvelerinin ağırlığından aşağı sarkmış dalları olan ağaçlar...
4. Tanrıların ve benzerlerinin dünyasından güzel kokular, her isteği yerine getiren mücevher dolu sihirli ağaçlar, lotuslarla süslü göller, insan kalbini uzaklara taşıyan kuğu sesleri...
5. Yabanda yetişen veya ekilerek çıkan bitkiler, asil olanı süsleyen her ne varsa ve boşluğun sınırları içinde sahipsiz duran her şey...
6. Bak, onların hepsini aklımda tutuyorum ve onları ermişlerin boğalarına ve onların evlatlarına sunuyorum.

Bu hediyelerin en değerlilerini büyük bir merhametle benden alın.

7. Bende hayır yok, tamamen yoksulum. Tapınırken sunacak bir şeyim yok. Başkalarına iyilik yapmaya azimli efendiler güçleriyle bendeki iyiliği kabul etsinler.

8. Kendimi bütünüyle bu cinalara ve onların evlatlarına veririm. Yüce varlıklar, bağlılık içindeki ben sizin kölenizim.

9. Alın beni. Ben korkusuzum. Ben canlıların iyiliği için çalışırım. Daha önceki yanlış işleri geride bıraktım, artık başka bir günah işlemeyeceğim.

10. İncilerle bezeli gölgeliklerin olduğu, mücevherlerle parlayan hoş sütunlar arasında, tabanı parlak, temiz kristallerle kaplı şu güzel kokulu banyo yerlerinde...

11. Üzerleri mücevherlerle kaplı, içi hoş kokulu sular ve çiçeklerle dolu kaplarla, müzik ve şarkı eşliğinde, bak nasıl da tathāgataları ve onların evlatlarını yıkıyorum.

12. Vücutlarını tertemiz, kokulu, eşsiz havlularla kuruluyorum. Sonra onları güzelce boyanmış, kokulu, en güzelinden elbiseler giydirerek öne sürüyorum.

13. Görkemli renklerle kaplı, yumuşak, düzgün göksel giysilerle ve seçkin mücevherlerle donatılmış Samantabhadra, Acita, Mancughosha, Lokeşvara ve diğer bodhisattvalara tapınırım.

14. En pahalı kokularla, onların üç bin dünyadan oluşan tüm evreni saran kokularıyla tüm gözde munilerin altın gibi parlayan sıcak, temiz pak bedenlerini yağlarım.

15. İnsana zevk veren güzel kokulu yeni açmış çiçekler, göksel çiçekler, yasemin, mavi lotus ve benzerleriyle, cezbedici çiçek kolyelerle munilerin görkemli efendilerini yüceltirim.

16. Onları çarpıcı koku bulutlarıyla sararım, zengin kokulu, sarıcı, rayihalı. Onlara katı ve yumuşak yiyecekler, çeşit çeşit içecekler sunarım.

17. Dizilmiş sıra sıra altın lotuslar boyunca süslü kandiller sunarım, koku saçılmış mozaik zeminlere yığın yığın güzel çiçekler saçarım.

18. Bu iyi niyetle biçimlenmiş kişilere, dört yönden girişleri süslenmiş, sarkan inciler ve değerli taşlarla bezeli, şarkıların ve övgü şiirlerinin çınladığı bulutlardan göksel sarayları[1] sunarım.

19. Büyük muniler için görkemli, mücevherlerle süslü şemsiyeler, inciler kakılı, altından yapılmış mükemmel direkler yükseltirim.

20. Bundan sonra çok sayıda çarpıcı tapınma bulutu olarak tüm canlıların içini titreten müzik aletlerinin sesinin bulutu yükselir.

21. Aniden gökten çiçekler, mücevherler ve başka sunular hepsi de gerçek dharmanın mücevherleri olan çaityaların[2] ve heykellerin üzerine yağar.

22. Mancughosha ve takipçilerinin cinalara tapındığı gibi ben de koruyucu tathāgatalara ve onların oğullarına tapınırım.

23. Erdem okyanuslarına notalar ve uyumlu melodilerden denizlerle dua okurum. Dua şarkıları da onlardan ayrılmadan yükselsin.

24. Buddha alanlarındaki sayısız zerre kadar çok secdeyle üçünün, buddhaların, dharmaların ve en yüce Sangha[3] örgütünün önünde eğilirim.

---

1 Vimānameghān: Vimāna bulutları. Vimāna sözcüğünün "göksel saray" anlamının yanı sıra "tanrıların arabası" anlamı da vardır. Burada "Vimāna bulutları" diye çevirmek de olanaklıydı.

2 İçinde din büyüklerinin külleri bulunan bir stūpanın yer aldığı dinsel yapılar.

3 Buddhist erkek ve kadın keşişlerin (bhikshu ve bhikshunīler) bir araya geldiği inananlar cemiyeti.

25. Tüm çaityalara ve bodhisattvalarla ilgili kutsal yerlere tapınırım. Tapınılmaya layık olan tüm öğretmenlerimin ve ruhsal ilham vericilerin önünde saygıyla eğilirim.

26. Bodhi koltuğuna oturana kadar Buddha'ya sığınırım, dharmaya sığınırım, bodhisattvaların örgütüne sığınırım.

27. Bütün yönlerde sıra sıra dizilmiş kusursuz buddhalara ve büyük merhamet bodhisattvalarına ellerimi saygıyla kavuşturup şöyle derim:

28. Varlığın başlangıçsız zamanından beri ve şimdiki doğuşumda da bir hayvan olan benim tarafımdan her ne kötülük işlendiyse...

29. Yanıldığım ve zararıma olarak hazzettiğim her ne varsa, vicdan azabı çektiğim bütün bu günahlarımı itiraf ederim.

30. Bedenimle, dilimle, aklımla gurura kapılarak üç mücevhere,[4] annelerime ve babalarıma ya da saygıya değer kişilere verdiğim ne zarar varsa...

31. Birçok hatayla yoldan çıkmış kötü kalpli ben, hepsini kötülükle yaptım, ey yol göstericiler, hepsini itiraf ederim.

32. Bundan nasıl kaçabilirim ki? Sürekli dehşet içindeyim ey yol göstericiler. Birikmiş günahlarımı yok etmeden ölüm beni bulmasın.

33. Bundan nasıl kaçabilirim ki? Günahım yok olmadan önce ölüm hemen gelip bulmadan kurtarın beni.

34. Ölüm yapılanı yapılmayanı dinlemez, o kesinlikle bir katildir; kimsenin hasta mı, iyi mi olduğuna bakmaz, o rastgele çakan bir şimşektir.

35. Sevilen ve sevilmeyen herkese çeşitli yollardan kötülükler yaptım. Bunları terk etmem gerektiğini anlamadım.

---

4 Triratna: Üç mücevher; Buddha, Dharma ve Sangha.

36. Sevmediklerim ölecekler, sevdiklerim de ölecekler; ben de öleceğim ve herkes ölecek.

37. Tecrübe edilen her şey hafızada kayboluyor. Her şey rüyadaki bir hayalden ibaret. Gidiyorlar ve bir daha görünmüyorlar.

38. İçinde bulunduğum bu yaşamda da birçok sevdiğim ve sevmediğim göçtüler. Fakat onlar tarafından yapılan kötülük dehşetle önümde duruyor.

39. Ben de onlar gibi çabucak geçip giden bir hayaletim. Bunun farkına varamadım. Yanılsama, ihtiras, nefret içinde pek çok kötülükler yaptım.

40. Gece gündüz, hiç ara vermeden hayat akıp gider, onu uzatacak hiçbir çare yoktur. O hâlde ben neden ölmeyecekmişim ki?

41. Burada yatağımda yatsam da, ailemin arasında olsam da var olan sadece ölüm ıstırabına katlanma acısından başka bir şey değil.

42. Bir kimse Yama'nın[5] elçileri tarafından yakalandığında akrabanın da dostun da bir yararı olabilir mi? Öyle zamanlarda tek çare yapılan iyiliklerdir ki bende bu yok.

43. Ey yol göstericiler, bu geçici yaşama yapışarak tehlikeyi anlamadan, düşüncesizce çok büyük günah işledim.

44. Bir kimse eğer uzuvları kesilip atılmış, boğazı kurumuşsa, gözleri bitkin bitkin bakarsa o kişi dünyayı bambaşka bir şekilde görür.

45. Fakat bu bedenimin tüm pisliğini saran, beni ele geçiren ateşli korku, yanı başımda duran Yama'nın elçilerine benziyor.

46. Sinmiş bakışlarla kurtuluş için dört bir yöne bakarım. Beni bu büyük korkudan hangi ermiş kurtarabilir?

---

5 Ölüm. Mitolojik olarak Ölüm Tanrısı.

47. Etrafta kurtuluşa dair bir belirti göremeyince yeniden akıl karışıklığına düşüyorum. Bu büyük korku içinde ben ne yapacağım?

48. Doğruca gider, dünyayı denetim altına almış olan, tüm korkuları gideren cinalara, dünyanın güçlü koruyucularına sığınırım.

49. Keza bütün kalbimle onların gerçekleştirdiği, doğum-ölüm döngüsünü yok eden dharmaya ve bodhisattvaların birliğine sığınırım.

50. Korkudan titreyen ben, kendimi Samantabhadra'ya veririm, yine ben kendimi Mancughosha'ya veririm.

51. Korkudan ağlayarak davranışlarından merhamet akan koruyucu Avalokita'ya[6] yakarırım. Kötülük işledim. O beni korusun.

52. Tüm kalbimle kurtuluş arayan ben, soylu Ākāşagarbha'ya, Kshitigarbha'ya ve tüm merhamet sahiplerine yakarırım.

53. Vacra taşıyanın[7] önünde eğilirim. Onu görünce ölümün elçileri ve tüm kötü yaratıklar titreyerek dört bir yana kaçışır.

54. Senin emirlerini dinlemedim. Tehlikeyi göremedim ve korku içinde sende sığınma arıyorum. Hemen tehlikeyi yok et.

55. Hastalığı atlatmak için hekimin sözlerini dinlemeyen bir kimse dört yüz dört hastalıktan nasıl kurtulabilir?

---

6 Avalokiteşvara: Aşağıya bakan efendi. Mahāyāna Buddhizmi'ne ait bir büyük tanrısal varlık. Aşağıya, yani dünyaya bakarak acı çeken varlıkları merhametle izler. Merhametin (karuna) ve bilgeliğin (pracna) bedenlenmiş hâlidir. Bu iki özellik uyanmış Buddha zihninin iki temel ayağıdır. Avalokita aynı adın kısaltılmış hâlidir.

7 Vacrapāni. Zindelik Bodhisattvası. Hem huzurlu hem de öfkeli biçimleri vardır. Öfkeliyken etrafı alevlerle çevrili, koyu mavi hâldedir. Bir elinde yıldırımı simgeleyen vacra vardır. Bununla engelleri kaldırdığına inanılır.

56. Hiçbir bölgede hiçbir çare yokken bir kimse Cambudvīpa'daki bütün insanları nasıl iyileştirip arındırabilir.

57. Buna rağmen ben tüm dikenleri gideren bilge hekimin bütün tavsiyelerini göz ardı ettim. Ah, benim aptallığımın sonu yok!

58. Sıradan bir kayalığın üstünde fazlasıyla zorlanarak duruyorum. Binlerce sarp kayalığın üzerinde ne kadar süre durulabilir ki?

59. Ölüm hemen bugün gelmeyebilir, fakat bendeki gönül rahatlığı çok anlamsız. Öleceğim zaman kaçınılmaz olarak yaklaşacak.

60. Cezasız kalacağımı kim temin edebilir? Nasıl kaçacağım? Şu kesin ki öleceğim. Aklım nasıl rahat olabilir?

61. Öğretmenlerimin önerilerine kulak tıkamış bir sevdalı olan ben, yok olduğumda zevk aldığım şeylerden geride ne kalacak?

62. Bu canlıların dünyasından, akraba ve dostlardan ayrıldıktan sonra her nereye gideceksem yalnız başıma gideceğim. Sevdiklerim sevmediklerim artık beni ne yapsınlar?

63. Artık gece gündüz tüm kaygım bu olacak, hatanın sonucu kaçınılmaz olarak acı çekmek. Bundan nasıl kaçabilirim ki?

64. Hayal içindeki budala ben, doğuştan gelen veya sonradan edinilerek yapılan her ne kötülük işlediysem...

65. Acıdan korkarak, ellerimi saygıyla kavuşturarak, hepsini burada koruyucuların önünde secdeye kapanarak itiraf ederim.

66. Ey yol göstericiler, işlediğim günahları bağışlayın. Ey koruyucular, bu [yaptıklarım] doğru değildir; bir daha asla günah işlememeliyim.

Üçüncü Bölüm

Bodhiçitta Parigraha
(Bodhi Zihninin Benimsenmesi)

1. Tüm varlıklar tarafından yapılan, cehennemin acılarını azaltan iyiliklerin hazzıyla sevinirim. Acı çekenler mutlulukta barınsınlar.
2. Bedenlenmiş varlıkların samsāra içinde çektikleri acıdan kurtulmalarına sevinirim. Kurtarıcıların bodhisattva ve buddha karakterlerine sevinirim.
3. Bütün varlıklara okyanuslar gibi mutluluk taşıyan, hepsine esenlik getiren öğretmenlerin azimlerine sevinirim.
4. Ellerimi saygıyla kavuşturarak her yöndeki buddhalara hayal karanlığına düşüp acı çekenler için dharma ışığını yakın diyerek yakarırım.
5. Ellerimi saygıyla kavuşturarak varlık çemberinden çıkmak isteyen cinalara sonsuz kalpalar boyunca kalın, bu dünyayı kör bırakmayın diye yakarırım.
6. Bu söylenenleri yaparak elde edilen iyiliklerle ben acı çekmekte olan bütün varlıkların acılarını dindireyim.
7. Ben hastalığı iyileştirenim. Hastalık yeniden ortaya çıkmayana kadar ben onun hekimi olayım.
8. Açlık ve susuzluğun acısını yiyecek ve içecek yağmuruyla gidereyim. Kıtlığın orta devirlerinde kendim yiyecek ve içecek hâline geleyim.

9. Yoksullaşmış varlıklar için tükenmez bir hazine olayım. Onlar için birçok sunu hâlinde hazır bulunayım.

10. Her canlıyı iyiliğe ulaştırmak için bütün bedenlerimden, zevklerimden ve üç zamanda toplamış olduğum birikimlerimden hiç pişman olmadan vazgeçeyim.

11. Her şeyden vazgeçme nirvānadır, nirvāna benim kalbimin amacıdır. Madem ben vazgeçebiliyorum bütün varlıkları da vazgeçirmeliyim.

12. Bu bedeni cisim bulmuş tüm varlıkların istediği şekilde dönüştürürüm. Onu sürekli olarak dövsünler, aşağılasınlar, ona pislik sıçratsınlar.

13. Bedenimle oynasınlar, alay edip kendilerini eğlendirsinler. Bu bedeni onlara veriyorum. Kaygılanacak neyim var ki?

14. Beni alıp onlara zevk veren ne ise onu yapsınlar. Benim yüzümden asla bir başkasına zarar vermesinler.

15. Akıllarında benim yüzümden öfke ve hoşnutsuzluk yer etmesin, hatta her zaman her hedefe ulaşmalarının sebebi olsun.

16. Birileri beni yanlışlıkla suçlasa, birileri zarar verse, birileri aşağılasa bile hepsi de bodhi olmaya erişsin.

17. Ben korunamayanların koruyucusuyum, yolcuların kervan lideriyim. Ben karşı kıyıya geçmek isteyenlere kayık oldum, geçit oldum, köprü oldum.

18. Tüm varlıklar için ben ışık ihtiyacı olanların ışığı olayım, dinlenmek isteyenlerin yatağı olayım, hizmete ihtiyacı olanların hizmetçisi olayım.

19. Cisim bulmuş varlıkların isteklerini yerine getiren mücevher olayım, bolluk kabı, her zaman iş gören sihirli bir sözcük, şifa verici bitki, her isteği gerçekleştiren ağaç ve inek olayım.

20. Boşluğun her yanında yaşayan sayısız varlıklar için toprağın ve diğer unsurların nasıl yararı varsa...
21. Hepsi de kurtulana kadar boşluğun çok çeşitli olan tüm canlı alanlarında ben destekleyici olayım.
22. Bu yolda geçmişin sugataları bodhi zihni için uğraşmışlardı, aynı şekilde zaman içinde bodhisattvalık için çabalamışlardı.
23. Ben de tüm dünyanın iyiliği için bodhi zihninin yaratılmasına çalışacağım, bu uğurda şu ilkeler için çalışacağım.
24. Bodhi zihnini bu yolda yüce bir güven duygusu olarak ele alan bilge kişi isteğini tamamlamak için güven verme işini kararlılıkla sürdürmelidir.
25. Bugün doğuşum verimlidir. İnsan yaşamım makuldür. Bugün Buddha ailesinde doğdum. Ben Buddha'nın oğluyum.
26. Öyle ki bu lekesiz ailede hiçbir kir bulunmaz, artık aileme gelmiş gibi davranmalıyım.
27. Çöp yığını içinde mücevher bulan bir kör adam gibi bu bodhi zihni de bir şekilde bana kendini gösterdi.
28. Dünyada ölüme son vermek için doğmuş bir iksirdir bu. Dünyanın yoksulluğunu gideren tükenmez bir hazinedir.
29. Dünyanın hastalığını iyileştiren en yüce ilaçtır bu. Varlık yolunda sersemlemiş ve yorgun düşmüş canlıların gölgesinde dinlenecekleri bir ağaçtır.
30. Kötü doğuşların üzerinden geçen ve yolda olan herkese açık olan bir köprüdür. Dünyanın pisliklerini azaltan yükselen bir Ay'dır bu.
31. Dünyadaki cehalet sisini dağıtan parlak güneştir bu. Gerçek dharmanın çalkalanmasıyla elde edilmiş taze tereyağıdır.

32. Çünkü varlık yolunda ilerleyen, yaklaşan her canlıyı kendine getiren, mutluluk sevincine aç insanlık kervanına sunulmuş bir mutluluk ziyafetidir bu.

33. Bugün bütün dünyayı buddhalığa ve aynı zamanda dünyalık mutluluğa davet ediyorum. Tüm kurtarıcıların huzurunda bütün tanrılar, asuralar ve benzerleri mutlu olsunlar.

Dördüncü Bölüm

Bodhiçittāpramāda
(Bodhi Zihninde Uyanık Olma)

1. Bodhi zihnini benimsemiş olan Cina oğlu bu yolda göstereceği büyük azimle, çabalamayı hiç bırakmadan, hiç yorulmadan, sıkı bir şekilde çalışmalıdır.
2. Bir kimse yapmaya söz verse bile o işte telaşlı eylemler yapılıp yapılmadığına, herhangi bir şeyin iyice düşünülüp düşünülmediğine yeniden bakması uygundur.
3. Fakat buddhaların ve onların büyük bilgelik sahibi oğullarının söylediklerini bütün gücümle yapmakta neden duraksayayım ki?
4. Ayrıca böyle bir söz verdikten sonra, böyle bir işi yapmayıp tüm canlılara verdiğim sözü bozarsam benim hâlim ne olur?
5. Bir kimse küçücük bir şey de olsa, vermek için aklından karar verse, fakat onu vermese o bir preta[1] hâline gelir derler.
6. Büyük bir coşkuyla eşsiz bir mutluluğu ilan eden benim için daha kötüsü var mı? Tüm dünyaya karşı sözümü tutamadıktan sonra hâlim ne olur?

---

1 Aç dolaşan hayalet.

7. Eylemin kavranamaz yolunu sadece bilen bilir, bodhi zihnine kavuşmaktan vazgeçenleri bile sadece o özgürleştirebilir.

8. O sebeple bu türlü hataların hepsi de bodhisattva için çok ciddi ve büyük hatalardır. Yanıldığında her türlü yarardan mahrum kalır.

9. Değerli işlerini aksatan biri, bir anlık bile olsa, yaşayan varlıkların iyiliğini yok ettiği için kötü durumunu bir sona erdiremez.

10. Tek bir varlığın bile iyiliğini yok etmekle o kişi yok olur, boşluğun genişliğinde yaşayan vücut bulmuş bütün canlılar için ne demeli?

11. Doğum-ölüm döngüsünde hatalarının veya bodhi zihninin etkisiyle ileri geri inip çıkarak salınan kişinin bir yer edinmesi uzun zaman alır.

12. O yüzden söz verdiğim şeyi özenle yerine getirmeliyim. Eğer bugün çabalayacak olmazsam aşağının da aşağısına batarım.

13. Sayısız buddhalar bütün varlıkları aramaya gittiler. Kendi hatam yüzünden ben onları iyileştirecek yerin ötesindeydim.

14. Bugün hâlâ öyle bir yolda devam edersem tekrar kötü doğuşlara, hastalığa, ölüme, kesik uzuvlu olmaya, kesilip parçalanmaya maruz kalırım.

15. Böyle nadir durumları, tathāgatalığa yükselmeyi, inancı, insan biçimini, becerikli işler yapma yeteneğini...

16. Sağlıklı olmayı, yiyeceği, hastalıktan uzak olmayı bir daha nasıl bulacağım? Hayat bir anda vaadini bozar. Vücut ödünç alınmış bir nesne gibidir.

17. İnsan olma durumu benimki gibi eylemleri bir daha başaramaz. İnsan olma durumu kaybedilince geriye sadece kötülük kalır. Orada iyilik nasıl olabilir ki?

18. Ben gerekli yeteneğe sahip olduğum hâlde bu beceriyle davranmazsam, aşağı âlemlerde çekilen acılarla aptallaştıktan sonra ne yapabilirim ki?

19. Çünkü kişi yeteneğini kullanmaz ve kötülük biriktirirse iyi evrimleşme sözü yüz milyonlarca kalpa boyunca bozulmuş olur.

20. Bu yüzden Bhagavan insan durumuna erişmenin zor olduğunu söylemiştir. Derin okyanusta yüzen kaplumbağanın boynunu deliğinden içeri sokması kadar zordur bu.

21. Tek bir anda yapılacak tek bir kötülük bir kalpa boyunca Avīçi cehenneminde[2] kalmayı gerektirir. Başlangıçsız zamanlardan beri biriktirilen kötülükler nasıl iyi yola sevk edebilir ki?

22. Kişi bir kez bunu tecrübe etti mi öyle hemen kurtulamaz, tecrübe ettiği sürece daha fazla kötülüğe sebep olur.

23. Bundan daha büyük bir israf, daha büyük bir akılsızlık yoktur; böyle geçici bir fırsatı kullandıktan sonra artık iyi işler yapmam.

24. Bunu mantıklı bulduğum hâlde kafam karışıyorsa, Yama'nın elçileri tarafından çağrıldığımda kedere batacağım ve uzun zaman ağlayacağım.

25. Bedenim uzun süre cehennem ateşinde kızaracak. Eğitilmemiş akıl kendini suçlama ateşiyle uzun zaman yanacaktır.

26. Her ne kadar ulaşılamaz bir yere geldiysem ve her ne kadar bunu anlamış olsam da hâlâ bu değişmez cehennemlere geri dönüyorum.

---

2 Mola verilmeyen cehennem, Buddhist mitolojideki en korkunç cehennemdir. Avīçi sözcüğü yapılan işkencelere hiç ara verilmediğini belirtir.

27. Bu konuda sanki sihirli sözcüklerle sersemletilmiş gibi isteksizim. Anlamıyorum, beni şaşkına çeviren nedir bilmiyorum? İçimde yaşayan kimdir?

28. Açgözlülük ve nefret gibi düşmanların elleri ve ayakları olmaz. Onlar cesur ve akıllı da olmazlar. Nasıl olur da onlar beni köle hâline getirir?

29. Aklımın içinde otururlarken o sarsılmaz olanları yere vurup çalacak olan benim. Henüz bu konuda öfkeyle kaynamıyorum. Ah müsamaha, ne de kötü niyetlidir!

30. Eğer her tanrı ve insan benim düşmanlarım idiyseler, yine de beni Avīçi cehenneminin ateşine teslim etmemeleri gerekiyordu.

31. Bir kez yakalandı mı Meru Dağı bile olsa külü dahi kalmaz. Güçlü düşmanlarım, kirliliklerim[3] bir anda beni buraya atabilir.

32. Başka hiçbir düşmanımın ömrü kirliliklerden oluşan düşmanlarımın ömrü kadar uzun değildir. Onlarınki öylesine uzundur ki başlangıcı ve sonu yoktur.

33. Nezaketle arındırılmış olan herkes yardımsever hâle gelir, ancak bu kirliliklere değer verilecek olursa o zaman bunlar hiç bitmeyen acılara sebep olur.

34. Böyle felaketlerden oluşan sel taşkınlarının tek sebebi olan düşmanlar uzun zaman ve korkusuzca aklımda barındığı sürece ben doğum-ölüm döngüsünden nasıl zevk alabilirim ki?

35. Aynı zamanda cehenneme ve benzeri yerlere mahkûm edilenlerin cellatları olan varlık hapishanesinin gardiyanları benim akıl evimde, açgözlülük kafesinde kalırlarken nasıl mutlu olabilirim?

---

3 Kleşa: Buddhizm'de aklı rahatsız eden, üzüntü ve mutsuzluk yaratan her türlü kirliliğin adı. Pāli dilinde "kilesa".

36. Bu düşmanlar gözlerimin önünde yere serilmedikçe bu yükten kurtulmam mümkün olmayacak. Kibirle şişmiş insanlar az ya da çok kötülük yapmış birisine öfkelenseler düşmanları öldürülene kadar uyuyamazlar.

37. Savaşın öncü kolu içinde doğasından ölüme katlanmaya razı karanlığı getirenleri öldürmeye dehşetle tutkulu olanlar, okların ve mızrakların verdiği acıyı hiçe sayarak bir sona ulaşmayı başarmadıkça geri dönmeyeceklerdir.

38. O hâlde her acının ezeli sebebi olan doğal düşmanlarımı öldürme çabası nedir? Bugün yüzlerce ıstırap çeksem bile hangi sebeple çaresizliğin mutsuzluğunu çekeceğim ki?

39. Sebepsiz yere düşmanın [açtığı] yaralarını sanki birer süsmüş gibi teşhir ederler. Büyük işi tamamlamaya çabalarken neden ıstırapların beni üzmesine izin vereyim ki?

40. Akılları sadece geçim derdinde olan balıkçılar, çandālalar,[4] çiftçiler ve benzerleri sıcak, soğuk gibi sıkıntıları çekerler. Bu dünyanın yararınayken ben nasıl katlanmayayım ki?

41. Tüm dünyayı göğün on yönü boyunca her yerindeki kirliliklerden kurtaracağıma dair söz verdim, ancak daha kendim bu kirliliklerden kurtulamadım ki!

42. O zamanda kendimden geçmiştim, sınırlarımı bilmeden konuşuyordum. Ondan sonra kendimi kirliliklerin yok ediciliğinden kurtaramadım.

43. Bunda azimli olacağım, düşmanla savaşı sürdürmekte kararlı olacağım, sadece kirlilikleri öldürmekten doğan kirliliği hariç tutacağım.

44. Yüreğimin sızlaması umurumda değil. İsterse kafam kopsun! Asla düşmanlarım olan kirliliklerimin önünde diz çökmeyeceğim.

---

4 Kast dışı bir topluluk.

45. Sürgüne giden düşman başka bir ülkede destek görse, eşlikçiler edinse ve güçlenmiş olarak geri gelse bile kirliliklerden oluşan bu düşmana barınacak yer yoktur.

46. Aklımdan çıktıktan sonra nereye gidebilir? Nerede kalır ve yıkımım için çalışır? Hiç çaba sarf etmiyorum, çünkü aklım sersemlemiş durumda. Bilgeliğin parlaklığıyla boyun eğdirilen kirlilikler zayıftır.

47. Kirlilikler nesnelerde, duyu birikimlerinde veya onların arasındaki boşlukta barınmazlar. Onlar barındığı bir yer olmadığı hâlde yine de tüm dünyayı çalkalarlar. Bu hayalden başka bir şey değildir. O hâlde ey kalp, kendini korkudan kurtar ve bilgelik için çabala! Hiç gereği olmadığı hâlde neden cehennemlerde acı çekiyorsun?

48. Bu yolda kesin kararlı olup verilen eğitimleri izlemeye çabalayacağım. Hekimin tavsiyesine rağmen kim iyileşmek için tedaviyi reddeder ki?

Beşinci Bölüm

Sampracanya Rakshana
(Uyanıklığın Korunması)

1. Eğitimini korumak isteyen bir kimse titizlikle aklını korumalıdır. Orada burada dolaşan bir aklı korumadan eğitimi korumak olanaksızdır.
2. Yaban hayatta etrafta dolaşan kızışmış filler, orada burada dolaşan, Avīçi ve benzeri cehennemleri hazırlayan akıl fili kadar zarar vermez.
3. Ama eğer bu dolaşan akıl fili her taraftan düşünce ipleriyle bağlanırsa bütün tehlikeler son bulur, tamamen huzur dolu bir ortam doğar.
4. Keza kaplanlar, aslanlar, filler, ayılar, yılanlar ve benzeri kötücül varlıklar, cehennemin bütün bekçileri, cadılar, ifritler...
5. Bütün bunların hepsi de tek bir akıl bağıyla bağlanıp tek bir akılla eğitildiklerinde hepsi de eğitilmiş olur.
6. Ondan sonra tüm korkular ve kıyaslanamaz ıstıraplar sadece akıldan doğar. Bunu Tattvavādi[1] öğretmiştir.
7. Çalışkanlıkla cehennemde silahları kim yaptı? Kızgın demiri kim dövdü? Bu kadınlar nereden doğdu?

---

1 Gerçeği konuşan, doğruyu söyleyen. Muhtemelen Buddha kastediliyor.

8. Ermişler her kötülüğün kötü akıldan doğduğunu söylerler. O yüzden üç dünyada bile kötü akıldan daha tehlikeli bir şey yoktur.
9. Eğer cömertliğin mükemmelliği dünyayı yoksulluktan kurtarıyorsa önceki koruyucular bunu nasıl başardılar, çünkü dünya bugün de yoksul halde?
10. Derler ki cömertliğin mükemmelliği, meyveleri dâhil, bütün herkesle ilgili terk edilen akıl davranışındadır. Kusursuzluk sadece bir akıl davranışıdır.
11. Bir yerde balıklar ve benzeri canlılar olsun da orada ölüm olmasın! Dünyalık işlerin yarattığı kötü düşüncenin bitirilmesinin tek yolu ahlâk mükemmelliğidir.
12. Gökyüzü kadar sonsuz sayıda kötü insanı nasıl öldürebilirim? Düşüncemdeki öfkeyi öldürürsem bütün düşmanları da öldürmüş olurum.
13. Yeryüzünü örtecek deri nereden bulunacak? Yeryüzünü ancak bir çift ayakkabının derisiyle örtmek mümkündür.
14. Bunun gibi kendi dışımdaki olayları denetim altında tutamam, ama kendi aklıma hükmedebilirim. Kendime hükmedemedikten sonra dışarıya hükmetmemin ne anlamı var?
15. Bedenin ve sözün yardımına rağmen kalın bir kafa meyve vermez, keskin bir akıl ise Brahmā ve benzerlerinin durumuna yükseltir.
16. Her şeyi bilen der ki, uzun süre yapılsa bile bunu yapanın aklı başka yerdeyse veya o kalın kafalıysa dua mırıldanma ve çile doldurma tamamen faydasızdır.
17. Dharmaları anlamadılarsa ve akıllarını geliştirmedilerse böyle kişilerin acıyı yok edip mutluluğa kavuşmak için dolaşıp durması boşunadır.
18. O sebeple aklımı iyi yönetmeli ve iyi korumalıyım. Aklımı korumak için verdiğim sözü bozarsam verdiğim diğer sözler ne hâle gelir?

19. Aynı şekilde, bir kimsenin gürültülü bir kalabalık içinde yarasını koruması gibi, insan da her zaman aklını bir yarayı korur gibi korumalıdır.

20. Yaradan gelecek küçücük bir acıyı bile düşünerek onu özenle korumalıyım. Hâl böyle iken aklımı cehennemin dağlarının vuruşundan neden korumayayım?

21. Dayanıklı kişi bu durumunu kötü kişilerle birlikteyken, genç ve hafifmeşrep kadınlar arasındayken bile kaybetmez.

22. Sahip olduklarım yok olsun, onurum, bedenim, hayatım ve her neyim varsa yok olsun, ama aklıma asla bir şey olmasın.

23. Akıllarını korumaya çalışanları ellerimi kavuşturarak selamlarım. Tüm çabanızla aklınızı ve bilincinizi koruyun.

24. Bunlardan yoksun kişi hastalıktan zayıflayıp iş yapamaz hâle gelmiş birine benzer, o da hiçbir iş yapamaz.

25. İşitilen, düşünülen, meditasyonla kazanılan şeyler, sızıntı yapan bir kaptaki su gibi, bilinci olmayan bir akılda kalmaz.

26. Birçoğu eğitimli, inançlı ve çabalayan kişiler bile olsa, bilinç yoksunluğunun yarattığı kusurlarla kirlenmiş hâldedir.

27. Övgüye değer işler biriktirmiş olsalar da sonları bilinç yoksunluğu yüzünden, akılları çalınmış olarak hırsızların talan ettiği yağma ülkesine varmak olur.

28. Bu hırsız kalabalığı, bu kirlilikler bir geçiş noktası ararlar. Bir tane buldular mı güzel bir ülkedeki hayatı yağmalayıp yok ederler.

29. O sebeple düşünce hiçbir zaman aklın kapısından çıkarılmamalıdır. Eğer öyle yapılacak olursa cehennemin azabı hatırlanarak mutlaka geri getirilmelidir.

30. Bilinç yol göstericilerinin yönlendirmelerini izleyen şanslı insanlara kolayca gelir, çünkü onlar öğreticileriyle birlikte yaşarlar ve korkusuzdurlar.

31. Buddhalar ve bodhisattvalar her yönde engelsiz görüş gücüne sahiptir. Her şey onların önündedir. Ben onların önünde dururum.

32. Böyle derin düşünceye dalanlar utanma duygusu içinde, korku ve saygı içinde olmalıdırlar. Kişi bu yolda her fırsatta buddhaları anımsamalıdır.

33. Eğer bilinç koruyucu olarak aklın kapısında beklerse uyanıklık gelir ve bir kere gelirse bir daha da gitmez.

34. O hâlde ilk önce devamlı sürecek olan şöyle bir zihin durumunu yaratmalıyım: Tıpkı bir odun gibi her zaman duyulardan yoksun bir davranış içinde olmalıyım.

35. Kişi herhangi bir amaç için gözünü oraya buraya dikmemelidir. Sürekli meditasyon içinde olan bir kimse bakışlarını aşağıya indirmelidir.

36. Yine de kişi zaman zaman gözlerini dinlendirmek için ufka bakmalı, eğer bakış alanı içinde birisini görecek olursa onu saygıyla selamlamalıdır.

37. Eğer yolu üzerinde bir tehlike veya benzeri bir şey gözüne ilişirse, kişi bir an için dört yöne de bakmalıdır. Müsterih olmak için sağ tarafından arkasına dönerek mesafeye bakabilir.

38. Biri devam etmeli ya da sadece ileriye veya geriye baktıktan sonra geri dönmelidir. Benzer şekilde, her durumda kişi yapılması gereken doğru neyse onu yaparak yola devam etmelidir.

39. Bir kimse kişinin bedenini belirli bir duruşta tutma gayesiyle başlatılmış hareket sayesinde zaman zaman bedeninin nasıl biçim alacağını gözlemlemelidir.

40. Kızışmış bir fil gibi olan zihin bu yolda tüm çabasıyla pürdikkat dharmaya bakmalı, kendisini onun büyük kazığına bağlamalı ve asla ipini koparmamalıdır.

41. Kişi bir an için bile yoğunlaşma sorumluluğunu bırakmadan, benimki nerede dolaşıyor diyerek zihnini gözlemlemelidir.

42. Kişi tehlikeli veya coşkulu bir durumda bunu yapamazsa istediği gibi davranabilir. Çünkü derler ki cömertlik zamanı geldiğinde ahlaki davranış kuralı görmezden gelinebilir.

43. Kişi iş tamamlanana kadar tüm kalbini vererek yüklenmeye karar verdiği şeyden başka hiçbir şey düşünmemelidir.

44. Çünkü bu yolda her şey iyi olur. Aksi hâlde ne bu iyi olur ne de öteki. Bundan başka, bu durumda kirlilikler ve bilinç yoksunluğu mutlaka azalır.

45. Kişi sık sık ortaya çıkan ve çeşitli boş laflardan oluşan isteklerine ve bütün ilgi nesnelerine boyun eğdirmelidir.

46. Kişi tathāgata öğretisinin bilinciyle, korku içinde, amaçsızca toprağı parçalamaya, çimleri yarmaya, yere çizgi çekmeye benzeyen bu tür davranışlardan süratle vazgeçmelidir.

47. Bir kişi hareket etmek ya da konuşmak istediğinde önce kendi zihnini yoklamalı, sonra uygun ve ölçülü bir şekilde davranmalıdır.

48. Kişi zihnini gözlemlemeli, bir şeyden hoşlandığı veya tiksindiği anda ne konuşmalı ne de hareket etmelidir, öylece bir odun gibi kalmalıdır.

49. Zihin şişkin, alaycı, kibir dolu ve kendini beğenmiş bir hâldeyse, fazlasıyla gülünç, baştan savma ve aldatıcı ise,

50. Kendini büyük, başkalarını küçük görüyorsa, hor gören, tepeden bakan bir hâldeyse kişi bir odun parçası gibi kalmalıdır.

51. Aklım kazanç, saygı ve ün peşinde koşar, başkalarından hizmet ve iltifat bekler. O yüzden bir odun parçası gibi kalmam gerekir.

52. Aklım uzun uzun konuşmak ister, başkalarına muhalif olmak ister, kendi çıkarını gözeterek toplantı yapmak ister. O yüzden bir odun parçası gibi kalmam gerekir.

53. O hoşgörüsüz, aylak, korkak, arsız, kusurlu konuşan ve taraflı olandır. O yüzden bir odun parçası gibi kalmam gerekir.

54. Aklının yararsız faaliyetlerle kirlendiğini gören yiğit kişi daima bu durumdan kurtaracak çareyi uygulayarak bunları kesin bir şekilde engeller.

55. Azimli, güven dolu, istikrarlı, özenli, saygılı, tevazu dolu ve çekingen, sakin, başkalarına yardım eden,

56. Boş isteklerin zıtlıklarından yorgun düşmüş, şefkat dolu olarak, kirliliklerin artmasının sonuçlarını bilerek,

57. Hem kendimin hem de diğer varlıkların iyiliği için, bir sihir gibi olan yanılgılardan uzak olan aklımı nasıl lekesiz tutacağımı gör.

58. Uzun zaman sonra kazanılan en iyi anları daima hatırlaya hatırlaya aklımı Sumeru Dağı gibi sarsılmaz kılacağım.

59. Vücudun ete açgözlü olan akbabalar tarafından bu şekilde sürüklendiğinde neden bir direnç göstermiyor?

60. Ey akıl, özdeşleştiğin bu bedeni neden koruyorsun? Eğer o gerçekten de senden ayrı ise ölüp gitmesinde ne sakınca var?

61. Ey budala, saflaşmış bile olsa kendini bir tahtadan kuklayla özdeşleştirme! Neden kirlilikten oluşmuş bu irinli düzeneği koruyorsun?

62. Öncelikle deri örtüyü aklından çekip ayır. Bilgelik bıçağıyla eti kemik kafeslerinden sıyırıp çıkar.

63. Kemikleri kırıp aç, sonra içindeki iliğe bak. Kendi kendine oradaki özün ne olduğunu anlamaya çalış.

64. Ne kadar çabalasan da orada bir öz bulamazsın. Şimdi hâlâ bu bedeni neden korumak istediğini söyle bakalım.

65. Onu yiyemezsin, temiz değildir, kanını içemezsin, iç organları bir işine yaramaz. Bedeninle ne halt edeceksin?

66. Bu kötü bedeni kuşkusuz korumak lazım, akbabalara ve çakallara yiyecek olsun ya da insanlığın yararına bir araç olsun diye!

67. Sen onu korusan bile zalim ölüm senin bedenini yakalayacak ve onu akbabalara verecektir. O zaman ne yapacaksın?

68. Kalıcı olmayan hizmetçiye elbise vesaire alma. Neden harcıyorsun ki? Bu beden yer, içer ve sonra da gider.

69. Ey zihin, bu bedene gereken zaman ödülünü verdikten sonra kendi ihtiyaçlarına bak! Çünkü bir işçi yarattığı zenginliğin tamamını almaz.

70. Gidiş ve gelişine bakarak bedeni de bir gemi gibi düşün. Canlıların gereksinimlerini karşılamak için onu kendi emrinde doğru rotada tut.

71. Kişinin bu yolda ustalaştırdığı tabiatı her zaman güler yüzlü olmak zorundadır. Kişi somurtmaktan ve yüzünü ekşitmekten vazgeçmeli, güzel soru sormalı, dünyayla dost olmalıdır.

72. Kişi sandalyeleri, eşyaları kırıp dökmemeli, kapıları yumruklamamalıdır. Daima huzurun zevkini tatmalıdır.

73. Turna kuşu, kedi ya da hırsız hedefine sessiz ve yumuşak adımlarla ilerler. Kişi her vakit onlar gibi davranmalıdır.

74. Kişi talep edilmediği hâlde yardım eden ve doğru yolu gösterenlerin tavsiyelerini nazikçe kabul etmelidir. Kişi her zaman herkesin öğrencisi olmalıdır.

75. Güzel sözlere takdirle karşılık vermelidir. Saygıya değer bir işin yapıldığını gördüğünde bunları yapanları dualarla desteklemelidir.

76. Kişi yokluklarında da başkalarının erdemlerini söyleyebilmeli ve onları zevkle tekrarlamalıdır. Övüldüğünde karşı övgüyle onun erdemini yansıtmalıdır.

77. Kuşkusuz her şey doyum için yapılır, bunu parayla bile bulmak çok zordur. O sebeple ben başkalarının çalışarak elde ettikleri erdemlere bakarak duyduğum doyumdan zevk alıyorum.

78. Bu dünyada bir şey kaybetmiyorum, öteki için büyük mutluluk topluyorum. Nefret düşmanlık sefaletine götürür, o da öteki dünyada yıkım demektir.

79. Kişi güven veren, ölçülü, anlamı açık, zihne ferahlık veren, kulağa hoş gelen, yumuşak ve aheste, merhamet dolu sözcüklerle konuşmalıdır.

80. Kişi başkalarına her zaman bakışlarıyla onları içiyormuş gibi doğruca bakmalıdır. Ben sadece bunlarla buddhalığa kavuşabilirim.

81. Erdem ve yardımseverlikle dolu verimli alanlara her zaman bağlı olmaktan ve acı çekenlere ilaç vermekten büyük iyilik doğar.

82. İnsanlar kendi güçleri oranında her zaman canlı ve güçlü davranmalıdır. Her türlü işte kişi işi asla bir başkasına bırakmamalıdır.

83. Cömertlik vesaireyle devam eden pāramitālar[2] her şeyin en iyisidir. Kimse zorunlu bir durum olmadıkça en yükseği bırakıp daha alçak olana eğilim duymamalıdır.

---

2 "Mükemmellik" anlamındaki Sanskrit sözcük bodhisattvaların buddhalığa erişmek için yürüdükleri yolda onlara gerekli olan altı özelliği ifade eder: cömertlik (dāna), karakter (şīla), sabır (kşānti), çaba (vīrya), konsantrasyon (dhyāna), bilgelik (pracnā).

84. Bunu anlayan bir kişi hep başkalarının iyiliği için çabalamalıdır. Merhametli insan yasaklananı da izin verileni de fayda olarak görecektir.

85. Kişi ılımlılıkla tüketmeli ve zorda olanlarla, yardıma muhtaçlarla, dinsel görev sürdürenlerle paylaşmalı, üç cübbe dışında her şeyi vermelidir.

86. Beden gerçek dharmaya hizmet eder. Basit bir sebep yüzünden ona zarar vermemelidir. Çünkü varlıkların umutlarını hızla karşılamanın tek yolu budur.

87. O sebeple bir kimse mizacında merhamet olmayan bir kimse için fedakârlıkta bulunmamalıdır. Kıyas götürür bir durumdaysa fedakârlık olabilir. Böylece kayıp olmaz.

88. Derin bilgi sahibi insanlar bu dharma hakkında saygısız insanlarla, hasta olmadığı hâlde başına sargı saranlarla, şemsiye, sopa ve bıçak taşıyanlarla, kafası örtülü olanlarla konuşmamalıdır.

89. Yetersiz kişilerle, erkeği olmayan kadınlarla konuşulmamalıdır. Yüksek ve alçak bütün öğretilere[3] eşit saygı duyulmalıdır.

90. Kimse yüksek ya da alçak öğretiye layık olan bir kimseyi sınırlamamalı, onların iyi davranışlarını görmezden gelmemeli, sūtra ve dua okumalarını engellememelidir.

91. Toplum içinde diş fırçalama sopalarına tükürmek, balgam çıkarmak hoş bir şey değildir. Toprağa ve kullanılan suya çiş yapmak vesaire de yasaklanmıştır.

92. Bir kimse ağzı tıka basa dolu veya tamamen açık bir şekilde yemek yememelidir. Bir kimse bacaklarını uzatarak oturmamalı, aynı anda iki kolunu da kavuşturmamalıdır.

93. Bir kimse başkasının yalnız başına seyahat eden karısıyla seyahat etmemeli, onunla yatmamalı, onunla oturma-

3 Yüksek ve alçak öğretiler Mahāyāna ve Hīnāyana'dır.

malıdır. Toplumun hoşlanmadığı şeyleri öğrenip onlardan sakınmalıdır.

94. Bir kimse yapılması gereken bir işi parmağıyla işaret etmemelidir, sağ elinin tamamını saygıyla kullanmalıdır. Yolu da yine bu şekilde göstermelidir.

95. Bir kimse çalışmakta olan birini kollarından tutup bağırmamalı, sadece parmak şaklatarak uyarmalıdır. Yoksa denetim kaybolabilir.

96. Bir kimse önderin[4] nirvānaya erdiği pozisyonda, tercih edilen yönde yatarak dinlenmelidir. Herhangi bir ani uyarıda kişi dikkatle ve hızla kalkmalıdır.

97. Bodhisattvaların davranışları sonsuzdur derler. İlk aşamada aklı temizlemekle uğraşmak en elzem olanıdır.

98. Bir kimse gece gündüz üç kez Triskandha'yı[5] okumalıdır, cinalara ve bodhi zihnine başvurulursa kişinin kalan günahları azalacaktır.

99. Bir kimse kendisi için veya başkası için yararlı olacak şekilde, çeşitli durumlara uygun olarak kendisini çalışkanlıkla eğitime vermelidir.

100. Çünkü bu yolda Cina evladının öğretmediği bir şey kalmamıştır. Bu yolda çabalayan kişinin yararsız bir işle karşılaşması mümkün değildir.

101. Yaşayan varlıkların yararına olmayan bir iş doğrudan veya dolaylı olarak yapılmamalıdır. Kişi her şeyi onların uyanışlarını sağlayacak şekilde yapmalıdır.

102. Bodhisattva sözü vermiş ve Mahāyāna'nın anlamını çözmüş hayırlı bir dost hiçbir zaman yüzüstü bırakılmamalıdır.

---

4 Bhagavan Buddha.

5 Sadece Tibetce ve Çince nüshaları bulunan *Triskandha Dharmasūtra* olduğu tahmin ediliyor. (K. Crosby, A. Skilton, s. 163).

103. Guruların öğrettiklerine göre davranışlarını düzeltmek isteyenler Şrīsambhavavimoksha'yı[6] okumalıdır. Buddha'nın öğrettiği bu ve diğer şeyler sūtralar okunarak anlaşılır.

104. Sūtralara bakıldığında bunların okunması gerektiği anlaşılır. Ākāşagarbhasūtra'nın[7] temel kuralları mutlaka çalışılmalıdır.

105. Şikshāsamuççhaya'ya[8] mutlaka tekrar tekrar bakmak gerekir. Orada doğru davranış ayrıntılarıyla açıklanır.

106. Buna kısaca baktıktan sonra büyük bir dikkatle soylu Nāgārcuna'nın[9] derlediği Sūtrasamuççaya'yı okumak gerekir.

107. Neyin serbest, neyin yasak olduğunu bu eserlere bakarak anlamak mümkündür. Aklı dünyadan korumak için kişi bunları çalışmalıdır.

108. Kısacası bu sadece farkındalığın nitelendirilmesidir, kişinin her an bedenini ve zihnini gözlemlemesidir.

109. Bunu bedenimle açıklayacağım, sözcüklerle açıklamanın yararı var mı? Hasta insana sadece tıbbi ilaçları anlatmanın ne yararı var?

---

6 *Gandavyūha Sūtra*'nın 53. bölümüdür. Ruhsal olarak aydınlanmış bir oğlan ve bir kız, Şrīsambhava ve Şrīmatī, hac ziyareti yapan Sudhana'ya hayırlı dostların vazgeçilmez rolünü ve onlara karşı davranış biçimlerini anlatır. (K. Crosby, A. Skilton, s. 163-164)

7 *Mahāsamnipāta Sūtra Birikimleri* adı verilen koleksiyonda yer alan sūtralardan biridir. Sanskrit aslı kayıptır.

8 Şāntideva'nın "Bütün Öğretilerin Kavranması" anlamına gelen diğer eseri.

9 MS II. yüzyılda yaşamış Hintli filozof ve din adamı. Madhyamaka okulunun kurucusu. Orta yol ve boşluk kavramlarını savunur. Şāntideva onun güçlü bir takipçisidir.

Altıncı Bölüm

Kshānti Pāramitā
(Sabrın Mükemmelliği)

1. Binlerce kalpa boyunca yapılmış olan bütün iyi davranışlar, cömertlikler, sugatalara tapınışlar nefretle yok olur gider.
2. Nefretten daha büyük günah, sabırdan daha büyük ruhsal alıştırma yoktur. O yüzden bir kimse çeşitli yollarla ve büyük bir çabayla sabrını geliştirmelidir.
3. Nefret oku bir kez kalbe saplandı mı kişinin aklı huzuru kaybeder, ne zevk duyar ne neşe; uykuları kaçar, güveni kalmaz.
4. Nefrete kapılmış bir efendi zenginlik ve mutluluğu kendisine borçlu olan maiyeti tarafından bile öldürülme tehlikesi altındadır.
5. Dostları bile ondan kaçar. Cömert olsa da onurlandırılmaz. Kısacası nefrete meyleden kimse için her şey anlamsızlaşır.
6. Böyle eziyetlere sebep olan nefreti düşman olarak gören kişi üzerine gidip onu ısrarla yok ederse, hem bu hem de gelecek dünyalarda mutlu olur.
7. İstenmeyeni yapıp isteneni yapmamaktan oluşan keder yiyeceğini yemekle ortaya çıkan nefret beni öldürür.

8. Bu yüzden bu hilekâr yemeği yok edeceğim, zira bu nefretin beni öldürmekten başka bir amacı yok.

9. Başıma gelen kötü şeyler yüzünden düşünsel rahatlığımı bozmayacağım. Çünkü üzüntü hâlinde istenen hiçbir şey yapılamaz, yetenekler kaybolur.

10. Eğer bir çözüm yolu varsa üzüntüye ne gerek var? Eğer bir çözüm yolu yoksa yine üzüntüye ne gerek var?

11. Keder, küçük görme, sert sözler, aşağılama ne kendimiz ne de sevdiklerimiz için isteyeceğimiz şeylerdir, fakat bu düşmanlarımız için tersidir.

12. Mutluluk nadir bulunur, üzüntü ise çabasız ele geçer; üzüntü çekmeden kurtuluşa ermek olmaz. O sebeple ey aklım, güçlü olmalısın!

13. Karnāta'da[1] Dūrgā[2] inananları sebepsiz yere yanma, kesilme gibi birçok acıya katlanırlar. Benim amacım kurtuluşa ermekken neden bir korkak gibi davranayım?

14. Çaba gösterilirse zor olan bir şey kalmaz. Çabayla küçük üzüntüler kadar büyük üzüntüler de tahammül edilebilir hâle gelir.

15. Tatarcık, sivrisinek gibi böceklerin tahrişi, açlık ve susuzluğun acısı ve aşırı kaşıntıların rahatsızlığı: Bunları neden önemsizmiş gibi görmeyelim ki?

16. Soğuk, sıcak, yağmur, rüzgâr, seyahat, hastalık, esaret, dayak karşısında kişi çok hassas olmamalıdır. Kederin büyümesine sebep olur bu.

17. Kendi kanını gören bazıları özellikle cesaret kazanır. Fakat başkalarının kanını gören bazılarıysa düşüp bayılır.

---

1 Bugünkü Karnataka eyaleti. Karnataka, Andhra Pradesh, Tamil Nadu ve Kerala birlikte Hindistan'ın güneydeki dört eyaletini oluştururlar.

2 Hindu tanrısı Şiva'nın korkunç biçimli karısıdır. İnananları bugün bile bu tanrıçaya kendilerine işkence ederek tapınırlar. Kendilerini kancalarla asma, ateşin üzerinde yürüme gibi uygulamalarla onun teveccühünü kazanmaya çalışırlar.

18. Bu aklın cesur ya da korkak olmasıyla ilgilidir. O yüzden kişi üzüntüye yenilmemeli, kedere galip gelmelidir.

19. Akıllı kişi keder durumunda bile aklını huzurlu tutar, onu sıkıntıya sokmaz. Çünkü kirlilikler ve keder ancak savaşarak yok edilir.

20. Düşmanla göğüs göğüse savaşanlar onu yenebilen gerçek kahramanlardır, diğerleri zaten ölmüş olanları öldürür.

21. Ayrıca kederin iyi nitelikleri de vardır, yarattığı şokla küstahlık kaybolur, doğum-ölüm döngüsünde merhamet tecelli eder, kötülükten korku kaybolur.

22. Büyük bir kedere sevk eden kin ve benzeri duygular bende öfke oluşturmaz. Canlı varlıklara neden öfke duyayım ki? Onlar da kendi öfkeleri içindeler.

23. İstenmese de bu keskin acılar doğar, yine istenmediği hâlde bu öfke durumları da ortaya çıkar.

24. Öfkeli olacağım diye düşünmese de insanlar istemeden öfkeli olurlar. Öfke üreteceğim diye düşünmese de insan kendiliğinden öfkeyle dolar.

25. Kötülük ve günah olarak her ne varsa hepsi de karşıt görüşlerin gücünden doğar, hiçbiri bağımsız olarak doğmaz.

26. Bu koşullandırıcı etkenler ne toplanalım diyerek kendiliklerinden düşüncede toplanırlar ne de düşünce topladım diyerek bunları toplar.

27. İlksel madde olarak ileri sürülen veya öz olarak görülen şey var olayım diyerek varlık olarak doğmaz.[3]

28. Varlık olarak doğan bir şey olmadığına göre kim isteği var hâline getirebilir? Ve o kendi dünyasında eylemle dolu olduğundan var olmaya bir engel koymaz.

---

3 İlksel madde için "pradhāna", öz için "ātman" sözcüğü kullanılmış. Burada Sāmkhya felsefesinin etkisi olduğundan söz edilebilir.

29. Eğer öz sonsuzsa ve düşünsel işlemlerden yoksunsa, tıpkı boşluk gibi, açık bir şekilde durağan demektir. Koşullandırıcı etkenlerle temas etse bile onun değişmeyen doğası etkilenmez.

30. Eylemde bulunsa bile eskisi gibi eylemsiz olarak kalır. O zaman eylem ona ne yapabilir ki? İkisi arasındaki ilişkide eylem onun bir parçasıysa o zaman bunlardan hangisi diğerinin sebebidir?

31. Bu yolla her şey bir başka şeye dayanır. Bağımsız eylemde bulunan hiçbir şey yoktur. Başlangıç eylemi belirsiz bir durumun öfkesi neresidir ki?

32. Kimin neyi engellediğine bakarak öfkenin uygunsuz olduğu tartışılıyorsa bu bence uygundur. Birbirine bağlı sebepler içinde acının kesilişi vardır.

33. O sebeple bir kimse bir dostu veya bir düşmanı kötü davranış içinde görürse buna sebep olan özel bir durumun olduğunu düşünmelidir. Bunu düşünüp mutlu kalmalıdır.

34. Eğer beden bulmuş bütün varlıklar kendi istediklerine göre yaşasalardı hiçbiri keder çekmezdi. Hiç kimse acı çekmek istemez.

35. Sarhoşluk içinde insanlar diken ve benzeri şeylerle, kadınlar gibi ulaşamadıkları isteklerle öfkeye kapılıp yemeden içmeden kesilirler.

36. Bazı insanlar kendilerini asarlar, kendilerini yardan aşağı atarlar, zehir gibi zararlı şeyler içerler, böyle değerden yoksun eylemlerle kendilerini öldürürler.

37. Bu türlü kirli işlerin etkisiyle kendi değerli özlerini incitirler. Bunlar başka insanlara nasıl özen göstersinler ki?

38. Kirlilikleri yüzünden çileden çıkarak kendilerini öldürme yoluna giderler. Nasıl böyle merhametten yoksun ve aynı zamanda öfke dolu oluyorlar?

39. Başkalarına zarar vermeye sebep olan çocukça bir karakter dahi olsa ona öfkelenmek doğru değildir. Çünkü ateşin doğası yanmaktır.

40. Bu kusur gelip geçicidir, canlılar doğuştan yumuşaktırlar. Öfkeyle dolu olmak göğün keskin dumanla kaplanması gibidir.

41. Bir sopa ya da benzeri bir şey olsa onu dürtene sinirlenirim, fakat o da öfkeyle dürtülmüştür. Benim nefretimin onu dürten öfkeye karşı olması daha doğrudur.

42. Eskiden ben de canlılara bu şekilde acı verirdim. Başka varlıklara verdiğim zarar neyse başıma gelene de o şekilde müstahakım demektir.

43. Silah ve bedenim çektiğim acıların sebebidir. O silahı kavrar, bense bedenimi. O hâlde öfke nerede?

44. Açgözlülük körlüğü yüzünden dokunulmaya bile katlanılamayan insan biçimli çıbana sarıldım. Ben kime öfkeleneyim ki?

45. Acı çekmek istemiyorum, aptal olduğum için çektiğim acının sebebini istiyorum. Kendi yanlış hareketlerimden keder doğduktan sonra bir başkasına nasıl öfkeleneyim ki?

46. Bıçak gibi keskin yapraklı ormanlar, cehennemin kanatlı yaratıkları nasılsa, benim yanlış işlerim de öyledir. Öfke nerede?

47. Bana zarar verenler kendi kötü işlerim yüzünden varlık bulurlar. O yüzden onlar cehennem diyarlarına gidecekler. Fakat gerçekte ben onlara zarar vermiş olmuyor muyum?

48. Hasta olan ben olduğum hâlde onlara dayanarak bir sürü kötülüğümü temizliyorum. Benim yüzümden uzun zaman cehennem azabı çekecekler.

49. Onlara zarar veren ben olduğuma, bana yardımcı olan onlar olduğuna göre, ey kaypak kafa, neden yanlış yola yönelip öfkeli oluyorsun?

50. Eğer cehennem diyarlarına gitmek istemiyorsam aklımın sabır yetisine sahip olması lazım. Kendimi korumam durumunda diğerlerinin [düşmanlarımın] hâli ne olur?

51. Aynı şekilde karşılık verirsem onlar korunmuş olmayacaklar. Böyle yapmakla benim eylemlerim kötüleşecek, eziyet çekenler kaybedecek.

52. Maddi bir aklım yoksa kimse ona zarar veremez. Ama o fazlasıyla bedene bağlı olursa o zaman o bedensel acılara katlanır.

53. Küçük görme, aşağılama, sert sözler bedenime zarar veremez. O zaman aklım neden öfkeye kapılsın ki?

54. Başkalarının bana karşı gösterdiği hoşnutsuzluklar bu veya diğer yaşamımda beni yiyip bitirmeyecek mi? Bundan kaçınmam gerekir.

55. Maddi kazancımın önüne geçtiği için ondan kaçıyor olabilirim, fakat o sadece bu yaşamda yok edilebilir, aksi hâlde kötülüğüm sürüp gidecek.

56. Düzgün bir hayat yaşayamayacaksam hemen şimdi öleyim daha iyi, burada uzun bir zaman kalsam bile aynı ölüm acısı beni bekler.

57. Bir kimse rüyasında yüz yıl mutlu olduğunu görür ve uyanır, bir başkası ise uyanır ve sadece bir an için mutlu olur.

58. Şüphesiz her iki uyanma durumunda da mutluluk var. Ömrü uzun olan ile ömrü kısa olanın da ölüm zamanı durumları aynıdır.

59. Ve ne kadar çok şeyim olsa da, ne kadar uzun zaman eğlenceyi tatsam da sonunda soyulmuş birisi gibi elim boş ve çıplak gideceğim.

60. Farz edelim ki kazandıklarımla kötülüğü yok ettim ve iyilik yapıyorum. Bu durumda kazanç yüzünden öfkelenip kötülük edinecek ve iyiliği yok etmeyecek miyim?

61. Eğer bir hiçliğe varmak için yaşayacaksam sadece kötü işler yaparak yaşamanın faydası nedir?

62. Canlılara zarar veren, hakkında kötü konuşan, beğenmediğin biriyle tartışıyorsan, neden aynı şekilde başkalarını da karaladığında öfke duymuyorsun?

63. Başkaları maruz kaldığında hoşnutsuzluk gösterenleri hoş görüyorsun, ancak kirliliklere maruz kalmış bir kişinin hakkında kötü konuşmasına hoşgörü göstermiyorsun.

64. Ve kutsal imgelere, stūpalara[4] zarar verenlere, gerçek dharmayı bozanlara duyduğum nefret doğru değil, çünkü buddhalar ve benzerleri bundan zarar görmezler.

65. İnsanlar bir kimsenin öğretmenine, akrabalarına veya bizim için değerli olan kişilere zarar verdiğinde, yukarıda bahsedilen koşullandırıcı etkenler yüzünden onlara karşı öfkeyi bastırmak gerekir.

66. Sebebe dair bilinci olsa da olmasa da beden bulmuş varlıklar için keder kaçınılmazdır. Bu keder bilinçli olanda ortaya çıkar. O sebeple bu acıyı hoş görün.

67. Birisi cehaletinden kusur işler, diğeri de cehaletinden öfkesini büyütür. Bunlardan hangisi töhmet altında değildir, hangisi kınanmaz?

68. Neden daha önce başkalarının sizi bu şekilde rahatsız edeceği gibi davrandınız? Herkes önceki işlerinin mahkûmudur. Bunu değiştirecek olan ben kimim?

69. Bunu kavradıktan sonra öyle iyi işler yapmaya çaba göstermeliyim ki herkes birbirine iyi düşünceler beslesin.

---

4 İçine din büyüklerinin kemiklerinin ve küllerinin konulduğu, tuğla ve toprak kullanılarak yapılan, kubbe biçimli, tümülüse benzer Buddhist yapılar.

70. Yanan bir evden sıçrayan ateş diğer evi de yakıyorsa ona sebep olan saman ve benzeri şeyler oradan çekilip uzaklaştırılmalıdır.

71. Benzer şekilde, aklın bağlandığı şeyden sıçrayan nefret ateşi iyiliği yakmasın diye onun hemen çekilip uzaklaştırılması gerekir.

72. Bir kimsenin kollarını kestikten sonra serbest bırakmanın ne yararı var? Kederden kurtulamamış insanın cehennemden kurtulmasının ne yararı var?

73. Eğer şimdi küçük ölçüdeki kedere katlanılamıyorsa, cehennemde acı çekmenin sebebi olan öfke neden bastırılmasın?

74. Öfke sebebiyle cehennemlerde binlerce kez eziyet çektim. Ne kendime ne de başkalarına bir yararım oldu.

75. Ama bu eziyet başka türlü, bu büyük yarar sağlayacak. Dünyanın kederinden kurtaran kedere verilecek en uygun karşılık hoşnut olmaktır.

76. Bir kimsenin erdemlerini övmekten zevk alabiliyorsan, ey akıl, neden ona şükrederek de mutlu olmuyorsun?

77. Sevincinin böylesinden duyduğun haz sevincin lekesiz kaynağıdır, o yasaklanmamış, başkalarına en yüksek derecede cazip gelen hazdır.

78. Sadece mutluluk verecek şeyi neden sevmeyeceksin? Eğer karşılığını verme ve bunun gibi şeyleri kesersen görünen ve görünmeyen yararlar da kaybolur.

79. Senin niteliklerin övülüyorsa sen de başkalarınınkini övmek istemelisin. Başkalarının nitelikleri övülüyorsa sen kendininkilerin övülmesini istememelisin.

80. Bütün varlıkların mutluluğu için bodhi zihnini uyandırdıktan sonra, mutlu olmuş o varlıklara öfke duymanın anlamı var mı?

81. Özellikle yaşayan varlıklar için üç dünyada da değerli olan buddhalığı istiyorsun. Onları birazcık onurlandırılmış görünce neden için için yanıyorsun?

82. Senin bakman gereken kişiye bakan kişi aslında sana vermiş olur. Ailene bakan bu kişi için memnun olacağına öfkeli oluyorsun.

83. Varlıklar için bunu dahi istemezsem onların uyanmalarını nasıl isterim? Başkalarının saadetine öfke duyan birisi bodhi zihnine nasıl ulaşır?

84. Eğer verilen alınmadıysa o hayırsever kişinin evinde kalmalıdır. Her durumda o senin değildir, o yüzden verilmiş verilmemiş ne fark eder?

85. İyiliklere karşı gelme neden, temiz niteliklerini engelleme neden, elde edileni elde etmeme neden? Söyle, duyulan öfkenin sebebi ne?

86. Kendi yaptığın kötülükten dolayı sadece üzüntü duymazsın, yararlı işler yapan başkalarıyla çekişip kavga etmeyi de ararsın.

87. Düşünelim ki düşmanına kötü bir şey oldu, tatmin olup mutluluk duyacak mısın? Sebepsiz hiçbir şey olmayacak, sadece sen istemiş olacaksın.

88. Farz edelim ki istediğin gibi oldu ve o acı çekti, bundan nasıl bir zevk duyacaksın ki? Diyelim ki öyle oldu, bunun nasıl bir götürüsü olacağını biliyor musun?

89. Çünkü bu tür kirlilikler cehennem muhafızları olan oltacıların attığı korkunç kancalardır, seni onlarla çekecekler ve kazanlarda haşlayacaklar.

90. Övgü, ün ve onur ne liyakat ne de uzun yaşam sağlayacak, ne kuvvet katacak ne de hastalıktan kurtaracak, bana fiziksel bir zevk de vermeyecek.

91. Ve kendisi için en iyisinin ne olduğunu bilen akıllı kişiye en büyük yarar bu çeşit yarardır. Zevk isteyen içki ve kumar gibi şeylerin peşinden gitsin.

92. Ünlü olmak için yararlı olandan uzak dururlar, hatta yaşamlarından vazgeçerler. Boş laf karın doyurur mu? Ölürken kim zevk alabilir?

93. Kumdan kalesi yıkılmış bir çocuk nasıl ağlayarak çaresiz kalırsa, ben de şükür ve hürmeti kaybettiğim zaman aynı öyle olurum.

94. Çünkü o bilinçten yoksundur, itiraf etmeliyim ki tek bir sözcük beni övemez. Şüphesiz bir başkası beni severse kendimi övülmüş hissederim.

95. Fakat bir kimse beni sevmiş, başkasını sevmiş ne fark eder? Bu mutluluğun zevki sadece onundur. Benim en ufak bir katkım yoktur.

96. Eğer onun zevkinden zevk alacaksam o zaman böyle olan her durumda almalıyım. İnançlarıyla başkalarının mutluluğunu sağlayanlardan neden memnun kalmayayım?

97. Övüldüğümü düşünmek yüzünden ulaştığım doyum kabul edilebilir değildir. Bu basit bir çocuk maskaralığından başka bir şey değildir.

98. Övgü ve benzeri şeyler beni gevşetir, öncelik verdiğim duygularımı baltalar. İyi nitelikleri olanları kıskanmaya ve sonunda öfkeye yol açar.

99. O yüzden bana dair övgü gibi bir araya gelmiş yok edici etkenler gerçekte cehenneme gitmemi sağlamaktan başka bir işe yaramaz.

100. Edinim prangası ve övülmek benim gibi kurtuluşu arayan birisine göre değil. Beni bu prangadan kurtaranlara nasıl öfkeli olabilirim ki?

101. Istıraba açılan kapıyı bana kapatan, âdeta Buddha'nın lütfu gibi olan bu insanlardan nasıl nefret edebilirim?

102. İyilik yapması engellenen bir kimse için öfke duymak hiç uygun değildir. Sabra eş değerde bir ruhsal çabalama yoktur. Kuşkusuz bu onun aracılığıyla başarılır.

103. Eksikliklerimden doğan engellerle sabır göstermekte başarısız olursam bunun özürlerini de kendim yaratırım. Yararlı eylemleri kazanmada tek engel kendimim.

104. Eğer bir şey diğeri olmadan var olamıyorsa, o olduğunda var olabiliyorsa, o şey ötekinin sebebidir. Nasıl olur da o bir engel olarak nitelendirilebilir?

105. Uygun zamanlarda ortaya çıkan dilenciler cömertliğe engel değildir. Bir dinsel söz vermiş olan o dilencilere düzen bozucu gözüyle bakılamaz.

106. Bu dünyada dilenci bulmak kolaydır, fakat zarar veren bulmak kolay değildir. Çünkü ben hata yapmazsam bana karşı da hata yapılmaz.

107. Bana bodhi zihni kazanma yolunda yardımcı olacağından bir düşmanı zahmetsizce evde bulunmuş bir hazine gibi aramalıyım.

108. Bu sebeple o ve ben bu sabrın ödüllerini kabul ederiz. Sabra sebep olan ilk o olduğu için ödül ilk önce ona verilmelidir.

109. Senin sabırlı olmanı umursamayan düşman onura layık değilse, gerçek dharma neden onurlandırılıyor? O da başarının bilinçsiz sebebidir.

110. Niyeti zarar vermek olduğu için düşman onurlandırılmayacaksa, o zaman iyileşmemi isteyen doktorla hasta olan benim bir arada olmamın ne gereği var?

111. Bu durumda ortaya çıkan sabır gerçekte onun kötü niyetine dayanmaktadır ve benim sabrımın gerçek sebebi odur. Ona gerçek dharma olarak saygı duymam gerekir.

112. Muni canlıların alanının Cina alanı olduğunu söyler. Birçoğu orada var olarak başarı ve ruhsal mükemmelliğe ulaşır.

113. Duyarlı varlıklar ve cinalar buddhaların niteliklerini aynen kazanabilirler. O hâlde varlıklara da cinalara gösterdiğim saygıyı neden göstermeyeyim?

114. Eğilimlerinin nitelikleri aynı değildir, ama onun büyüklüğü aynıdır. Bu açıdan bakıldığında varlıklar onlarla aynıdır.

115. Varlıkların büyüklüğü onurlu ve nazik mizaçlarından gelir. Buddhaların büyüklüğü ise buddhalara duyulan büyük güvenden gelir.

116. Bu sebeple Buddha niteliği kazanmakta sıradan varlıklar bir yönüyle buddhalara eşittirler. Kuşkusuz onlar okyanus gibi çok nitelikleri olan buddhalarla tam eşit olamazlar.

117. Erdemin özünün eşsiz bir kütlesi olanlardan gelecek zerre kadar nitelik için gösterilecek saygıya üç dünya bile az gelir.

118. Buddha niteliklerinin gelişiminin en iyi görünüşü sıradan varlıklarla ilişkide bulunur. Kişi varlıklara bu görünüş uyarınca saygı göstermelidir.

119. Bundan başka, sebepsiz olarak sınırsız yardım eden dostlar için en iyi şey onların gönlünü almak değil de nedir?

120. Kişi onlar için vücudunu parçalara ayırıp Avīçi cehennemine girmelidir. O yüzden bu insanlar fazlasıyla kötü olsa bile onlara en iyi şekilde davranmak gerekir.

121. Aynı efendilere bir ödül beklemeden, kendiliğinden daha fazla hizmet eden onlara nasıl küstahça davranabilirim?

122. Munilerin efendileri kimin mutluluğuna bu kadar sevinir, kimin kederine bu kadar üzülür? Bu varlıkları doyurmak munilerin efendilerini doyurmak, onları kırmak munileri kırmak demektir.

123. Bedeni alevlerle sarılmışken kişinin bedensel zevklerden tat almaması gibi, içleri merhamet dolu olanlar varlıklar keder içindeyken zevkin yanına yaklaşamazlar.

124. O yüzden bugün bütün bu insanlara keder vererek büyük merhamet sahiplerini üzdüğümü itiraf ederim. Bundan dolayı munilerden özür dilerim.

125. Bugün tathāgataları yatıştırmak için tüm varlığımla bu dünyaya hizmetkâr olarak geldim. İnsanlar ayaklarını kafamın üstüne koysunlar ya da beni yere yıksınlar. Dünyanın efendisi hoşnut olsun.

126. Hiç şüphe yok ki kişiliği merhametten oluşanlar tüm dünyayı kendileri gibi görürler. Varlıklarda kendi biçimlerini gören bunlar efendiler gibidir. Onlara neden saygı duymayayım ki?

127. Sadece bu tathāgataları yatıştırır, sadece bununla amacıma ulaşırım. Sadece bu dünyanın kederini bastırır, o hâlde benim sözüm bu olsun.

128. Kralın bir görevlisi temiz ve ileri görüşlü insanların tümüne zulmetse ona asla şiddetle karşılık vermemek gerekir.

129. Çünkü o gerçekte tek başına değildir, onun gücü kralın gücüdür. O yüzden kişi suç işleyen aciz birine karşı kendisine hâkim olmalıdır.

130. Onun gücü cehennem bekçilerinin ve merhamet sahiplerinin gücüdür. Bu sebeple kişi, bir hizmetkârın zalim kralına karşı olduğu gibi, yaşayan varlıkların hepsini yatıştırmalıdır.

131. Canlıları kedere sürüklemeyi marifet sayan öfkeli bir kralın yaptığı cehennem azabından başka ne olabilir ki?

132. Canlılara mutluluk veren doygun bir kralın yaptığı ise buddhalık makamına eşit bir davranış değil midir?

133. Yaşayan varlıkları yatıştırarak oradan gelecekte doğacak buddhalığı boş ver! İyi talihi, ünü, burada ve şimdi iyi bir varlık olmayı görmüyor musun?

134. Sükûnet, hastalıktan uzak olma, neşe ve uzun yaşam, imparatorun mutluluğu, refah; sabırlı insanın doğum-ölüm döngüsü boyunca kabul edeceği şeyler bunlardır.

Yedinci Bölüm

Vīrya Pāramitā
(Gayretin Mükemmelliği)

1. Bu yolda gösterilen sabır gayreti geliştirir, çünkü bodhi gayrete dayanır. Hiçbir hareket olmadan rüzgâr dahi esmeyeceği gibi gayret olmadan da hiçbir değer ortaya çıkmaz.
2. Gayret nedir? Becerikliliğe doğru çabalamadır. Onun tersi nedir? Tembellik, boş olan şeylere takılma, ümitsizlik, kendine karşı saygısız olmadır.
3. Tembellik aylaklıktan, zevklere dalmaktan, uykudan, başkalarına benzeme özleminden, samsāranın yarattığı kedere karşı kayıtsızlıktan doğar.
4. Seni doğuş tuzağına doğru yürüten kirlilikler tuzakçılar tarafından sezildi. Artık ölümün ağzına girdiğini anlamıyor musun?
5. Kendi sürüsü içinde bir bir öldürülenleri görmüyor musun? Bir kasabın elinde ölmeye giden bir manda gibisin.
6. Yama seni yakaladığında döndüğün her yön kapanacak, yemek yemek sana zevk verebilir mi? Nasıl uyuyacaksın? Nasıl seveceksin?
7. Ölüm araç gerecini hazırlamış hızla yaklaşmaktayken tembelliğinden vazgeçsen bile artık çok geçtir. Ne yapacaksın?

8. Daha şuna başlamadım, şuna başladım ama yarım kaldı, ölüm nereden de geldi, ah harap oldum diye düşünürken,

9. Bakan yüzleri, umutsuz akrabaları, ağlamaktan kızarmış gözleri, keder şokuna boğulmuşları ve şu Yama'nın elçilerini görürken,

10. Kendi kötülüğünün anılarının işkencesi altında cehennem böğürtülerini işitirken, bedenin dışkıdan bir kalıba dönüşme korkusuyla titrerken ne yapacaksın?

11. Bir balık gibi yakalandığını anladığında artık korkuyor olmanın ne faydası var? Kötü işler yaptığında ve cehennemin korkunç işkencesiyle yüzleştiğinde bu daha ne kadar artar?

12. Hassas teninle kaynar sularda haşlanacaksın. Cehenneme layık işler yaptığında buna benzer durumlara dayanabilecek misin?

13. Hey sen, çabasız çare bekleyen! Hassas kişi! Çok acı çeken! Bir ölümsüzmüş gibiyken ölümün kavradığı! Hey sen acı çeken, kendini yok ediyorsun!

14. Şimdi insan yaşamından kayığınla korkunç acı çekme nehrini geçebilirsin. Budala, uyuyacak vakit yok! Bu kayığı tekrar yakalaman çok zor.

15. Hiç bitmeyen neşe kaynağı dharmanın görkem dolu mutluluğunu bıraktıktan sonra kibir ve maskaralıktan oluşan kederin sebebinde nasıl bir mutluluk bulacaksın?

16. Kederden uzak olma, kendini adama ve denetim altına almayla yeteneklerin sıralanması, kendini başkalarıyla eşit görme, kendini başkalarının yerine koyma,

17. Alıştırması yapılmalı ve buddhalığa nasıl ulaşacağım diye düşünüp bozgunculuğa yer verilmemelidir. Çünkü gerçeği söyleyen tathāgata şunu der:

18. Çabaları sayesinde tatarcıklar, sivrisinekler, yaban arıları veya solucanlar bile ulaşılması pek zor olan bodhi uyanışına eriştiler.

19. İyiyi kötüden ayırmaya muktedir bir insan olarak doğan bana ne demeli? Her şeyi bilenin rehberliğini bırakmıyorsam neden buddhalığa erişmeyeyim?

20. Ve bir el, ayak ya da başka bir şey kurban etmeliyim diye düşünerek tekrar korkuya kapılabilirim. Yargıdan yoksun hâlde bu yolda değerli olanla değersiz olanı karıştırabilirim.

21. Sayısız koti[1] kalpa boyunca kesilmiş, dilimlenmiş, yanmış, parçalanmış olacağım, yine de bodhi uyanışına kavuşamayacağım.

22. Ancak benim bu buddhalığa götüren sınırlı kederim tıpkı saplanmış bir dikeni çıkartmanın şiddetli acısı gibidir.

23. Tüm hekimler sağlığa kavuşmak için acı veren tedaviler uygular. Birçok acıya bir son vermenin yolu daha az acıya katlanmaktır.

24. Bu tedavi uygun olsa da en iyi hekimin salık verdiği değildir. O en büyük hastalıkları en nazik davranışlarla iyileştirir.

25. Yol gösterici başlangıçta sebze ve benzeri şeyler verir. Sonra adım adım öyle davranır ki sonunda kendi etini bile verebilir.

26. Kişi kendi etinin bir sebzeden daha fazlası olmadığını anladığında kendi etinden ve kemiklerinden vazgeçmek neden zor olsun ki?

27. Kişi kötülüğü bıraktığı için acı çekmez, akıllanınca hasta olmaz; aklın dertleri yanlış çıkarımlardan, bedenin dertleri de kötü eylemlerden kaynaklanır.

---

1 On milyon.

28. Beden zevki erdemli davranışlar sonucunda tadar. Akıl öğrendikçe mutlu olur. Başkalarının iyiliği için doğum-ölüm döngüsünde kalan merhametli kişiyi ne yorabilir?

29. Kötü davranışları yok ederek, erdem okyanusuna girerek kişi sadece bodhi zihninin gücüyle şrāvakalardan[2] bile daha hızlı yol alabilir.

30. Tüm yorgunluk ve çabayı taşıyan bodhi zihni arabasına binen akıllı kişi mutluluktan mutluluğa giden bu yolda hiç umutsuzluğa kapılabilir mi?

31. İsteğin kudreti, ısrar, haz ve kayıtsızlık yaşayan varlıkların ihtiyaçlarına karşılık verir. Acı çekme korkusu ve övgüye yoğunlaştığı için kişi tutkuyu yaratır.

32. Bu yolda daha hevesli olmak için kuvvetli isteği, ısrarı, hazzı, kayıtsızlığı, adanma ve kendini denetim altında tutmayı bir araya toplayıp karşıtlıkların kökünü kesmeliyim.

33. Kendim için ve başkaları için sayısız kusuru yok etmeliyim. Bu kusurlardan birinin bile yok edilmesi sayısız kalpalar alır.

34. Bu kusurları yok etmenin bende izi dahi görülmez. Bana düşen sınırsız acıdan pay almışken kalbim nasıl yanmasın?

35. Hem kendim hem de başkaları için erdem kazanmalıyım. Bu erdemlerden birinin bile kazanılması sayısız kalpalar alır.

36. Bir erdem kazanmak için hiçbir çaba göstermedim. Yine de garip bir şekilde manasızca sürdürdüğüm bu hayata kavuştum.

37. Ne Bhagavan'a tapınmanın büyük bayram mutluluğunu yaşadım, ne öğretilere kulak astım ne de yoksulların isteklerini karşıladım.

---

2 İşiticiler. Buddha'yı dinleyerek onun öğretilerini anlamaya çalışan öğrenciler, müritler.

38. Ne korkanın korkusunu giderdim ne kederliyi teskin ettim. Sadece rahme yapışıp anneme sıkıntı verdim.

39. Daha önce erdemli isteklerim olmadığı için bu aksilikler beni buldu. Erdemli istekleri kim reddedebilir ki?

40. Muni bütün ustaca işlerin kökeninin gayret olduğunu söyler. O hâlde bunun kökü olgunlaşan eylemlerin sonuçlarındadır.

41. Acı çekmeler, kederli duygular, çok çeşitli korkular ve isteklerin engellenmesi kötü davrananların başlarına gelen şeylerdir.

42. İyi işlerinin karşılığı olarak ortaya çıkan meyveleri boyun eğerek kabul eden iyi davranışlı kişilerin kalpleri neşe içindedir.

43. Ancak zevk ve tutku peşindeki kişilerin kötü davranışları kötü işlerinin karşılığı olarak ortaya çıkan keder silahlarıyla vurulur.

44. Göl yatağında doğup büyümüş, güzel kokulu, serinlik veren ve artan bir görkemle çoğalan lotuslar yol göstericinin tatlı sesiyle verildi. Suda büyümüş muhteşem lotuslar Muni'den çıkan ışınlar sayesinde çiçek açar. Sugata'nın oğulları da becerikli işleri sayesinde onun huzurunda görünürler.

45. Kötü işlerinin sonucunda eti Yama'nın hizmetçileri tarafından lime lime edilirken avaz avaz bağırır, bedeni kurban ateşiyle kızarmış bakır kazanda erir, eti alevli kılıçlar ve mızraklarla parça parça edilir, kızarmış demir zemine damlaya damlaya akar.

46. O yüzden bunlar üzerinde iyice düşünerek iyi olanın oluşması dilenmelidir. Kişi Vacradhvaca Sūtra'daki[3] yöntemlere göre davranmalı ve gururunu ona göre geliştirmelidir.

---

3 Hakkında fazla bir bilgi olmayan bir sūtra.

47. Bütün sonuçlar değerlendirildikten sonra kişi ya başlamalı ya da başlamamalıdır. Doğrusu dönüp baştan başlamaktansa hiç başlamamak daha iyidir.

48. Bu başka yaşamlarda da sürecek bir alışkanlıktır ve onun kötülüğünden keder doğar. Eylemde bulunulacak yaşam fırsatı kaçar, görev başarılmadan kalır.

49. Kişi gurur için üç alanda çaba sarf eder: Eylem, ikincil kirlilikler[4] ve yetenek. Eylem esnasında gurur bunu yapabilecek olan sadece benim der.

50. Bu dünya bütünüyle kirliliklerin esiridir, kendi yararına çalışamaz. O yüzden ben bunu onlar için başarmalıyım. Ben onlar gibi aciz değilim.

51. Başkaları daha basit işler yapsa da ben neden öylece bekleyeyim? Eğer gurur yüzünden eylemde bulunamayacaksam gururum yok olsun daha iyi.

52. Ölü bir kertenkeleye saldıran bir karga Garuda[5] gibi görünür. Benim de eğer aklım zayıfsa küçücük bir zorluk bile bunaltıcı olabilir.

53. Kişi yenilgiyi kabul ederse hiç kuşkusuz zorluklar etkin olur. Ama eğer kişi çaba gösterir, güçlü davranırsa en büyük zorlukların bile üstesinden gelebilir.

54. O yüzden sağlam aklımla zorluklara zorluk çıkarırım. Zorluklar beni yendiği sürece benim üç dünyayı da zapt etme isteğim gülünç kalır.

55. Çünkü ben her şeyi yenmeliyim. Hiçbir şey beni yenmemeli. Kendimi böylesi bir gurura adamalıyım, çünkü ben aslan Cina'nın oğluyum.

56. Kibir tarafından zapt edilmiş varlıklar kendine güvenleri olmayan zavallılardır. Gururu olan kişi hasmının dene-

---

4 Upakleşa. Buddhizm'de öfke, nefret, açgözlülük, hayal görme gibi zihni karıştıran, aklı rahatsız eden, üzüntü ve mutsuzluk yaratan her türlü kirliliği ifade eden kleşanın daha az olanı.

5 Yılan ve sürüngenlerin başdüşmanı olan kartal benzeri bir kuş. Hindu mitolojisinde Vishnu'nun binek kuşu.

timi altına girmez. Onların denetimi altında oldukları düşman kibirdir.

57. Kibrin sürüklediği yeniden doğuşta kişi insan bile olsa coşkusunu kaybeder; köle olur, başkalarından çaldıklarını yer, aptal, çirkin, zayıf olur.

58. Kibrini sürdürürken herkes tarafından hor görülmüş, utandırılmış, kibrin ortasında sefil olmuş kişi için söyler misiniz bundan daha acı bir şey var mı?

59. Onlar gururlu ve muzafferdirler. Düşmanın kibri karşısında gururlarını koruyanlar gerçek kahramanlardır. Her yerde karşılarına çıkan kibir düşmanını yenenler onun meyvesini insanlara kolayca sunabilirler.

60. Yenilmez kirlilik ordularının ortasında ceylanlar arasında duran aslan gibi duran kişi kendisiyle binlerce kez gururlanabilir.

61. Büyük zorluklarda da gözler herhangi bir tat görmeyecektir. Benzer şekilde, zorlukla karşılaşan kişi kirliliklerin denetimi altına girmemelidir.

62. Birisi söz verdiği işi tek başına üzerine almalıdır. Kişi bu görevle sarhoş olmalı, aşk oyunlarının meyvesinin zevkini özlemiş biri gibi doyumsuz olmalıdır.

63. Bir doyum olsa da olmasa da bir iş doyum için yapılır. Fakat görevi doyum olarak gören kişi görev olmaksızın nasıl doyuma ulaşabilir?

64. Kişi bıçak sırtındaki bala benzeyen yaşam döngüsünde duyusal zevklerden yeterince tat alamaz. Sonuçları tatlı olan mükemmel iyilik davranışları ve merhametten nasıl alsın?

65. Öyleyse bir görevin bitiminde gün ortasında sıcaktan bunalmış ve yakındaki göle koşan bir fil gibi diğerine dalmalıdır.

66. Ancak gücü kesilmeye başladığında yeniden ele almak üzere bir kenara koymalıdır. Görev tamamen bittiğinde

onu bırakmalı, bir sonrakine daha da susuzlukla başlamalıdır.

67. Kişi kirliliklerden gelecek hücumlara karşı savunmada olmalı, onlara azimle saldırmalıdır; tıpkı iyi eğitimli bir düşmanla kılıç dövüşü yapar gibi.

68. Kılıcını elinden düşüren hemen korkuyla geri alır. Dikkat kılıcını düşüren kişi de cehennemi hatırlayarak hemen ona sarılmalıdır.

69. Zehrin kana, sonra da bütün bedene yayılması gibi, kirlilik de zayıf bir nokta bulduğunda tüm beyne yayılır.

70. Böyle dikkat içindeki kişi elindeki yağ tenekesini düşürdüğünde kılıçlı adamlar tarafından öldürülecekmiş gibi ölümü düşünüp asla tökezlememelidir.[1]

71. Uyuşukluk ve rehavet çöken kişi sürünüp kucağına gelen bir yılanı gördüğünde nasıl korkuyla zıplıyorsa, bundan da süratle kurtulmalıdır.

72. Attığı her adımda buna uygun olarak pişmanlıkla yanar ve sonra düşünür: Bunun bir daha başıma gelmemesi için nasıl davranmam gerekiyordu ki?

73. Kişi [hocalarla] kaynaşacak veya dikkatli olma disiplinini bu şartlarda nasıl uygulayabilirim diyerek buna heves edecektir.

74. Uyanık olmak gerektiğini hatırlayarak becerikli hâle gelmeli, daha önceki işlerde üzerine aldığı görevlerdeki gibi bunu da yüklenmelidir.

75. Rüzgâr bir pamuk parçasını nasıl ileri geri hareket ettirirse, aynı şekilde kişi de kendi çabasıyla denetimi ele almalı, böylece kendi huzur ve başarısını sağlamalıdır.

---

1 Bir örneği Somadeva'da da görülen eski bir Buddhist masala gönderme. Bkz. Somadeva, *Masal Irmaklarının Okyanusu*, c. 1, sf. 259-260, çev. Korhan Kaya, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2011.

Sekizinci Bölüm

Dhyāna Pāramitā
(Düşünsel Yoğunlaşmanın Mükemmelliği)

1. Kişi mademki kirliliklerin dişleri arasında şaşkın hâlde kalmıştır, o zaman bu yoldaki çabalarını artırmak için zihnini düşünsel yoğunlaştırmada sabitlemelidir.
2. Beden ve zihin bir olursa dikkat dağılmaz. O sebeple kişi dünyadan vazgeçmeli ve aklı karıştıran düşüncelere yer vermemelidir.
3. Dünya bağlılık yaratan şeylere duyulan susuzluk yüzünden tam olarak terk edilemez. Bunlardan ayrılmak için kişi şunlar hakkında iyice düşünmelidir:
4. Kişi kirlilikleri yok etmek için iç huzuruyla tam bir uyum içinde olmalıdır; önce huzur aranmalıdır, böylece dünyadan alınan zevklere ilgisiz kalınmalıdır.
5. Daha kişinin kendisi geçiciyken hangi insan geçici şeylere bağlı olmaya uygun olabilir, üstelik sevdiklerini binlerce yaşam boyunca bir daha görememek varken?
6. Onları görememekle kişi ne mutlu olur ne de düşünsel yoğunluğu sürdürebilir, hatta görse bile yine doyuma ulaşamaz, daha önceki gibi özlemle acı çeker.
7. Kişi onları gerçekten oldukları gibi görmez. Manevi önem duygusunu kaybeder. Sevilenle iletişime geçtikten sonraki özlemin kederi onu yiyip bitirir.

8. Kişinin kafası böyle yararsız şeylerle meşgulken yaşamın süresi daha da kısalır. Sürdürülemeyen bir dostluk için sonsuz dharma kaybedilir.

9. Cahillerle birlikte olan kişi kaçınılmaz olarak kötü doğuşlara sürüklenir, kendini ayrı tutan da sevilmez. Cahillerle birlikte olmanın yararı nedir?

10. Bir an dost sonra da düşmandırlar. Mutlu olunacak bir anda öfkeleniverirler. İnsanların çoğunu mutlu etmek olanaksızdır.

11. Bir tavsiyede bulununca öfkelenirler, benim tavsiye almamı da engellerler. Dinlenilmezlerse öfkelenirler ve kötü doğuşlara sürüklenirler.

12. Üstünlük duygusu kıskançlığa, denklik husumete yol açar. Aşağılık duygusu da küstahlığa sebep olur. Övgü sarhoşluğa, eleştiri düşmanlığa götürür. Cahille dostluğun faydası nedir?

13. Cahille cahil olduğunda sakatlık kaçınılmazdır; kendini över, başkalarını küçük görür, doğum-ölüm döngüsünün zevklerinden söz eder durursun.

14. O yüzden bu yolda cahille birlik olmak başkalarına zarar getirir. Ben mutlu bir şekilde, aklım kirlenmeden ayrı bir yolda yaşayacağım.

15. Cahilden uzağa kaçmak gerekir. İnsan birisiyle karşılaştığında yakınlık kurmak amacıyla değil, sırf iyi niyetinden onu hoşlanacağı şeylerle övmelidir.

16. Sırf dharmaya hizmet etsin diye, tıpkı bir arının çiçekten bal alması gibi, sanki orada hiç bulunmamışçasına bir yabancı gibi kalacağım.

17. Kazanç çok, onurlandırılma çok, beni isteyen çok. Bir kimse ölürken bile böyle düşünür ve ölüm geldiğinde ondan korkar.

18. Zihin mutlulukla aldatıldığı zaman zevklere doğru koşar, ondan bin kat büyüklükte keder doğar ve ona bulaşır.

19. O sebeple akıllı kişi onu istememelidir. İstekten korku doğar, o da kendi isteğine göre yol alır. Metin ol ve tarafsız kal.

20. Çok kazananlar var, çok ün sahibi olanlar var. Onların o kazançla ve o ünle nereye gittikleri bilinmez.

21. Bazıları benden nefret eder. Övülünce niçin sevinçten uçayım ki? Bazıları beni över. Eleştirilince neden üzüleyim ki?

22. Varlıkların farklı mizaçları vardır. Onları cinalar bile mutlu edemez. Cahil beni nasıl sevsin ki? O hâlde dünyada üzülecek ne var?

23. Kazanç kabul etmeyen insanı kınıyorlar. Kabul edeni kıskanıyorlar. Tabiatları kötülükten ibaret bu insanların bulunduğu yerde nasıl mutluluk olabilir ki?

24. Tathāgata cahil kişinin dostu olmaz der, çünkü cahil amacına ulaşmadıkça mutlu olmayı bilmez.

25. Kişinin kendi bencillik duygusunun yarattığı sevinç kendisi içindir, keder yaratan maddi şeylerin yok olması da o sevincin olması için bir sebeptir.

26. Ağaçlar kin tutmaz ve onları memnun etmek için herhangi bir çaba gerekmez. Birlikte mutlu yaşayanlarla ne zaman beraber yaşayabilirim?

27. Boş bir tapınakta, bir ağaç dibinde veya bir mağarada kalmak için kaygıdan uzak, geriye hiç bakmadan ne zaman gideceğim?

28. Hiç kimseye ait olmayan, doğal hâlinde kalmış ve istediğim gibi dinlenip dolaşabileceğim geniş topraklarda ne zaman barınabileceğim?

29. Ne zaman korkudan uzak, bedenimi korumadan, tek şatafatım topraktan yapılmış çanağımla, hırsızların işine yaramayan giysimle yaşayacağım?

30. Cesetlerin yakıldığı yere gidip çürüyen bedenimi diğer cesetlerle ne zaman kıyaslayacağım?

31. Zira benim bedenim de bu şekilde çürüyüp gidecek ve kokusu uzaklara yayılacak, öyle ki çakallar bile onun yanına yaklaşmayacaklar.

32. Bu bedende birlikte var olmuş kemik parçaları bile etrafa dağılacak, sevilen varlıklar mı dağılmayacaklar?

33. İnsan yalnız doğar, yalnız ölür. Onun ıstırabını kimse paylaşmaz. Sevenlerin engel yaratmaktan başka ne faydası var?

34. Yolda seyahat edenin handa konaklaması gibi varlık yolunda seyahat eden de her bir doğuşunda konaklar.

35. Dört kişi onun bedenini taşımadan ve dünya arkasından ağlamadan önce kişi ormana çekilmelidir.

36. O bu bedende sevgiden ve nefretten uzak bir hâlde yalnızdır. Bu dünyada zaten bir ölü olduğundan öldüğüne üzülmez.

37. Ona yas ve kederle zarar verecek olan yoktur, dikkatini Buddha'dan ve başka anılardan ayıracak olan yoktur.

38. O yüzden hep çekişmeden uzak, güzel, bütün çalkantıları sakinleştiren tekin bir yol olan yalnız yaşamı izleyeceğim.

39. Başka hiçbir şeyle ilgilenmeden aklımı tek bir noktaya vererek kendimi eğiteceğim ve zihnimin düşünsel yoğunluğunu artıracağım.

40. Çünkü tutkular hem bu dünyada hem de gelecektekinde felaket getirir; bu dünyada hapis, dayak ve parçalanma, ötekinde cehennem yaşamına sebep olur.

41. Birçok kez ne için muhabbet tellallarını saygıyla selamladın; şimdiye dek ne uğruna kötü işlere, adının kötüye çıkmasına göz yumdun?

42. Ve en yüce mutluluğa ermiş olan sen, onları kucaklarken onlar için korkunç işlere girdin, kazancını boşa harcadın.

43. O kadın başına buyruk, duygusuz kemik yığınından başka bir şey değildi. Şimdi neden istekle kucaklayıp mutlu olmuyorsun?

44. O yüzü daha önce de gördün, utangaçlıkla yere eğildiğinde onu yukarı kaldırmaya çalıştın. Ya da bir peçeyle gizlendi ve göremedin.

45. Şimdi o yüz akbabalar tarafından parçalanıyor, sanki senin hüsranına dayanamıyor gibiler! Bak ona! Şimdi neden ürperiyorsun?

46. Neden başkalarının bakışlarından kıskançlıkla kaçırmak için örttüğün şu parçalanıp yenmiş olanı şimdi de örtmüyorsun?

47. Madem bu et yığını akbabalara ve başka yırtıcılara yiyecek olacaktı, neden ona çiçeklerden kolyelerle, sandal ağacı kokularıyla, mücevherlerle iltifatlarda bulundun?

48. Hareket etmediği hâlde iskeletin görünüşünden korktun. O bir vetāla[2] gibi hareket ederken neden korkmuyordun?

49. Onlar bir besin kaynağından tükürük ve dışkı oluşturuyorlardı. Onun dışkısını neden istemedin? Tükürük içmeye neden bu kadar düşkünsün?

50. Kötü koku yaymayan içi pamuk dolu yastıklardan zevk almayanlar kötü kokuyla mest oluyorlar.

---

2 Mezarlıklarda dolaşan, cesetlerin içine girip onları canlandıran hortlaklar.

51. Üzeri örtülüyken ondan hoşlanıyordun, şimdi üzeri açık, ama ondan tiksiniyorsun. Eğer o bir işe yaramıyorsa neden örtüye sürtünüp duruyorsun?

52. Eğer kirli olana tutkuyla bağlı değilsen, neden birbirine kas kirişleriyle, et ve salgıyla tutunmuş bu kemikten kafese sarılıyorsun?

53. Senin kendine ait sayısız kirliliklerin var. Ey pisliğin oburu, bununla yetin! Başka bir pislik torbası olan onu unut!

54. Etinden hoşlandığını düşünerek onu görmek ve ona dokunmak istiyorsun. Eti nasıl istersin o kendi doğasında ve bilinci olmayan bir şeyken?

55. İstediğin akıl ne görülür ne de dokunulur bir şeydir; diğeri ise akılsızken neden böyle anlamsız bir şeye sarılmak istenir ki?

56. Başkasının pislikten oluşan bedenini görmek senin için şaşırılacak bir şey değil. Senin kendi bedeninin pislikten oluştuğunu anlamaman şaşırılacak bir şey.

57. Bataklıkta doğmuş, bulutsuz güneş altında açılmış narin nilüfer bir yana, pisliğe bulaşmış bir akıl için çöp kafesinde yaşamanın ne zevki var?

58. Dışkıya bulaşmış toprağa ve benzeri şeylere dokunamıyorsan, kendisi dışkılayan bedene nasıl dokunacaksın?

59. Kirli olana bir tutkun yoksa, pislikte doğmuş, pislikte kök salmış, pislikte yetişmiş olan başkasına neden sarılıyorsun?

60. Minicik olduğu için pislikte doğmuş pis bir solucan gibi olmak istemezsin değil mi? Herhâlde öyle olmak istemediğin için böyle büyük pis bir bedenle doğmuşsun.

61. Kendi tiksindirici bedeninin pisliği yetmemiş, ey pisliğin oburu, başka pislik torbalarına özlem duyuyorsun.

62. Yere kâfur, pirinç ya da köri gibi hoş şeyler bile damlamış ya da saçılmış olsa o yer kirli sayılır.

63. Tam gözlerinin önünde bulunan pisliklerden ikna olmuyorsan, mezarlığa atılmış dehşet verici cesetlere bak.

64. Deri ondan sıyrıldığında sendeki korku büyük olur. Bunu bildikten sonra hâlâ aynı şeyden nasıl zevk alacaksın?

65. Vücuda sürülmüş bu güzel koku sandal ağacından geliyor, başka bir şeyden değil. Başka bir şeyin kokusuna aldanarak neden hoşlanıyorsun?

66. Eğer kötü koku tutkunun ortaya çıkmasını önlüyorsa bu daha iyidir. İnsanlar değersiz olana değer verip neden ona koku sürerler ki?

67. Güzel kokan sandalsa onun bedende nasıl etkisi olur ki? Başka bir şeyin kokusuyla başka bir şeyden nasıl etkilenebiliyorsun?

68. Uzamış saçlar ve tırnaklar, sararmış lekeli dişler, kir ve pislik taşıyan çıplak beden doğal hâliyle tiksindiricidir.

69. Yok oluşunu engellemeyen böyle bir silah kuşanmaya çabalamak neden? Bu dünya kendini avutmak için çabalayan delirmiş insanların kargaşasıdır.

70. Mezarlıkta birkaç ceset görünce dehşete kapıldın. Sen yürüyen cesetlerin toplandığı bir tür mezarlık olan köyünde hâlâ mutlu olmaya devam et.

71. Öte yandan böylesine kirli bile olsa bu beden bedelsiz elde edilmedi. Bedel onu kazanmanın başlı başına zorluğu ve cehennemde, aşağı dünyalarda eziyet çekmedir.

72. Bir çocuk para kazanamaz. O yetişkin bir adam gibi zevk alabilir mi? Gençliği kazanamadan geçer gider. Yaşlı bir adam etten aldığı zevkle ne yapabilir?

73. Hastalıklı isteklerin avı olanlar bütün gün çalışıp yorulduktan sonra gün bitiminde eve gelip bir ölü gibi uyurlar.

74. Askerî sefere gidenler evden uzak olmanın zorluklarını yaşarlar. İşleriyle uğraşırken karılarını ve çocuklarını göremeden yıllar geçip gider.

75. İstekleri tarafından kandırıldıklarından asla almadıkları bir şey için kendilerini satarlar. Yaşamları başkaları için boş yere geçmiş olur.

76. Görevlerini yerine getirmek için kendilerini satanların karıları ormanlarda, çalılık yerlerde doğum yaparlar.

77. Yaşamak için yaşamları pahasına savaşa girerler. Gururlarının okşanması için esaret altına girerler. Onlar tutkuları yüzünden gülünç olan budalalardır.

78. Tutkularının esiri olarak bazılarının organları kesilir, bazıları okla yaralanır. Yakılarak veya mızraklarla şişlenerek öldürülürler.

79. Anla ki kazanılması, korunması ve kaybedilmesi perişanlık olan servet hiç bitmeyen bir felakettir. Aklı zenginlikte olan çılgınlar varlığın kederinden kurtulmaya bir fırsat bulamazlar.

80. Çünkü onlar araba çeken hayvanlara verilen bir tutam ot gibi çok az zevk veren tutkunun avı olmuşlardır.

81. Kaderinde yazılı olmayan kişi bulunması ziyadesiyle zor olan geçici güzel şansı hayvanlar için bile bulunması kolay olan bu zevkin yakalanması uğruna kaybeder.

82. Bu kahredici çaba kaçınılmaz şekilde ölmekte olan, cehennemlere ve başka aşağı dünyalara düşen zayıf beden için her zaman gösterilir.

83. İnsan yüzlerce koti sayıda çabadan sonra buddhalığa erişebilir. Tutkuların peşinde koşanlar bodhi olamayacakları gibi o yolda çekilen acıdan çok daha fazlasını çekerler.

84. Tutkunun sebep olduğu cehennemlerin ve aşağı dünyaların eziyeti ne kılıcın, ne zehrin, ne ateşin, ne uçurumun ne de düşmanın verdiği eziyetle mukayese edilebilir.

85. O yüzden kişi tensel zevklerden uzak durmalı, mücadele ve didişmeden uzak, sakin ormanlık alanlarda yalnızlığın zevkini sürmelidir.

86. Onlar ayın ışıklarıyla sandal merhemi sürülmüş gibi serinlemiş düz ve geniş kayalıklarda, hafif orman meltemleri içinde diğer varlıkların iyiliğine kafa yormalıdırlar.

87. Boş bir evde, bir ağacın altında, mağaralarda, bir şeye bağlanma ve onu koruma derdi olmadan, ihtimamdan uzak ve bağımsız olarak istedikleri kadar kalırlar.

88. İstedikleri gibi davranır, kimseye bağlı olmadan, mutluluğun zevkini alarak, İndra'nın bile bulamayacağı bir hayat yaşarlar.

89. Bu şartlar altında kafa karışıklıklarını gidererek, yalnızlıkla kazanılan erdemleri geliştirerek kişi bodhi zihnini kazanmaya çalışabilir.

90. Öncelikle kişi kendisi ve başkalarının eşit olduğunu şu şekilde düşünmelidir: Tüm canlılar aynı şekilde acı çekiyor ve mutlu oluyorlar. Onlara kendim gibi bakmalıyım.

91. Eller ve diğer organlarıyla beden nasıl tek bir öz tarafından korunuyorsa, pek çok parçaya ayrılan bu dünya da öyledir, sadece doğasındaki acı çekme ve mutlu olma değişmez.

92. Her ne kadar bendeki keder başkalarının bedeninde acı yaratmasa bile, yine de kendi çektiğim acılardan dolayı onlarınkini dayanılmaz bulmalıyım.

93. Aynı şekilde, her ne kadar başkalarının kederini kendimde hissetmesem de onlar kendilerine duydukları sevgiden dolayı onlara zorlukla katlanırlar.

94. Başkalarının kederlerini gidermeliyim, çünkü onlarınki de benimkiyle aynı. Onlara yardım etmeliyim, çünkü onlar da benim gibi bir canlı.

95. Mutluluk bende ve başkalarında aynı olduğuna göre mutluluğun sadece kendim için peşinden koşmamı gerektirecek özel sebebi nedir?

96. Korku ve keder bende ve başkalarında aynı olduğuna göre kendimi ve başkalarını korumakta nasıl özel bir fark olabilir ki?

97. Onların kederleri beni kaygılandırmayacaksa ve bu yüzden de onları korumayacaksam, o zaman başıma gelecek dertler için kaygılanmayıp kendimi de korumamalı mıyım?

98. O benimle aynı diye düşünmek yanlış bir kurgudur, çünkü ölen kişi başka biri, doğan kişiyse başka biridir.

99. Keder ortaya çıktığında kederi çeken kendini korumalıdır. Ayaktaki ağrıyı el çeker mi? O hâlde neden birini diğeri korusun?

100. Uygun olmayan bu davranış kökünü öz benlik duygusundan alır. Kişi yapabildiği kadar kendisi ve başkaları için kendini uygun olmayandan uzak tutmalıdır.

101. Bilincin sıra gibi sürekliliğinde ya da ordu gibi birleşenlerinde gerçeklik yoktur. Acı çeken insan gerçek değildir. O hâlde acı kime aittir?

102. Acı hiç kimseye özel değildir. Acı acıdır ve sadece bundan korunmak gerekir. Buna neden bir sınırlama getirilsin ki?

103. Birisi acıdan neden korunmak gerektiğini sorarsa kimse bunu tartışmasın! Eğer engellenmesi gerekiyorsa hepsi engellenmelidir. Değilse, herkes için olduğu gibi kendisi için de geçerli olmalıdır.

104. Merhamet bizi daha kederli yapıyor, o zaman neden merhametli olalım ki diyorsunuz. Dünyanın ne kadar acı çektiği görüldüğünde merhametten doğan keder bu kadar büyütülmeli mi?

105. Eğer bir kişinin acısı birçok kişininkini sonlandırabiliyorsa, başkalarına ve kendine merhamet duyan kişi kederin doğmasına sebep oluyordur.

106. Bu yüzden kral tarafından öldürülen Şupushpaçandra[3] başka acı çekenler için kendisi acı çekmekten asla vazgeçmemiştir.

107. Bu yolda başkalarının acılarını yatıştırmaya çalışanlar kuğu sürülerinin lotus ormanlarına dalışı gibi Avīçi cehennemine girerler.

108. Canlıları kurtarmaktan zevk alarak merhamet okyanusu yaratanlar bunda başarılı olurlar. Tatsız bir kurtuluşun ne anlamı vardır?

109. Doğrusu başkalarının iyiliği için çalışırken ne mest olma, ne kibir ne de bir ödül isteği vardır, sadece onların iyiliği düşünülür.

110. Bu sebeple nihayetinde kendimi eleştirilere karşı koruduğum gibi bu yolda başkaları için de koruyucu ve merhametli davranışımı geliştirmeliyim.

111. İki farklı kişinin kanına ve er suyuna bakarak ben demek alışkanlık hâline gelse de aslında böyle bir şey yoktur.

112. Bedenimin başkalığı ortadayken kabul etmesi zor da olsa neden başkasının bedenini kendiminmiş gibi kabul etmeyeyim?

113. Kişi kendisini kusur sahibi, başkalarını ise merhamet okyanusu olarak kabul etmelidir. Öz benliğini reddetmeli, başkalarını kabul etmelidir.

114. Aynı şekilde, vücudun birer parçası olduklarından eller ve diğer uzuvlar sevilirler. Neden evrenin birer parçası olan vücut bulmuş varlıklar da sevilmesin?

---

3 Uygar olmayan bir ülkeye gidip orada verdiği vaazla binlerce insanı yeni dine ikna etmiş bir Buddhist keşiş. O ülkenin kralı kıskançlıkla onu öldürtür, sonra bazı mucizeler yüzünden pişman olur.

115. Aynı şekilde, beden özsüz olduğu hâlde sırf aşinalıktan doğan benlik duygusu neden başkalarına karşı da geliştirilmesin?

116. Başkalarının iyiliği için çalışırken ne mest olma ne de kibir vardır. Kendisini yiyecek olarak bile verse asla bir ödül isteği doğmaz.

117. O sebeple kişi kendisini üzüntü, keder gibi şeylerden korumalı, başkaları için de koruyucu ve merhametli olmalıdır.

118. O yüzden adı gibi yetkin Avalokita başkalarının önünde duyulan ürkekliği ve korkuyu ortadan kaldırır.

119. Alıştırma yapmanın gücü sayesinde kişi zorluklardan kaçmamalıdır. Korkulacak şeyler duyduğunda aldırış etmemeli ve rahat olmalıdır.

120. Kendisini ve başkalarını süratle kurtarmak isteyen kişi kutsal sırrı uygulamalıdır. Kendisini başkalarının yerine koymalıdır.

121. Kendine aşırı düşkünlükten dolayı bir korku yaratılsa da böyle korku veren düşmana benzeyen bir benlikten kim tiksinmez?

122. Açlık, susuzluk ve zayıflığını savuşturmak isteğiyle yolunun üzerindeki kuşları, balıkları, hayvanları öldüren veya onlar için pusuya yatan kişi,

123. Kazanç ve övgü isteyen, ana babasını dahi öldürmekten çekinmeyen, üç mücevheri çalan kişi Avīçi cehenneminin yakıtıdır.

124. Hangi bilge kişi böyle bir benlik ister, onu korur, ona tapınır ve düşman gibi görmez, ona saygıyla yaklaşır?

125. Verirsem ne zevk alırım diye düşünenlerin sonu kötüdür, zevk almak için vereceğim diyenler ise kutsal bir gönençle karşılaşır.

126. Kendi çıkarı için başkalarına eziyet eden cehennemde yanar, başkaları için kendine eziyet eden ise her türlü başarının sahibi olur.

127. Kötü doğuş, bayağılık, aptallık sadece kendisi için istemekten doğar. Bu istek başkalarına yönlendirildiğinde kişi iyi doğuş, onur ve zekâ sahibi olur.

128. Kişi kendi çıkarı için başkalarını kullanmaya kalkışırsa hizmetçi olur, ama başkalarının iyiliği için kendisini hizmetkâr yaparsa o zaman efendi olur.

129. Dünyada sadece kendi mutluluklarını isteyenler acı çekerler. Dünyada başkalarının mutluluğunu isteyenler ise mutlu olurlar.

130. Daha ne denebilir ki? Kendi çıkarını düşünen budalayla başkalarının çıkarı için çalışan bilgenin farkını bilin.

131. Başkalarının kederinden kendine mutluluk sağlayanlar buddhalık makamına varmayı başaramazlar, bunların doğum-ölüm döngüleri nasıl başarılı olsun?

132. Gelecek hayatı boş ver! Burada bile iş yapmayan hizmetçilerin, iş vermeyen efendinin dünyalık işleri başarılı değil.

133. Başkasının mutluluğundan, şimdi ve gelecekteki mutluluğun kaynağından vazgeçip birbirine karşılıklı üzüntü vererek düşülen aldanış korkunç kedere yol açar.

134. Dünyadaki felaketler, sayısız korku ve keder, hepsi de ben duygusuna fazla yapışmaktan doğar. Bu benliğe yapışmanın ne faydası var?

135. Kişi benliğinden kurtulmadıkça kederden de kurtulamaz. Bu tıpkı yanmaktan kurtulmak isteyenin ateşten kurtulmasına benzer.

136. Bu sebeple kendimin ve başkalarının kederlerini gidermek istiyorsam, kendimi başkalarına adamalıyım, onları kendim gibi kabul etmeliyim.

137. Ey akıl, kabul et! Ben başkalarına bağlıyım. Bundan sonra senin canlıların iyiliğini düşünmekten başka bir işin yok.

138. Kişinin kendi iyiliğine başkalarının gözleriyle ve duygularıyla bakması doğru değildir. Kişinin kendi iyiliğini başkalarının elleriyle sağlaması da doğru değildir.

139. Başkalarına bağlı olduğuna göre içinden her şeyi izlediğin bu bedeni terk et ve onu başkalarının iyiliği için kullan.

140. Yüksek ya da alçak, herkesi kendin gibi, kendini de onlar gibi görerek kıskançlık ve gurur benzeri bozuk kavramlardan kurtulmuş bir akılla düşün.

141. O onurlandırıldı, ben değil. Sadakaları o topladı, ben değil. O övüldü, ben eleştirildim. O sevinçli, ben kederliyim.

142. O rahat rahat otururken bütün işleri ben yaparım. O bu dünyadaki en büyük insan gibidir. Ben ise erdem yoksunu, aşağılık birisiyim.

143. Erdem olmadan ne yapılabilir ki? Her insanın kendi erdemleri vardır. Onlar arasında en aşağıda olan benim. Onlar arasında en yukarıda olan benim.

144. Hareket ve görüşlerimde bir hata varsa bu kirlilikler yüzündendir, denetimim dışındadır. Mümkün olan en kısa zamanda şifa bulmalı ve en acı reçeteyi de kabul etmeliyim.

145. Beni tedavi edemezse neden beni hor görür? Madem onun nitelikleri var, onların neden bana yararı olmaz?

146. Yeniden doğuşun korkunç dişleri arasında dururken kimseye merhamet duymaz. Ayrıca niteliklerinin verdiği kibirle bilgili insanlar üstünde tahakküm kurmak ister.

147. Eğer o kendisini bir başkasıyla aynı düzeyde görürse, çekişme pahasına kendi çıkarı için kendisine sadaka ve gurur toplayacaktır.

148. Demek ki benim niteliklerim dünyadaki herkes tarafından bilinecek olsa hiç kimse onun erdemlerini duymayacak.

149. Kusurlarım gizlenecek, ben övüleceğim, o değil. Sadakaları kolayca toplayacağım. Ben onurlandırılacağım, o değil.

150. O ezilip büzülürken, herkesin alay konusu olurken, her taraftan eleştiri yağmuruna uğrarken biz de onu zevkle izleyeceğiz.

151. Bu kötü yaratık doğrusu benle yarışıyor! Onun yeterli eğitimi, aklı, güzelliği, iyi bir soyu ve zenginliği var mı?

152. Her taraftan erdemlerime düzülen övgüleri duyarak zevkle dolacağım, mutluluk kaynağından doya doya içeceğim.

153. Ona sadaka verilse bile, sanki bize çalışmış gibi ona yaşayacağı kadarını vermeli, gerisini onun elinden zorla almalıyız.

154. Onun mutluluğunu almalı, onu sürekli acılar içine sokmalıyız. Onun yüzünden bizler yüzlerce kez doğum-ölüm döngüsünün kederlerine katlanıyoruz.

155. Sen kendi iyiliğini ararken sayısız kalpalar geçip gitti. Bütün çabaların seni sadece acılara sürükledi.

156. Bu yolda başkaları için gösterilen çabalar kesinlikle devam eder. Daha sonra bunun yararlarını görürsün, çünkü Muni yalan söylemez.

157. Bunu daha önce yapmış olsaydınız başarıdan, mutluluktan, buddhalıktan mahrum olma durumu ortaya çıkmayacaktı.

158. İlla başkalarının er suyuna ve kanına bakarak ben demekle biçim bulunacaksa o zaman aynı kavram başkalarına bakarak da geliştirilsin.

159. Başkaları gibi davranarak bu bedenin çıkarına gördüğün her şeyden uzaklaşıp onu başkalarının yararına olarak kullan.

160. Şu iyi durumda, şu ise kötü; şu aşağı sınıftan, şu ise soylu; şu çalışıyor, şu ise çalışmıyor. Bu şekilde kendinde kıskançlık yarat dur bakalım.

161. Kendi mutluluğundan vazgeç ve kendini başkalarının acılarına ver. Bunu kim ne zaman yapacak diye düşün.

162. Bir kusur başkaları tarafından işlenmiş olsa bile o kendi başına gelmiş gibi düşünür. Hata küçük bile olsa ona büyük insanın sözlerini bildirir.

163. Başkalarının yüksek itibarlarını anlatarak onun itibarını karart ve onu aşağılık bir köle gibi insanlara hizmet için yönlendir.

164. O erdemleri için övülemez, çünkü kusur doludur. Bu yüzden kimsenin onun erdemini bilemeyeceği şekilde davran.

165. Kısaca kendi çıkarın için başkalarına karşı işlediğin kötülükler yaşayan varlıkların iyiliği için gelir seni bulur.

166. O onu geveze olmaya teşvik etmemeli. O yeni bir gelin gibi çekingen, ürkek ve korunaklı olmalı.

167. Eğer o itaat etmezse bunu yap, böyle kal, bunu yapma diyerek boyun eğdirilir ve cezalandırılır.

168. Bu şekilde öğretildiği hâlde böyle davranmazsan, ey akıl, seni cezalandıracağım. Tüm kusurlar seninle kalır.

169. Nereye gidiyorsun? Seni görebiliyorum. Senin tüm küstahlığını yere çalacağım. Senin tarafından mahvolmadan önce her şey farklıydı.

170. Kendi çıkarına olan yollardan hemen vazgeç. Tekrar tekrar verdiğin rahatsızlıklardan yorulmuş olan seni başkalarına sattım.

171. Eğer ben seni elinden tutup canlıların iyiliğine vermezsem, sen beni elimden tutup cehennemin bekçilerine vereceksin, hiç şüphe yok!

172. Sayende bu şekilde birçok defa uzun zamanlar boyunca acılar çektim. Bu günahlar aklıma geldiği zaman isteklerinin kölesi olmuş olan seni yere çalacağım.

173. Kendinden memnun olmak istiyorsan, kendinden memnun olmamayı öğrenmelisin. Eğer benliğin korunmaya ihtiyacı varsa onu korumak uygun değildir.

174. Bu beden ne kadar korunursa o kadar kırılgan olmakta, o kadar yozlaşmaktadır.

175. Bu şekilde yozlaştığında varlık taşıyan bütün dünyanın bile onun isteklerini karşılaması mümkün değildir. Öyleyse onun arzularını kim karşılayacak?

176. İmkânsızı arzulayan eziyet çeker ve umutları dağılır gider. Buna karşılık hiçbir beklentisi olmayan için engelsiz bir doyum vardır.

177. O sebeple bedenin sürekli artan isteklerine izin vermeyin. Bir şey istendiğinde onu almamak gerçekten de daha iyidir.

178. Bu eyleme bağlı, başkası tarafından kışkırtılan beti benzi atmış kirli beden sonunda küllerin arasında kaybolup gidecek. Ona neden yapışayım ki?

179. Ölü ya da diri bu düzenekten bana ne? Balçıktan ya da bilmem neden! Ey benlik, sen ölüp gitmeyecek misin?

180. Beden bir yönüyle amaçsız biçimde keder biriktirir. Bir odun parçasıyla aynı olan için sevmenin ya da nefret etmenin ne anlamı var?

181. Onu korusam da, akbabalar veya başka leşçiler tarafından yense de ne sevgi bilir ne de nefret. Ona neden bağlılık duyayım ki?

182. Kötü davranışta öfke, övgüde zevk ortaya çıkmıyorsa, kendisine yabancılaşmışsa, acaba neyin uğruna çabalamam gerekir?

183. Bu bedene düşkün olanların dostum oldukları söylenir. Kendi bedenlerine düşkün olanlar bana neden dost olsunlar ki?

184. Bu sebeple hiç pişman olmadan yeryüzünün iyiliği için bedenimden vazgeçiyorum. Birçok kusuru olsa da görevim için bir araç olarak taşıyorum.

185. Dünyevi işlere artık yeter! Uyanıklılık öğretisini unutmadan, tembellik ve uyuşukluğu bırakarak bilgili insanları izleyeceğim.

186. Bu yüzden görüşü engelleyen örtüyü yırtmak için uygun nesne üzerinde sürekli olarak yanlış yoldan çekip çıkardığım zihnimi düşüncede yoğunlaştıracağım.

Dokuzuncu Bölüm

Pracnāpāramitā
(Bilgeliğin Mükemmelliği)

1. Bütün uygulamalar Muni tarafından bilgeliğin anlaşılması için öğretildi. O yüzden kederine bir son vermek isteyen kişi bilgelik anlayışını geliştirmelidir.
2. Kabul edilen iki gerçek vardır: Geleneksel olan ve kesin olan. Gerçeklik aklın kapsamının ötesindedir. Derler ki anlayış gelenekseldir.
3. Buna göre insanlar iki tiptir: Derin görüş sahibi yogīler[1] ve sıradan insanlar. Sıradan insanlar yogīler tarafından aşağı görülürler.
4. Bunlardan derin görüş sahipleri sıradan insanların görüşlerini çürütse bile, yogīler ve sıradan insanların ele aldıkları şeyler açısından bir kıyaslama yapmak gerekir.
5. Sıradan insanlar varlıklara baktıklarında onların yanılsama olmadığını, gerçek olduğunu kabul ederler. Bu yüzden derin görüş sahipleriyle aralarında bir uyuşmazlık oluşur.
6. Algılanan biçimler genel bir kanıdır, tümüyle geçerli görüşler değildir. Tıpkı kirli olan şeylerin safmış gibi algılanmasına benzer bir genel hatadır bu.

---

1 Özel olarak yogayı, genel olarak herhangi bir dinsel disiplini izleyen kişiler.

7. Koruyucu[2] insanlara rehber olsun diye varlık koşullarını öğretti. Varlıkların anlık olmadıkları hususunda bu geleneksel görüşe temelden itiraz edilir.

8. Geleneksel gerçeğin derin yogī görüşünce kullanılmasında bir hata yoktur. Onlar gerçeği sıradan insanlardan daha iyi anlarlar. Aksi hâlde sıradan insanlar kadınların saf olmayışını[3] geçersiz kılarlar.

9. Kendisi de bir hayal olan Cina'dan sanki o varmış gibi iyilik nasıl doğuyor? Eğer bir varlık hayalden ibaretse öldükten sonra nasıl yeniden doğabiliyor?

10. [M][4] Bir hayal sebepleri bir arada ve aynı kaldığı sürece kalıcıdır. Canlılar sadece uzun süreler yüzünden mi hayalden çok gerçek gibi görünüyorlar?

11. [Ç] Bilinç olmasa kötülük de olmaz, hayali bir insan öldürülemez. [M] Buna karşılık bir kimse bilincin yarattığı hayalle kaplıysa o zaman iyi ve kötü ortaya çıkar.

12. [Ç] Hayali bir zihin mümkün değildir, ne büyü ne de buna benzer şeyler böyle bir hayali yaratabilir. [M] Hayalin farklı sebeplerden doğan farklı çeşitleri vardır.

13. Hiçbir yerde her şeyi yaratma gücüne sahip tek bir sebep yoktur. [Ç] Eğer bir kimse kesin gerçeğe göre kurtuluşa erdiyse geleneksel gerçeğe göre doğum-ölüm döngüsüne bağlı kalır.

14. Sonra bu durumda bir Buddha bile doğum-ölüm döngüsünün esiri olur. Bodhiçarya yolu neden takip edilsin ki?

---

2 Buddha.

3 Önceki bölümlerdeki kirli bedenlerin neden arzulandığı bahsine gönderme yapılarak sarf edilmiş bir cümle. Kirli bedeni arzulayan erkeğin bakış açısıyla söylendiği için kadın saf değilmiş gibi ifade edilmiş.

4 Buradan itibaren metin Çittamātra (Sadece Zihin Diyen) ve Mādhyamika (Orta Yol Felsefecisi) arasında tartışma biçiminde gider. Çittamātra [Ç], Mādhyamika [M] ile gösterilmiştir. Çittamātra yerine Vicnānavādī de denebilir. Bu usulde K. Crosby, A. Skilton çevirisindeki biçimden yararlanılmıştır.

[M] Çünkü sebepleri ortadan kaldırılmadıkça hayal de ortadan kalkmaz.

15. Nedensel akış kesildiğinde bu geleneksel gerçeğe göre bile mümkün değildir. [Ç] Aldatılmış olan var değilse o zaman hangi hayali görebilir?

16. [M] Sana göre hayalin kendisi var değilse ne algılanabilir ki? [Ç] O gerçeklikten farklı olsa bile zihnin kendisinin bir yönüdür.

17. [M] Eğer hayal zihnin kendisiyse o zaman algılayan nedir? Ayrıca Lokanātha[5] zihin zihin tarafından algılanamaz demiştir.

18. Bıçak nasıl kendini kesemezse zihin de öyledir. Diyebilirsiniz ki bir alev de kendisini aydınlatamaz.

19. Alev kendisini aydınlatmaz, çünkü karanlık onu karartamaz. [Ç] Kristal gibi değildir, mavi bir nesne mavilikten başka bir şeye dayanmaz.

20. Bu gösteriyor ki bir şey başka bir şeye ya bağlıdır ya da bağlı değildir. [M] Doğasında mavilik olmayan bir şey kendisine mavilik veremez.

21. Yanan ışığın bir bilme yetisi tarafından bilindiği söylenir. Fakat zihnin aydınlattığını kim bilir ve söyler?

22. Aydınlatan olsa da olmasa da hiçbir şey tarafından görülmeyen zihni konuşmak kısır kadının kızını konuşmak kadar saçmadır.

23. [Ç] Eğer zihin kendini algılamıyorsa olan biteni nasıl hatırlıyor? [M] Hafıza tıpkı su faresinin zehri gibi tecrübe edilen şeylerle bağlantıdan kazanılıyor.

24. [Ç] O sebeple doğrudan temas kurarak kendini aydınlatır. [M] Göze sihirli bir merhem sürdüğünde çanağı görür, gören merhem değildir.

---

5 Buddha'nın "Dünyanın Efendisi" anlamındaki lakabı.

25. Burada konu görülen, işitilen, bilinen değildir, burada gösterildi ki yanılsama gerçektir, kederin sebebi de budur.

26. [M] Eğer yanılsama zihinle aynıysa onun farklı olduğunu öne sürmek de yanlış olur. Eğer maddenin kendisi varsa nasıl aynı olur? Eğer zihinle aynıysa kendiliğinden var olamaz.

27. Her ne kadar gerçek değilse de yanılsaması görülebilir. Onu gören zihin de onunla aynıdır. Eğer doğum-ölüm döngüsünün gerçeğe dayandığını, aksinin boşluk olduğunu öne sürersen,

28. Gerçek olmayan gerçek olanda barındığı hâlde nasıl nedensel olarak etkili olabilir? Çünkü zihnin yalıtılmış hâldedir, yalnızdır, var olmayan şeylerle beraberdir.

29. Eğer zihin gerçekten nesnelerden bağımsızsa herkes tathāgata olmuş demektir. O zaman sadece zihin var demenin ne anlamı olur?

30. [Ç] Her şeyin hayalden ibaret olduğunu kabul edersek, keder veren tutkuyu nasıl giderebilir bu? Kadına duyulan tutku onu yaratan kafada hâlâ sürecektir.

31. [M] Bu kirliliklerin etkisi yüzünden, yaratıcısının onları yok etmemesinden olur, öyle ki onlardaki boşluğun etkisi zayıf hissedilir.

32. Boşluğun etkisi devreye sokularak duyu nesnelerinin etkisi ortadan kaldırılır. Daha sonra gerçekte hiçbir şey yoktur düşüncesi aşılanmaya çalışılır.

33. [Ç] Eğer gerçekte var olmayan varlığın algılanamayacağı sonucuna varılırsa, temelsiz bir var olmayan zihinde nasıl kalır?

34. [M] Ne var olan ne de var olmayan zihinde kalmazsa ve başka bir işlem tarzı olmazsa zihin hiçbir nesneyi kavramaz ve sakinleşir.

35. Çintāmani mücevheri[6] ve istek ağacının bütün istekleri yerine getirmesi gibi, Cina da çabalayan kişiye kendisini gösterir.

36. Zehir konusunda çok derin bilgisi olan bir üstat ölse ve ölümünden sonra çok zaman geçse bile zehri ve zehirlenmeleri etkisiz hâle getirme işi devam edecektir.

37. İşte bunun gibi aydınlanma yolunu izleyen üstat Cina, üstat Bodhisattva da nirvānaya erse bile amacına ulaşmaya devam eder.

38. [H][7] Bilinci olmayan bir şeye saygı duyup tapınmak nasıl verimli olabilir ki? [M] Çünkü derler ki üstadın yaşaması da, nirvānaya ermiş olması da birbirine eşittir.

39. Kutsal yazılara göre nihai veya göreceli hepsine gösterilen saygı gerçek Buddha'ya gösteriliyormuş gibi yarar getiricidir.

40. [H] Kurtuluş gerçeği kavramakla mümkündür. Boşluğu anlamanın ne yararı var? [M] Kutsal yazılar bu yol izlenmeden aydınlanmanın mümkün olmadığını söylerler.

41. [H] Hiç şüphesiz Mahāyāna yazıları kanıtlanmamıştır. [M] Sanki sizinkiler kanıtlanmış mıdır ki? [H] İki taraf için de kanıtlanmıştır. [M] Özellikle sizinki kanıtlanmış değildir.

42. Ölçütünü Mahāyāna yazılarını kabul etmek için de kullan. Bir şey madem iki taraf için de kanıtlanmıştır, o hâlde Vedalar ve başka metinler de doğru olmalıdır.

43. Eğer itirazın Mahāyāna yazılarının ihtilaflı olmasınaysa, Buddhist olmayanlar veya senin safındakiler tarafından ihtilaflı bulunan kendi yazılarını da reddetmen gerekir.

---

6 Buddhist masal ve efsanelerde ona sahip olan kişiye istediği her şeyi veren sihirli mücevher.

7 Mahāyāna mezhebinin rakibi Hīnāyanacılar [H] ile gösterilmiştir.

44. Öğreti bhikshuluğun köküdür, bhikshuluk ise kötü durumdadır. Zihinlerinde varlığa bağlı olanların aydınlanması da kötü durumdadır.

45. Eğer itirazın kirliliklerin yok edilmesiyle ulaşılan kurtuluşaysa, bu hemen gerçekleşmelidir. Kirletilmiş eylemlerde bile bunların üzerindeki gücü görebilirsin.

46. Eğer onları bağlılığa götüren özlemlerinin olmadığı söylenirse şöyle denebilir: İstekleri lekelenmemiş olsa bile onlar yanılsama olarak mevcut değildir.

47. Duyular arzulara, arzular da duyulara sebep olurlar. Nesnelere bağlı olan bir zihin birine veya diğerine çarpacaktır.

48. Boşluğu kavrayamayan bir zihin, algısı olmayan bir kavrayışla zincirli demektir ve yeniden doğar; o yüzden boşluk üzerine düşünmek gerekir.

49. Sūtralarda kayıtlı olan sözleri Buddha'nın gerçek sözleri olarak kabul ediyorsan, neden Mahāyāna'nın sözlerini kendi sūtralarınla eşit tutmuyorsun?

50. Eğer tek bir uyumsuz unsura bakarak bütünü kusurlu görüyorsan, o zaman tek bir sūtraya bakıp Cina tarafından söylenen sözleri neden kabul etmiyorsun?

51. Mahākāşyapa'nın[8] ve onun liderlik ettiklerinin bile zorlukla işittiği ve tereddütle sürdürdüğü Buddha'nın öğretilerinin anlaşılmasını kim sağlayacak?

52. Bir hayal içinde, sürekli olarak bağlılık ve korku içinde acı çekenleri kurtarmak için doğum-ölüm döngüsünde kalmak; işte boşluğun faydası budur.

53. O sebeple boşluk görüşünü kusurlu bulmak doğru değildir. Boşluk üzerine hiç tereddüt etmeden kafa yormak gerekir.

---

8 Buddha'nın on büyük müridinden biridir. Buddha öldükten sonra müritleri ve inananlar bir konsey toplamışlardı. Sonra bu yüzyılda bir sürdürülen bir gelenek hâlini aldı. Rācagriha bu Buddhist konseye başkanlık etmişti.

54. Boşluk karanlık ve bağlılık engeline karşı bir önlemken, kişi bir an önce aydınlanıp her şeyi bilene kavuşmayı neden istemez ki?

55. Istıraba sebep olan korkuya da sebep olur. Boşluk ise tüm ıstırabı yok eder. O hâlde ondan korkacak ne var?

56. Korku bir de ben dendiğinde ortaya çıkar. Eğer kişi ben demeyi bırakırsa ortada korkulacak bir şey kalır mı?

57. Bu dişler, saçlar, tırnaklar ben değilim, bu kemikler ve kan ben değilim, bu sümük ve balgam, bu irin veya eklem sıvısı ben değilim.

58. Bu yağ, bu ter ben değilim. Bu lenf, bu bağırsaklar ben değilim. Bağırsakların uç noktası ben değilim, dışkı ve sidik ben değilim.

59. Ben ne etim ne de kasım. Ben bedenin ısısı ya da nefesi değilim. Vücuttaki delikler değilim, altı duyu organı[9] değilim.

60. Eğer sesin bilinci olsaydı onun kalıcı olması gerekirdi. Kalıcı olmayan bir şey nasıl bilinçli olarak algılanabilir ki?

61. Eğer hiçbir şeyin bilincinde olmama hâli bilinç sayılırsa, o zaman bir odun da bilinçlidir. Bu durum bilinen herhangi bir şeyin yokluğunda bilincin de olmadığını gösterir.

62. Bir rengi algılayan bilinç neden aynı zamanda bir sesi de algılayamıyor? Belki de sesle bir bağlantı kurulamadığı için bilinçte bir biçim oluşmamasındandır.

63. Sesi algılayan bir şey biçimi nasıl algılayamaz? [Sāmkhyacı] Bir kişi aynı anda hem baba hem de oğul olabilir. [M] Fakat gerçekte var olmazlar.[10]

64. Çünkü ne iyilik, ne tutku ne de karanlık[11] oğul ya da baba değildir. Ayrıca onun temel doğasında sesle bağlantı kurma durumu gözlemlenmemiştir.

---

9 Altıncı duyu organı akıl, bazılarına göre ruh.

10 Bunlar sadece isimlerdir.

11 Sāmkhya felsefesindeki üç unsur: sattva, racas, tamas.

65. Bu bir kimsenin kılık değiştirip aktör olarak görünmesi gibidir. Bilinç de sabit değildir. Bir şey farklı doğalar içindedir. Tek biçimliliğin eşsiz biçimleridir.

66. Farklı tabiat gerçek tabiat değilse o zaman onun gerçek biçimi nedir? Eğer o bilincin biçimiyse o zaman bütün insanlar bir ve aynı demektir.

67. Bilinç ve bilinçsizlik aynı şey olmalıdır, çünkü ikisi de eşit derecede vardır. Bununla birlikte eğer fark yanlışsa o zaman benzerliğin ne gibi bir temeli olabilir?

68. Bilinci olmayan ben değildir, çünkü o bir madde gibi, bir kumaş gibi bilinç sahibi değildir. Eğer o bilinci olan bir şeyse bilinci durduğunda yok olan bir varlık demektir.

69. Eğer benlik değişmiyorsa onun bilinçli olması neyi değiştirir? Şu kabul edilir ki bilinci olmayan ve hiçbir eyleme girmeyen bir şeyin tabiatı bu noktada boşlukla aynıdır.

70. Sonucu tecrübe eden eylem yapıcısı yok oldu diye eylem ilişkisinin ve onun sonuçlarının benlik olmaksızın var olmasının mümkün olamayacağını tartışabilirsin.

71. Zira ikimiz için de eylem ve eylemin sonucu farklı konumlarda yerleşmiştir. Bundan başka, benliğin burada herhangi bir işlevi yoktur, bu tartışma konu dışıdır.

72. Sebebi yaratan onun sonucuyla bağlantılıdır mıdır? Böyle bir durum asla görülmemiştir. Bir fail ve bir de bilincin sürekliliğinin birliği açısından sonucu tecrübe eden vardır.

73. Geçmişteki ya da gelecekteki düşünceler artık var olmadıkları için ben değildirler. Eğer şu andaki düşünce ben ise o kaybolduğu zaman ben de daha fazla var olamaz.

74. Bir muz ağacının gövdesi parçalara ayrıldığında nasıl hiçbir şeyse, ben de çözümlemeli olarak araştırıldığında hiçbir gerçek varlık sunmaz.

75. Madem varlık yok, o zaman kimin için şefkat duyulacağı sorulabilir. Hayal tarafından yanılgıya sürüklenmiş herkes için.

76. Eğer varlık yoksa yapılması gerekenleri kim yapıyor? [M] Doğrudur. Cehalet yüzünden böyle söylerler. Fakat kederin tamamen sona erdirilmesi için hayal içinde yapılanların önlenmesi gerekir.

77. Öte yandan kederin nedeni olan bencillik ben yanılgısından doğar. Bunun kaçınılmaz sonucu özün yokluğu üzerine yoğunlaşmaktır.

78. Beden ayaklar, bacaklar, kalçalar, kaba etler değildir. Beden karın ya da sırt da değildir, göğüs ya da kollar da değildir.

79. Eller, böğürler, koltuk altları, omuzlar beden değildir. Beden boyun ve kafa da değildir. Bunlardan hangisine beden diyebiliriz ki?

80. Eğer beden kendisini bunların hepsine dağıtmıştır denirse [şöyle karşılık verilebilir]: Bu sadece onun parçalarda bulunan parçalarıdır, o hâlde beden nerede bulunuyor?

81. Eğer beden eller ve diğer parçaların bütünlüğünden oluşuyorsa, o zaman eller ve diğer parçalardan oluşan başka bedenlerin de olması gerekirdi.

82. Beden içerde değildir, beden dışarıda değildir. Beden nasıl sadece eller ve diğer parçalardan oluşabilir? O eller ve diğer parçalardan ayrılamaz. O hâlde o nasıl bulunabilir?

83. O hâlde beden yoktur, bu bir yanılgıdır; eller ve diğer parçalara ilişkin olan beden yanılgısının sonucudur. Özel şeklinden dolayı kişi bir direğe bakıp ona da beden diyebilirdi.

84. Sebeplerin birleşimi sürdüğü sürece bir direk de insan gibi görünebilir. Aynı şekilde eller ve diğer parçaların sürekliliğine bakarak beden onlarda var görünecektir.

85. Benzer şekilde ayak parmakları birleşip ayağı oluşturmaz mı? Ayak parmakları da eklemlere bağlıdır. Eklemler de başka parçalara bağlıdır.

86. Böylece bütün öğeler zerrelerine kadar çözümlenebilir. Zerre de yönlere göre bölünebilir. Bir yönün bölünmesi parçasız olduğu için boşluk bırakır. O yüzden zerre de yoktur.

87. O yüzden bağlanılan ve zevk almaya çalışılan bütün biçimler rüyadan başka bir şey değildir. Beden gösterildiği üzere var olmadığına göre kadın nedir, erkek nedir?

88. Acı gerçekten varsa, neden neşeli olduklarında insanları rahatsız etmiyor? Lezzetli yemekler veya benzeri bir zevkse, neden kederden rahatsız olan birini memnun etmiyor?

89. Daha güçlü bir şeye yenik düşerek tecrübe edilemezse, bir hissin doğası sahip olmadığı tecrübenin doğasına nasıl atfedilebilir?

90. [İtiraz] Anlaşılan hafif kederler devam ediyor, en ağır olanlar gideriliyor, öyle mi? [M] Bir sonraki his tamamen hoşnut eden cinstense o zaman bu incelik hoşnut edici bir incelik olmalıdır.

91. Karşıtlıklara yol açan sebepler doğmazsa keder de doğmaz. Ortaya çıkan his kavramı aslında hayal gücümüzün üst üste binmesi değil midir?

92. Bu sebepten bu üst üste binmenin çaresi çözümleme yapmaktır. Yogīler sahte hayal tarlasında yetişenleri düşünce içine alıp emerek beslenirler.

93. Bir duyu organıyla bir nesne arasında boşluk varsa ikisi arasında nasıl bir temas oluşabilir ki? Öte yandan ayrı değil, birleşiklerse yine nasıl bir temas olabilir?

94. Hacimleri olmadığı için benzer olan zerreler birbiriyle nasıl birleşebilir? Bir şey diğerinin içine girmezse birleşmezler. Birleşme olmazsa temas da olmaz.

95. Hiç bölünmemiş bir şeyle temas nasıl mümkün olabilir ki? Hiç bölünmemiş şeyler arasında var olan bir temas biliyorsan onu göstermelisin.

96. Bilinç maddi olmayan bir şeydir, bu yüzden onunla temas mümkün değildir. Daha önce gösterdiğimiz gibi bir birleşiğin de gerçekliği yoktur.

97. Söylendiği gibi temas yoksa his de olmaz. Bu endişe ne için? Bu üzüntü neden ve kim için?

98. Algılama olmayınca his de var olamaz; bu durum iyice kavranınca arzulamak için çabalamak ne kadar da gereksiz.

99. Öz ile gördüğümüz ya da dokunduğumuz şeyler rüyadır, hayaldir. His zihin tarafından algılanmaz, çünkü onunla aynı anda var olur.

100. Daha önceye ait hatırlanan ve daha sonra ortaya çıkan aslında hiç yaşanmamıştır. Bunu kişi ne kendisi tecrübe etmiştir ne de kendisine bir başkası tecrübe ettirmiştir.

101. Hissetmenin faili gerçekte yoktur, o yüzden hissetme de yoktur. O hâlde duyular öze üzüntü verebilir mi?

102. Zihin duyu yetilerine yerleşmemiştir, dışarıdaki biçimde ya da aradaki boşluklarda yer almaz. Zihin ne içeride, ne dışarıda ne de başka bir yerdedir.

103. Ne bedende ne de başka bir yerde karışmış ya da ayrı olarak duran bir şey yoktur. O yüzden yaşayan varlıklar doğal olarak özgürdür.

104. Eğer bilinç bilinenden önce varsa ne şekilde var olmuş olabilir? Eğer bilinç kavranan nesneyle aynı anda var olmuşsa yine ne şekilde var olduğu sorulabilir.

105. Kavranacak şeyden sonra ortaya çıkıyorsa o zaman bilinç nereden ortaya çıkar? Bu yolla gösterildi ki hiçbir olgu var olamaz.

106. Eğer durum böyleyse geleneksel gerçek yok demektir, o zaman iki gerçek aynı anda nasıl olacak? [M] Doğrusu bu başkasının geleneksel gerçeğine göre var olur. [İtiraz] Özgür bir varlık nasıl var olur?

107. [M] O başkasının zihninde yanlış bir hayal oluşmasıdır, kendi payına geleneksel gerçekten dolayı var değildir. Bir şey belirlendikten sonra o var olur, bir de geleneksel gerçek olarak var olmaz.

108. Hayal edilen ve hayalin kendisi karşılıklı olarak birbirine bağlıdır; tüm araştırmalar gösterir ki bu geleneksel fikir birliğine dayanır.

109. Fakat çözümlemelerle yapılmış daha ileri çözümlemelerin sonucu olarak çözümleme de çözümlenebileceğinden buna bir son vermek mümkün değildir.

110. [M] Çözümlenen şey de çözümlendiğinde çözümleme için bir temel kalmaz. Temel olmayınca bu devam edemez ve bu duruma nirvāna denir.

111. Her ikisinin de doğru olduğunu söyleyenler çok kaygan bir zeminde demektir. Eğer bir şey bilinç sayesinde var oluyorsa bilinç hangi gerekçeyle var olabilir?

112. Eğer bilincin varlığı bilinçli olan nesnenin varlığının gücünden geliyorsa kişi nesnelerin varlığına nasıl ulaşıyor? Bunlar birbirinin varlığının gücüne göre var oluyorsa ikisi de yok demektir.

113. Oğlu olmadan bir adam baba olamaz, bu durumda oğul nasıl doğacak? Oğul yoksa baba da olmaz, o zaman bunların her ikisi de var olamaz.

114. Filiz tohumdan büyür, tohum da filiz tarafından aşikâr edilir. Niçin bir bilinç nesnesinin varlığı onun sonucu olarak çıkacak olan bilinç tarafından doğrulanmamış olsun?

115. [M] Tohumun varlığı filizle aynı olmayan bir bilinçle doğrulanır. Bilincin varlığı bilincin nesnesini doğrulayacak şekilde nasıl algılanır?

116. Sıradan insanlar doğrudan algılamayla her çeşit sebebi gözlemlerler. Bir lotusun da sap gibi belirli bölümleri belirli sebeplerden ötürü oluşur.

117. Sebeplerin çeşitliliğine neyin sebep olduğunu sorarsanız, cevabı önce gelen sebeplerdir. Sebep sonuçlarını nasıl doğurur diye sorarsanız, önce gelen sebeplerin gücü sayesinde denir.

118. [NV][12] Dünyanın sebebi tanrıdır. [M] O zaman tanrının ne olduğunu açıklayın. Eğer unsurlarsa tamam, aksi hâlde sadece bir adla telaş yaratmanın amacı nedir?

119. Ayrıca toprak ve diğer unsurlar tek ve kalıcı değildir. Durağandırlar, ilahi değildirler. Kişi onların üzerinde yürür, saf değildirler. Bu tanrı olamaz.

120. Boşluk tanrı olamaz, çünkü o durağandır. Benlik de değildir, çünkü varlığı yukarıda çürütülmüştü. Yaratıcılık anlayışın ötesinde bir şeye aitse akıl almaz olana ne denebilir ki?

121. O ne yaratmak ister? Bir benlikse kuşkusuz ölümsüz bir şey olmalı. Tanrı, bilinen nesnelerin bilinci, toprak ve diğer unsurların tabiatları başlangıçsızdır.

122. Keder ve mutluluk karmadan[13] doğar. Onun tarafından yaratılanı söyle. Eğer sebebin başlangıçsız olduğunu söylüyorsan o hâlde onun sonuçları nasıl oldu?

123. Eğer kendinden başka hiçbir şeye dayanmıyorsa neden yaratma işini sürekli kılmadı? Yaptığı başka hiçbir şey yok, o zaman neye bağlı olabilir?

124. Eğer tanrının durumların birleşimlerine bağlı olduğu tartışılırsa, bu yine onun niçin olmadığını gösterir.

---

12 Nyāya-Vaişeşika. Hintlilerin Şaddarşana denilen "altılı görüşü" yansıtan felsefe sisteminde astikacı, yani "tanrı var diyen" sistemlerden ikisi.

13 Sanskrit "yapmak" fiilinden türetilmiş bir sözcük olan karma, canlıların yaptıkları işlerin sonuçlarına göre yaşamlarını sürdürmeleri gereğini anlatır.

Īşvara[14] varsa da yoksa da durumların birleşimlerini yaratma veya yaratmama gücü olmalıdır.

125. Eğer tanrı yaratmak istemeden yaratıyorsa o kendinden başka bir şeye bağlı demektir. Yaratma isteğiyle yaratıyorsa o zaman isteğe bağlı demektir. Nasıl bir mutlak güçlülüktür bu?

126. Zerrelerin kalıcı olduğunu söyleyenlerin iddiaları yukarıda çürütülmüştü. Sāmkhya'yı takip edenler ilksel maddenin[15] dünyanın kalıcı sebebi olduğunu söylerler.

127. Tabiatın bileşenleri olan iyilik, tutku ve karanlık uyum içinde olduklarında buna ilksel madde denir. Uyumsuz olduklarında ise dünya olarak nitelenirler.

128. Fakat tek bir şeyin üç nitelik hâlinde olması mümkün olamayacağından bu olamaz. Aynı şekilde her biri üç bileşenden oluşacağı için bileşenler de yoktur.

129. Ayrıca bileşenler olmadığında ses ve diğer duyu nesneleri ihtimal ötesinde olacaklardır. Zevk gibi hisler bilinci olmayan kumaş gibi nesnelerde mümkün olmayacaktır.

130. Bu hislere sebep olan varlıkların doğası derseniz o zaman varlıkların doğasını çözümlemek gerekir. Zevk ve benzeri şeyleri sebep kabul eder, kumaş ve diğer maddi şeyleri kabul etmezsiniz.

131. Eğer zevk benzeri hisler kumaş gibi şeylerden geliyorsa, bunların olmaması hâlinde zevk hislerinin kaybolması gerekir. Zevk gibi duyuların kalıcı olduğu görülmemiştir.

132. Zevk gerçekten açıkça görünüyorsa duyu neden algılanmıyor? Aynı his ince oluyor. O nasıl hem kaba hem de ince olabiliyor?

133. Kabalık hâli bırakılırsa o ince olur. Kabalık ya da incelik durumu kalıcı değildir. Neden onlar yüzünden her şeyin geçiciliğini kabul etmiyorsunuz?

---

14 Özellikle Hinduizm'de "en yüce tanrı" için kullanılan bir isim.

15 Pradhāna, prakriti.

134. Eğer kabalığın zevk duygusundan ayrı olmadığını tartışırsanız bu açık şekilde zevkin geçiciliğini gösterir. Var olmayan bir şeyin olmayışından dolayı var olmayacağını kabul ederseniz,

135. İsteğinize karşı da olsa var olmayan bir şeyin var olduğunu kabul edersiniz. Sonuç sebebin içinde diye kabul eden pirinç yerine gübre yiyor demektir.

136. Pamuk kumaşlarla giyinmek isteyen pamuk tohumu satın alsın o zaman! Sıradan insanların cehaletlerinden bunu görmedikleri tartışılıyorsa, aynı durumdaki kişiler bu gerçeği anlamalıdır.

137. Yine de sıradan insanlar dahi bunu bilir. Onu neden görmesinler ki? O insanların bilgilerinin meşruluğu tartışılırsa, görünen bir şeyin doğrudan algılanması gerçek değil demektir.

138. Eğer bilgi araçları bilgi araçları değilse kuşkusuz bu şekilde elde edilen bilgi geçerli değildir. Olgunun boşluğu gerçekte onaylanmış olmaz.

139. [M] Yanlışlıkla varlık olarak yansımış bir şeyin kavranışı yoksa bu varlığın yokluğunu anlayış da yoktur. Çünkü bir varlık gerçek değilse onu inkâr etmek gerçek değil demektir.

140. O yüzden rüyada bir oğul öldüğünde o bir var olmama yansımasıdır, onun var olma durumunun yansımasına engeldir, ancak bu da sahtedir.

141. O sebeple yapılan bu çeşit çözümlemeyle ister tek tek, ister bir araya gelmiş sebeplerle olsun, sebepsiz hiçbir şey var olamaz sonucuna varılır.

142. Hiçbir şey bir başka şeyden çıkmaz, o ne kalıcıdır ne de geçici. Budalalar tarafından gerçek olarak kabul edilenle hayal arasında ne fark var?

143. Neyin hayallerle neyin sebeplerle oluştuğuna kafa yormak gerek. Onlar nereden gelir ve nereye giderler?

144. Bir yansıma gibi olan ve ancak başka bir şeyle birleştiğinde görülebilen, o olmadığında görülmeyen yapay bir şeyde gerçek bir varlık nasıl var olabilir?

145. Çünkü zaten var olan bir olguya hangi amaçla bir sebep hizmet eder? Keza var olmayan bir şeye hangi amaçla bir sebep hizmet eder?

146. Var olmayan bir şeyde yüz milyon sebep bile bir değişiklik yapamaz. Bu durumdaki bir şey nasıl var olabilir? Ortaya başka ne çıkabilir?

147. Nesneler yokken var olamazlar, var olan şeyler ne zaman var olmuşlardır? Çünkü var olan şey var olmadıkça yok olan uzaklaşıp gitmez.

148. Var olmayan uzaklaşıp gitmedikçe var olan için bir fırsat doğmaz. Var olan bir şey yok olmaz, çünkü bunun bir varlığın iki tabiatı olması gibi çelişkili bir sonucu olacaktır.

149. Bunu hiç kesilmeden sürme ve artık başka zamanda varlığa gelmeme izler. O sebeple bütün bu dünya ne bir daha var olur ne de var olması kesilir.

150. Varlık durumları rüya gibidir, iyi incelenirse muz ağacı da öyledir. Aslında bu durumda kesintiye uğramış olmakla kesintiye uğramamış olmak arasında bir fark yoktur.

151. Böylece her şeyin boş olduğu anlaşılıyor, kazanılıp götürülecek bir şey var mı? Kim kim tarafından yükseltilebilir veya alçaltılabilir?

152. Mutluluk veya üzüntü olabilir mi? Sevilen veya nefret edilen olabilir mi? Bu gerçeklik araştırıldığında arzu eden ve arzu edilen kalır mı?

153. Canlılar dünyasına bir bak; kim yok oluyor, kim var oluyor? Kim var olmuştu? Akraba kim, arkadaş kim?

154. Benim gibi olan varlıkların hepsi de her şeyin boşluk gibi olduğunu kabul ederler. Tartışmalarda öfkelenir, kutlamalarda sevinirler.

155. Her biri kendi mutluluğunu ararken kötü işlerinden dolayı çektikleri keder, sıkıntı, çaresizlik gibi duygular içinde sefil bir hâlde yaşarlar.

156. İyi bir yaşama defalarca kavuştuktan, defalarca zevkleri tattıktan sonra cehennemlere düşerler ve oralarda şiddetli işkenceler görürler.

157. Orada varlık yolunda birçok tuzaklar vardır, ama bu gerçek yoktur. Orada böyle bir tezat vardır. Gerçek böyle bir şey olmamalı.

158. Orada hiçbir şeyle kıyaslanmayan, sınırsız, korkunç keder okyanusları vardır. Güç azdır, hayat ise çok kısadır.

159. Yaşam kaygısı, sağlıklı kalma çabası, açlık, yorgunluk, tükenmişlik, uyuşukluk, felaket, aptallarla yapılan kısır dostluklar yüzünden,

160. Yaşam amaçsız biçimde hızla geçer, orada yalnızlığı bulmak çok zordur. Alışkanlık hâline getirilmiş dikkat dağınıklığı orada nasıl önlenebilir ki?

161. Orada Māra[16] bizleri büyük felaketlere sürüklemeye çalışır. Orada yanlış yolların bolluğundan şüpheyi yenmek çok zordur.

162. Yeniden elverişli bir zaman bulmak çok zordur. Buddhalar çok nadir ortaya çıkarlar, kirliliklerin taşkınlıklarını denetim altında tutmak çok zordur. Bu nasıl bir keder geleneğidir!

---

16 İfrit, demonik figür. Buddhist mitolojide kötü ruhun kişileştirilmiş hâli.

163. Ey keder, ziyadesiyle kötü durumda ıstırap okyanusunda yüzen bu canlılar sefil hâllerini fark etmeden nasıl da bu rezilliğin içinde barınırlar!

164. Kendini sürekli suyla ıslatan, ama her seferinde ateşin yeniden içine girdiği kimseler gibidirler. Ziyadesiyle kötü durumda oldukları hâlde kendilerini şanslı addederler.

165. Sanki hiç yaşlanıp ölmeyecekmiş gibi davranırlar. Korkunç felaketler gelir, bunlar içinde en korkuncu da ölümdür.

166. Böyle acılarla ateş içinde yananların imdadına erdem bulutlarımdan akan mutluluk sunularıyla ne zaman yetişeceğim?

167. Geleneksel gerçek yardımıyla, yanılgıya kapılmadan, görüşleri yanılgıyla temellenmiş olanlara saygı duyarak boşluğu ve iyilik biriktirmeyi ne zaman öğreteceğim?

Onuncu Bölüm

Bodhiparināmanā
(Bodhi Konusunu Bitiriş)

1. Uyanış yolunu üstlenmeyi düşünmemden gelen iyilikle bildirdiğim bu Bodhiçaryāvatāra ile bütün herkes süslenip güzelleşsin.
2. İyiliğim sayesinde her tarafta bedenen veya fikren acı çeken varlıklar mutluluk ve neşe okyanusuna kavuşsun.
3. Yeniden doğuşlar zinciri devam ettiği sürece mutlulukları hiç solmasın. Bütün dünya bodhisattvalardan gelen hiç bitmeyen mutluluğu kazansın.
4. Beden bulmuş bütün canlılar her ne kadar dünyada cehennem şartlarına maruz kalmış olsalar da Sukhāvatī cennetinin[1] zevk ve mutluluğunu tatsınlar.
5. Bodhisattvaların yüce bulutundan damlayan suların okyanusuyla soğuktan üşüyenler sıcağa, sıcaktan bunalanlar serinliğe kavuşsun.
6. Kılıç gibi keskin yapraklı ağaçların ormanları mutluluk koruları hâline gelsin. Şālmali[2] ağaçları kalpavriksha[3] ağaçları hâline gelsin.

---

1 Göğün batı yönünde kurulmuş olan Amitābha'nın cenneti.

2 Kırmızı ipek pamuk ağacı. Salmalia Malabarica veya Bombax Heptaphyllum. Büyük, kırmızı çiçekli ve dikenli bir ağaçtır. Dikenleriyle cehennemde işkence yapıldığına inanılır. Odunu ceset yakmakta kullanılır. O yüzden ona ölüm tanrısı Yama'nın ağacı anlamında Yamadruma da denir.

3 İstenen her şeyi verdiğine inanılan mitolojik ağaç. Bu inanç Buddhist, Caynist ve Hindu dinlerinde geçerlidir.

7. Cehennem bölgeleri hoş kokulu lotus gölleriyle güzellik alanlarına dönüşsün. Kuğuların, kazların, ördeklerin, çakravāka kuşlarının[4] ve diğer su kuşlarının güzellikleriyle dolsun.

8. Kömür yığınları mücevher yığınlarına dönüşsün, yanan yeryüzü kristal zemine dönüşsün, cehennemin parçalanan dağları sugatalarla dolu göksel saraylara dönüşsün.

9. Yanan kömürler, kızarmış kayalar, hançerler çiçek yağmurlarına dönüşsün. Silahlarla savaşan taraflar birbirini çiçeklere boğan oyunculara dönüşsün.

10. Vaitaranī nehrine[5] düşüp etini, yasemin çiçeği gibi beyaz kemiklerini kaybedenler iyiliğim sayesinde Mandākinī nehrinde[6] göksel bedenler içinde göksel kızlarla oyunlar oynasın.

11. Yama'nın hizmetçileri, korkunç kargalar ve akbabalar korkulmaz olsun, karanlık her yönden dağılsın. Mutluluk ve zevk veren bu hoş aydınlığı getiren de kimdir diyerek yukarı baktıklarında gökte parlayan Vacrapāni'yi görsünler, onun gücüyle günahlarından arınsınlar, kavuşmak için ona gitsinler.

12. Kırmızı lotuslar hoş kokulu sularla karışmış olarak yağsın. Cehennemin söndürülemeyen yangınları söndürülsün. Bu nedir diye düşünenler aniden mutlulukla dolsun. Cehennemdekiler elinde kırmızı lotus tutanı görsünler.[7]

13. Gelin, korkuyu bırakıp hemen gelin kardeşler! Bizler canlıyız! Bize doğru gelen keşiş cübbesi giymiş görkemli bir prens korkusuzluğu getiriyor. Onun gücüyle tüm ıstıraplar kaybolacak, mutluluk nehirleri taşacak. Bütün

---

4 Çakra kuşu, gece uzun uzun mehtabı seyreden bir tür keklik.

5 Cehennemde olduğu düşünülen bir nehir.

6 Cennette olduğu düşünülen bir nehir.

7 Kırmızı lotus tutan Kamalapāni'ye Padmapāni de denir. Bu bazen elinde lotus tutarken gösterilen merhamet buddhası Avalokiteşvara'nın bir lakabıdır.

canlıların ana koruyucusu merhametle birlikte bodhi zihni doğdu artık!

14. Şuna bak, lotus ayaklarına yüzlerce tanrının tacı değiyor. Bakışları merhametle nemlenmiş. Başından çiçekler fışkırıyor, evindeki binlerce göksel kız dokunaklı övgüler yağdırıyor. Mancughosha'yı önlerinde gören cehennemdekilerden hemen bir mutluluk haykırışı yükselsin.

15. Benim becerikli işlerim sayesinde cehennemdekiler Samantabhadra'nın başı çektiği bodhisattvaları ortaya çıkaran, serin, hoş kokulu esintiler ve mutluluk yağmurları yağdıran bulutları görüp mutlu olsunlar.

16. Cehennemdekilerin çektiği korkunç acı ve korkular giderilsin. Her türlü kötülük yerinde yaşayanlar kederden kurtulsun.

17. Hayvanlar birbirini yemeyi bıraksın, bundan doğan korkuları kaybolsun. Aç hayaletler olan pretalar Uttarakuru[8] insanları gibi doysun.

18. Aç hayaletler doysun, soylu Avalokiteşvara'dan akıp gelen süt ırmaklarıyla yıkansın, daima dinçleşsinler.

19. Körün gözleri görsün, sağır sesleri duysun, hamile anneler tıpkı Māyādevī[9] gibi acı çekmeden doğursun.

20. İnsanlar giyecek bulsun, yiyecek, içecek, çiçek çelenkleri, sandal ağacı merhemleri, mücevherler, kalplerinden istedikleri iyilik getiren her şeyi bulsun.

21. Korku içinde olan korkusuz olsun, keder içinde olan mutluluk bulsun. Endişeli olan endişesinden kurtulup kendini güvende hissetsin.

22. Hasta sağlığına kavuşsun. Herkes her türlü zincirden kurtulsun. Zayıf olan güç bulsun, herkes birbirine yumuşak davransın.

---

8 Kuzey Hindistan'da Kuru halkı tarafından kurulmuş olduğuna ve sonsuz mutluluk getirdiğine inanılan yarı mitolojik bir bölge.

9 Buddha'nın annesi. Oğlu Siddhārtha'yı acı çekmeden doğurmuştu.

23. Bütün bölgelerde yolculuk edenlere misafirperverce davranılsın. Amaçlanan neyse onların tasarıları yerini bulsun.

24. Kalplerinin isteklerine göre denizde seyahat edenler başarılı olsun. Kıyıya sağ salim varıp ailelerine kavuşsun.

25. Yaban alanlarda yanlış yola sapanların karşısına bir ticaret kervanı çıksın; yorulmadan, hırsız, kaplan veya başka yırtıcı hayvanların korkusu olmadan yola devam etsinler.

26. Koruyucusu olmayan genç ve yaşlılara, uyuyanlara, sarhoşlara, ihtiyatsızlara, hastalananlara, ormana düşenlere tanrılar koruyuculuk etsin.

27. Zamansız doğuşlardan uzak olsunlar, inanç, bilgelik, merhamet dolu olsunlar. Görünüş ve davranışları mükemmel olsun. Önceki yaşamlarını her zaman hatırlayabilsinler.

28. Göğün hazinesi Gaganaganca[10] gibi tükenmez hazine sahibi olsunlar. İfrattan kaçınsınlar, öfkeden uzak olsunlar, bağımsız davranabilsinler.

29. Coşkusunu yitirmiş olanlar büyük ölçüde dinçleşsin. Biçimi bozulmuş zavallılar yeniden en güzel biçimlere kavuşsun.

30. Dünyada kadın olarak bulunanlar ilerleme gösterip erkek olsunlar. Kazancı az olanlar çok kazanıp durumlarını yükseltsinler, ama kibirlerini artırmasınlar.

31. Benim iyiliğim sayesinde istisnasız bütün varlıklar her türlü kötü işten yüz çevirsinler, daima maharetle davransınlar.

32. Bodhi zihnini asla kaybetmeden, sadece uyanış yolunda kalarak, buddhaları benimseyerek Māra'nın hilelerine kanmasınlar.

---

10 Sonsuzluk, saflık nitelikleri taşıyan, cömertliği gökyüzü kadar büyük olan bir bodhisattva.

33. Tüm varlıkların ölçülemez uzunlukta yaşamları olsun. Hepsi de mutlu yaşasın. Ölüm kelimesi kaybolup gitsin.

34. Buddhaların ve onların ardıllarının bereketlendirdiği, dharma sesiyle büyülenen, her isteği yerine getiren ağaçlardan bahçelerle her taraf zevk yeri hâline gelsin.

35. Her yerde zemin düz ve avuç içi gibi yumuşak olsun, kumdan, taştan arınmış olsun, zümrüt gibi olsun.

36. Bodhisattvaların çember biçiminde oturdukları büyük toplantılar her tarafta yapılsın. Onların her biri kendi parlak rengiyle yeryüzünü süslesin.

37. Bir biçimi olan her varlık dharma sözünü kanatlı kuşlardan, ağaçlardan, güneş ışınlarından, gökyüzünden hiç yorulmadan işitsin.

38. Daima buddhalarla ve buddhaların soydaşlarıyla karşılaşsınlar. Sonsuz tapınma bulutlarıyla Dünyanın Öğretmeni'ne[11] tapınsınlar.

39. Tanrı yağmuru zamanında göndersin, ekinler zamanında yeşersin. Halk zenginleşsin, kral da erdemli ve dürüst olsun.

40. İlaçlar güçlü, büyü duaları mırıldananlar etkili olsun. Cadılar, ifritler ve benzerleri merhamete boğulsunlar.

41. Hiçbir canlı acı çekmesin, kötü olmasın, hastalanmasın, aşağılanmasın, horlanmasın. Hiçbiri karamsarlığa kapılmasın.

42. İçeriden gelen dua mırıltıları ve çalışma sesleriyle manastırlar güzel işlesin. Sangha hiçbir zaman bölünmesin, Sangha işlevini sürdürebilsin.

43. Bhikshular yalnızlığın tadına varsın, talimatlardan hoşnut olsunlar. Sakin kafayla dikkatleri hiçbir şekilde dağılmasın, düşünsel yoğunluğu tecrübe etsinler.

---

11 Cagadguru, Buddha'nın "Dünyanın Öğretmeni" anlamındaki lakabı.

44. Bhikshunīler münakaşa ve tacizden uzak olarak desteklensin, ruhsal topluluğa katıldıklarında ahlaksal davranışları hiç bozulmasın.

45. Davranışları yanlış olanlar değişme ihtiyacıyla sarsılsınlar. Her zaman kötü davranışlarını sona erdirmekten zevk alsınlar. İyi bir yeniden doğuşa kavuşsunlar, azimleri hiç eksilmesin.

46. Eğitimli, kültürlü olsunlar, desteklensinler, onlara yiyecek verilsin. Zihinlerinin akışı saf olsun ve ünleri her tarafa yayılsın.

47. Cehennemin azaplarını çekmeden, büyük çabalara gerek kalmadan bütün dünya tek ve göksel bir biçimlenmeyle buddhalığa kavuşsun.

48. Yaşayan her varlık bütün kusursuz buddhalara çok çeşitli yollardan tapınsın. Buddhalığın kavranılamaz huzuruyla en yüksek derecede mutlu olsunlar.

49. Dünyanın iyiliği için bodhisattvaların istekleri başarıya ulaşsın. Bu önderler yaşayan varlıkların isteklerini bütünüyle yerine getirsin.

50. Tanrılar, asuralar ve insanlar tarafından pratyekabuddhalara[12] ve şrāvakalara hep büyük saygıyla tapınılsın.

51. Mancughosha'nın kabul etmesiyle her zaman ruhsal topluluğa girebileyim, çilecilik konumuna ulaşana kadar önceki yaşamlarımı hatırlayabileyim.

52. Hangi duruşta olursa olsun güçle dolu olayım. Bütün yaşamlarımda yalnız yaşamanın anlamını kavrayayım.

53. Bir şey görmek ya da dilemek istediğimde koruyucu Mancunātha'ya[13] hiçbir engel olmaksızın erişebileyim.

---

12 Aydınlanmış fakat hâlihazırda dünyaya gerçeği vaaz etmeyen buddhalar. Herhangi bir ruhsal önderi izlemeden, tek başlarına yollarında ilerleyen ve kendi nirvānalarına kavuşan kişiler.

13 Bodhisattva için kullanılan güzel önder, hoş lider anlamında bir hitap.

54. Davranışım boşluğun on yönünde tüm canlıların iyiliği için çalışan Mancuşrī'ninkine benzesin.

55. Boşluk var olduğu sürece, dünya var olduğu sürece dünyanın kederini yok etmek için ben de var olayım.

56. Bu dünyada keder olarak ne var olacaksa o bana gelsin. Dünya bodhisattvaların saf işleriyle mutluluk bulsun.

57. Dünyadaki hastalıkların tek ilacı, başarı ve mutluluğun madeni, destek ve onurun eşlik ettiği inanç düzeninin[14] uzun süre dayanmasıdır.

58. Verdiği esinle aklımı iyiliğe yönelten Mancughosha'nın önünde eğilirim. Verdiği esinle güçlü kılan kutsal dostu onurlandırırım.

14 Şāsana: Düzen, yönetim, emir, irade, dinsel ve inançsal düzen.

Kaynaklar

AHIR, DIWAN CHAND, *Vipassanā, A Universal Buddhist Technique of Meditation*, Sri Satguru Publication, Delhi, 1999.

BU-STON, *History of Buddhism*, II. Part, Translated from Tibetan by Dr. E. Obermiller, Heidelberg, 1932.

CONZE, EDWARD, *Buddhist Meditation*, Munshiram Manoharlal Publishers Pvt. Ltd., New Delhi, 2011.

_____, *The Prajnāpāramitā Literature*, Munshiram Manoharlal Publishers Pvt. Ltd., New Delhi, 2008.

KEOWN, DAMIEN, *Dictionary of Buddhism*, Oxford University Press, New York, 2004.

MALLA, BANSI LAL, *Trees in Indian Art, Mythology and Folklore*, Aryan Books International, New Delhi, 2000.

ŚĀNTIDEVA, ACHARYA, *A Guide to the Bodhisattva Way of Life (Bodhicaryavatara)*, Translated from the Sanskrit and Tibetan by Vesna A. Wallace, B. Alan Wallace, Snow Lion Publications, Ithaca, New York, 1997.

ŚĀNTIDEVA, *The Bodhicaryāvatāra*, A New Translation by Kate Crosby and Andrew Skilton, Oxford World's Classics, Oxford University Press, New York, 2008.

ŞĀNTİDEVA, *Bodhiçaryāvatāra*, Sanskrit dilinden Hindī'ye çeviren: Şāntibhikshu Şāstri, (Sanskrit ve Hindī metin), Gautam Buk Sentar, Dillī, 2010.

SHANTIDEVA, *Bodhisattvacharyavatara, A Guide to the Bodhisattva's Way of Life*, Translated into English by Stephen Batchelor, Switzerland (1979), 2009.

SHANTIDEVA, *The Way of the Bodhisattva*, A Translation of the Bodhicharyāvatāra, Shambhala, Boston & London, 2011.

SHARMA, PARMANDA, *Santideva's Bodhicharyavatara*, Original Sanskrit Text with English Translation, Delhi, 1997.

SINGH, JAIDEVA, *An Introduction to Madhyamaka Philosophy*, Motilal Banarsidass Publishers, Delhi, 2016.

WINTERNITZ, MORIZ, *A History of Indian Literature*, Vol. II, University of Calcutta, Calcutta, 1933.

Bodhiçaryāvatāra Sözlüğü

Asura: Bir tür kötü ruh veya ifrit türü. *Rigveda*'dan başlayarak Hint edebiyatının bütün evrelerinde adına rastlanır. Buddhist edebiyatta iyi görünebilirler. Örneğin *Suvarnabhāsa Sūtra*'da kötülüğü vurgulanmaz, sadece Buddha veya bodhisattvaları dinleyen kitle içinde sayılır.

Avalokiteşvara: Aşağıya bakan efendi. Mahāyāna Buddhizmi'ne ait bir büyük tanrısal varlık. Aşağıya, yani dünyaya bakarak acı çeken varlıkları merhametle izler. Merhametin (karuna) ve bilgeliğin (pracna) bedenlenmiş hâlidir. Bu iki özellik uyanmış Buddha zihninin iki temel ayağıdır. Bazı metinlerde kısaltılmış hâliyle Avalokita olarak kullanılır.

Avīçi cehennemi: Mola verilmeyen cehennem, Buddhist mitolojideki en korkunç cehennemdir. Avīçi sözcüğü yapılan işkencelere hiç ara verilmediğini belirtir.

Bhagavan: Buddhist metinlerde Buddha için kullanılan "saygıdeğer efendi, kutsal kişi" anlamında bir sözcük. Hindu metinlerde de tanrılar ve onların yeryüzündeki bedenlenmiş hâllerine hitap olarak kullanılmıştır.

Bhikshu: Buddhist dilenci erkek keşiş. Bunlar Buddhist örgütün (sangha) üyesidirler. Dilendiklerini getirip örgütte eşit paylaşırlardı. Buddha onları "ehi bhikshu" (gel bhikshu) diyerek örgüte kabul ederdi. Bir cüppeleri ve bir de dilenme taslarından başka bir şeyleri olmazdı. İzle-

meleri gereken on emir ve iki yüz yirmi yedi kural vardır. Buddhizmin ilk zamanlarında bhikshular ormanlarda gezinir, meditasyon yaparlardı. Zamanla manastırlar (vihāralar) yapıldıkça yerleşik yaşamaya başladılar. Pāli dilinde Bhikkhu şeklinde söylenir.

Bhikshunī: Buddhist kadın keşiş.

Bodhisattva: Aydınlanarak Buddha olmayı amaç edinmiş kişi. Buddhalıktan bir önceki aşama veya Buddha olmak mümkünken canlıların iyiliği için vazgeçip bekleyen aydınlanmış kişilerin durumu için kullanılan bir sözcük. "Aydınlanma" anlamındaki bodhi ile "varlık, öz" anlamındaki sattva sözcüklerinin birleşmesinden oluşur ve "varlığı aydınlanma olan kişiyi" tanımlar.

Brahma: Brahmanizm'de baş tanrı hâline getirildikten sonra Hinduizm'de Vishnu ve Şiva ile birlikte trimūrti olarak sayılan üç büyük tanrıdan biri hâline sokulmuştur. Yaratıcı tanrıdır. Buddhist inanca geçenler ve onu savunanlar Brāhmanlar olduğu için bu ad da Buddhist metinler içine dâhil edilmiştir.

Cagadguru: Buddha'nın "Dünyanın Öğretmeni" anlamındaki lakabı.

Cambudvīpa: Efsanevi ülke. Yedi kıtadan merkezde olan. Bununla Hindistan kastedilmektedir.

Cina: Buddha'ya cehaleti yendiği ve aydınlanmaya eriştiği için verilen "muzaffer" anlamındaki ad. Başka büyük kişiler için de bir hitap olarak kullanılmıştır. Caynizmin kurucusu Mahāvīra için de kullanılan bir lakaptır.

Çaitya: İçinde, en dip oval veya dairesel kısımda (garbha) bir stūpa bulunan, bunun bir geniş koridorla birleştirildiği ve tek bir giriş kapısı bulunan kapalı dinsel yapılar. Çaityalar genellikle 40 metre uzunlukta, 15 metre genişlikte ve 15 metre yüksekliktedir.

Çandāla: Bir tür kast dışı topluluk adı.

Çintāmani: Buddhist masal ve efsanelerde geçen sihirli mücevher. Sahibine istediği her şeyi verir. Kötülüğü ko-

var, hastalığı iyileştirir, suyu temizler, zenginlik ve bereket kazandırır. Mahāyāna Buddhizm'inde Buddha ve Bodhisattvalar'ın eylemlerinde sembol olarak sık sık karşılaşılır.

Dharma: Buddhizm'de temel kavramdır. Sanskrit dhri (taşımak, korumak, kullanmak, geçinmek) eyleminden türer. Dharmanın sözcük anlamı çoktur: yasa, adalet, emir, hüküm, öğreti, iş, görev, erdem, nitelik, doğa, öz, varlığın özü, din. Buddha'nın öğretilerinin bütününe de dharma denmiştir. Çünkü onun öğretisinde sözcüğün bütün anlamlarının var olduğuna inanılır. Pāli dilinde dhamma olarak söylenir.

Dürgā: Hindu tanrısı Şiva'nın korkunç biçimli karısıdır. İnananları bugün bile bu tanrıçaya kendilerine işkence ederek tapınırlar. Kendilerini kancalarla asma, ateşin üzerinde yürüme gibi metotlarla onun teveccühünü kazanmaya çalışırlar.

Gaganaganca: Sonsuzluk, saflık nitelikleri taşıyan, cömertliği gökyüzü kadar büyük olan bir bodhisattva.

Garuda: Yılan ve sürüngenlerin baş düşmanı olan kartal benzeri bir kuş. Hindu mitolojisinde Vishnu'nun binek kuşu.

Īşvara: Özellikle Hinduizm'de "en yüce tanrı" için kullanılan bir isim. Yoga felsefesinde kirliliklerden (kleşalar), cehalet (avidya) ve eylemden (karma) uzak, mutlak güç sahibi tanrıdır. Buddhizm'de çok fazla yeri olan bir kavram değildir.

Kalpa: Ölçülemez derecede uzun zaman. Sözcük hem Buddhist sūtralarda hem de Hindu purāna metinlerinde geçtiğine göre Buddhist-Hindu ayrımı olmayan dönemlere ait olmalıdır. Hindu mitolojisinde Brahma'nın bir günü ve gecesi, yani 8.640.000.000 yıl bir kalpadır. Böyle kalpalar boyunca dünya defalarca kurulur ve yıkılır. Bu çemberin başlangıcı ve sonu yoktur.

Karma: Sözcük Sanskrit kri "yapmak" fiilinden türetilmiştir ve "iş, eylem" anlamlarına gelir. Canlıların yaptıkları işlerin sonuçlarına göre yaşamlarını sürdürmeleri gereğini anlatır. Bütün iyilik-kötülük, karşılık bulunacak durumlar Karma'ya bağlıdır. Dharma ve Samsāra gibi kavramlarla birlikte düşünülür. Samsāra'nın (doğum-ölüm zinciri) belirleyicisidir. Karma'nın etkisinden Buddhalar ve Bodhisattvalar bile kaçamaz.

Karnāta: Bugünkü Karnataka eyaleti. Karnataka, Andhra Pradesh, Tamil Nadu ve Kerala birlikte Hindistan'ın güneydeki dört eyaletini oluştururlar.

Kleşa: Buddhizm'de öfke, nefret, açgözlülük, hayal görme gibi zihni karıştıran, aklı rahatsız eden, üzüntü ve mutsuzluk yaratan her türlü kirliliğin adı. Pāli dilinde kilesa.

Koti: On milyon.

Lokanātha: Buddha'nın "Dünyanın Efendisi" anlamındaki lakabı.

Maitreya: Gelecekte ortaya çıkacak olan Buddha'dır. Tushita cennetinde barınır ve son kez bedenleneceği zamanı bekler. Maitreya inancı I. yüzyılın başlarında Hindistan'da yaygınlaşmış, daha sonra oradan Çin'e ve Japonya'ya kadar yayılmıştır.

Mancunātha: Bodhisattva için kullanılan güzel önder, hoş lider anlamında bir hitap. Mancuşrī "güzel efendi" anlamına gelir. Nātha "lider, önder" anlamındadır ve Buddha'ya birçok kez böyle hitap edilir. Nātha sözcüğü Hinduizm'de de kullanılır.

Mancuşrī: Bilgelik, merhamet ve cesaretin bedenlenmiş hâli. Mahāyāna Buddhist panteonuna ait önemli bir figürdür. Sağ elinde alevli bir kılıç, sol elinde ise bilgelik kitabı olan Pracnāpāramitā'yı tutar. Hep gençtir ve genellikle padmāsana pozisyonunda oturur hâldedir, ayakta fazlaca resmedilmez. Bazen adı "yumuşak sesli" anlamında Mancughosha'dır. Bazen "sözün efendisi"dir

(Vāgīşvara) ve bazen de "veliaht prens"tir (Kumārabhūta). Mancuşrī tıpkı Samantabhadra gibi Şākyamuni Buddha'ya yardım eden bodhisattvalardan biri olarak görülmüştür.

Mandākinī: Cennette olduğu düşünülen bir nehir.

Māra: İfrit, demonik figür. Buddhist mitolojide kötü ruhun kişileştirilmiş hâlidir. Ayartıcıdır. İnsan aklına takılan bütün kötülükler, insanı suça ve kötü davranışa kışkırtan tüm fikirler ve azgınlıklar Māra diye mitoslaştırılmıştır. Efsaneye göre bodhi ağacının altında aydınlanmakta olan Şākyamuni'ye defalarca saldırır, fakat onu aydınlanmaktan caydıramaz ve Buddha oluşunu önleyemez. Buddhist mitolojide çok sayıda Māra vardır. Bunların amacı insanları sersemletip cahil kalmalarını sağlamaktır. Dört çeşit Māra olduğu düşünülür: 1. Skandha Māra (Ordu hâlindeki māralar), 2. Mrityu Māra (Ölümün māraları), 3. Kleşa Māra (Belaların māraları), 4. Devaputra Māra (Tanrıların oğulları māralar).

Māyādevī: Buddha'nın annesi. Oğlu Siddhārtha'yı acı çekmeden doğurmuştu.

Meru Dağı: Efsanevi ülke Cambudvīpa'nın merkezindeki kutsal dağ, Sumeru Dağı olarak da anılır.

Muni: Sessizce çile dolduran bilge kişi. Hem Brāhman hem de Buddhist ermişler için kullanılan bir sözcüktür. Buddha'ya "Şākya kabilesinin bilge kişisi" anlamında "Şākyamuni" denmiştir.

Muni indraları: Ermişlerin en büyükleri. Veda dönemindeki İndra sonraki edebiyatta kral veya yüce kişi gibi anlamlarda da kullanılmıştır.

Nyāya-Vaişeşika: Hintlilerin Şaddarşana denilen "altılı görüşü" yansıtan felsefe sisteminde astikacı, yani "tanrı var diyen" sistemlerden ikisi. Bu altı sistem birbirine yakınlıkları yüzünden çifter çifter ele alınır. Kurucusu Gotama (MÖ 550'ler) olan Nyāya mantıksal gerçekçilik ve atom-

cu çoğulculuk sistemidir ve Vaişeshika ile benzerlikler gösterir. Kurucusu Kanāda olan Vaişeshika, Nyāya'dan da eskidir. Vaişeshika "ayırt etme özelliği, kategorileştirme" anlamlarına gelir. Bu sistem "çoğulculuk gerçekçiliği" olarak tanımlanır ve evrenin ruhunun çeşitliliği üzerinde durur. Atomcu felsefedir. Tanrı evreni sonsuz atomlardan oluşturmuştur. Vaişeshika metafizik ve ontoloji konularını işlerken, Nyāya mantık ve epistemoloji konularını işler.

Pāramitā: Mükemmellik. Bodhisattvaların buddhalığa erişmek için yürüdükleri yolda onlara gerekli olan özelliklerdir. Bunların sayısı bazen altı bazen de ondur. Altı özellik: cömertlik (dāna), karakter (şīla), sabır (kşānti), çaba (vīrya), konsantrasyon (dhyāna), bilgelik (pracnā).

Pratyekabuddha: Aydınlanmış fakat hâlihazırda dünyaya gerçeği vaaz etmeyen buddha. Herhangi bir ruhsal önderi izlemeden, tek başına yolunda ilerleyen ve kendi nirvānasına kavuşan kişi.

Preta: Bhūtalarla birlikte geceleyin gezinen hayaletler. Mezarlıklarda dolaşır, cesetleri canlandırırlar.

Samsāra: Doğum-ölüm döngüsü.

Sangha: Buddhist keşiş örgütü veya Buddhist inananlar cemiyeti. Buddha ve dharma ile birlikte üç mücevheri (triratna) oluşturur. Erkek ve kadın keşişlerin (bhikshu ve bhikshunīler) sıradan hayatı bırakıp gece gündüz Buddhist yaşam tarzını benimsemeleri sonucu oluşan bir örgüte işaret etse de Sangha geniş anlamıyla inanan tüm sıradan insanları (upāsaka ve upāsikaları) içine alan cemiyete de işaret eder. Sangha'nın Buddha'nın öğretilerini korumak, yaymak ve geleceğe taşımak gibi bir görevi vardır.

Stūpa: İçine din büyüklerinin kemiklerinin ve küllerinin konulduğu, tuğla ve toprak kullanılarak yapılan, kubbe biçimli, tümülüse benzer Buddhist yapılar. Zamanla

anıtsal yapılara dönüşmüşlerdir. Pāli dilinde thupa diye söylenir.

Sugata: Buddha'nın "güzel giden, güzel gezinen, güzel geçinen" anlamındaki adı. Bir Buddha adı olarak Buddhist edebiyatın başka yerlerinde de kullanılır.

Sukhāvatī cenneti: Göğün batı yönünde kurulmuş olan Amitābha'nın cenneti. Japonlara göre Amida'nın cenneti; Jodo ve Shin okullarının Arı Ülkesi veya cenneti.

Şāsana: Düzen, yönetim, emir, irade, dinsel ve inançsal düzen.

Şrāvaka: İşitici. Buddha'yı dinleyerek onun öğretilerini anlamaya çalışan öğrenci, mürit.

Şūnyatā: Boşluk. Şūnya (boş, sıfır) sözcüğünden türetilmiştir.

Tathāgata: "Böyle gelmiş ve böyle giden" anlamına gelen bir lakap. Tathā "böyle", āgata "gelmiş" ve gata "gitmiş" sözcüklerinden türetilmiştir. Buddha kendisi için bu sözcüğü kullanırdı. Takipçileri de kullanmışlardır. Bu ad tüm buddhalara verilirdi. "Bu Buddha da tıpkı diğer buddhalar gibi geldi ve gidiyor" benzeri bir anlamı vardır. Aynı amaç uğruna, aynı yolu izleyip aynı öğretiyi yayanların kendileri için kullandıkları bir sözcük.

Triratna: Üç mücevher; Buddha, Dharma ve Sangha.

Uttarakuru: Kuzey Hindistan'da Kuru halkı tarafından kurulmuş olduğuna ve sonsuz mutluluk getirdiğine inanılan yarı mitolojik bir bölge.

Vacrapāni: Vacra taşıyan. Zindelik Bodhisattvası. Hem huzurlu hem de öfkeli biçimleri vardır. Öfkeliyken etrafı alevlerle çevrili, koyu mavi haldedir. Bir elinde yıldırımı simgeleyen vacra vardır. Bununla engelleri kaldırdığına inanılır.

Vaitaranī: Cehennemde var olduğu düşünülen bir nehir.

Vetāla: Hortlak veya hayaletler. Ceset yakma alanlarında, mezarlıklarda, karanlık ve ıssız yerlerde dolaşırlar. Bhūta, preta, pişāça gibi yarı mitolojik varlıklardır.

Yama: Ölüm tanrısı.

Yogī: Özel olarak yogayı, genel olarak ise herhangi bir dinsel disiplini izleyen kişi. Yoga "bağlanış" demektir. Yogī de kendi disiplinine sıkı sıkıya bağlı olan kişidir. Sözcük kadınlar için Yoginī biçiminde kullanılır.

Şāntideva (685-763): Saurāshtra'da, bugünkü adıyla Gucarat'ta Kral Kalyānavarman'ın oğlu olarak doğduğu rivayet edilir. Bihar eyaletindeki Nālanda Manastırı'nda Cayadeva'dan dersler almış ve Buddhizmin Mahāyāna kolunu izlemiştir. "Bütün Öğretilerin Kavranması" anlamına gelen Şikshāsamuççhaya, *"Bütün Sūtraların Kavranması" anlamına gelen* Sūtrasamuççhaya *ve "Aydınlanma Yoluna Giriş" anlamına gelen* Bodhiçaryāvatāra*'yı yazan Şāntideva'nın amacı bir bodhisattva olarak aydınlanmaya kavuşmak, bunun için çabalarken merhamet duyduğu bütün canlıların da aydınlanmasını sağlamaktır. Yazar* Bodhiçaryāvatāra*'da bu amaç için diğer iki eserinde olduğundan daha fazla çabalamıştır. Bu eser birçok Buddhist sūtradan daha sonra yazılmış olsa da Buddhizme ait metinler arasında en önemlilerinden biridir.*

Korhan Kaya (1959): Ankara Üniversitesi DTCF Hindoloji Bölümü'nü bitirdi. Aynı bölümde 1990 yılında doktorasını tamamladı, 2003 yılında profesör unvanı aldı. JNU, BHU, Kolkata (Kalküta), Delhi gibi Hindistan'ın önemli üniversitelerinde araştırmalar yaptı. 2015 yılında kendisine Hindistan cumhurbaşkanı ve ICCR tarafından "Seçkin Hindolog" unvanı verildi. Hâlen DTCF Hindoloji Anabilim Dalı başkanlığını sürdüren Korhan Kaya'nın Hindoloji üzerine otuzu aşkın makalesi, Hint dili, edebiyatı ve felsefesi konularında çeviri ve telif olmak üzere yirmi yedi kitabı bulunmaktadır.

9 786254 051920

14 TL